

የክፍለ ዓለል የሥነ ምግባር ስነ-ምግባር የተማሪ መመሪያ

5ኛ ደረጃ

©የመጽሐፍ ህጋዊ ቅጂ ባለቤት 2014 ዓ.ም የአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር ትምህርት ቢሮ ነው።

ምስጋና

ይህን የትምህርት መፅሐፍ ዝግጅት ጀምሮ በውጤት እንዲጠናቀቅ፣ የካበተ ልምዳቸውን በማካፈል፣ በፓናል ውይይት ሃሳብ በማፍለቅና በማቅረብ፣ በከተማችን በሚያስተምሩ መምህራን እንዲዘጋጅ በማድረግ፣ አስፈላጊውን በጀት በማስፈቀድ እንዲሁም በጥብቅ ዲስፕሊን እንዲመራ በማድረጋቸው ላደረጉት ከፍተኛ ድጋፍ የትምህርት ቢሮ ኃላፊ አቶ ዘላለም ሙላቱ የላቀ ምስጋና ይገባቸዋል።

ለሥራችን መሳካት ሁል ጊዜ አብረውን በመሆን፣ በሚያጋጥሙ ችግሮች መፍትሄ በመስጠት፣ የአፈጻጸም ሂደቱን በመከታተል፣ በመገምገም እንዲሁም የዝግጅቱ ስራ ቁልፍ ስራ መሆኑን ተረድተው ትኩረት በመስጠት ከጎናችን ለነበሩ የትምህርት ቢሮ የማኔጅመንት አባላት የስርዓተ ትምህርት ዘርፍ ምክትል ቢሮ ኃላፊ አቶ አድማሱ ደቻሳ፣ የትምህርት ቴክኖሎጂ ዘርፍ ምክትል ቢሮ ኃላፊ አቶ ዳኛው ገብሩ የመምህራን ልማት ዘርፍ ምክትል ቢሮ ኃላፊ አቶ ሳምሶን መለሰ፣ የትምህርት ቢሮ ኃላፊ አማካሪ ወ/ሮ አበበች ነጋሽ፣ የትምህርት ቢሮ ጽ/ቤት ኃላፊ አቶ ሲሳይ እንዳለ፣ የቴክኒክ አማካሪ አቶ ደስታ መርሻ ላበረከቱት አስተዋጽኦ ምስጋና ይገባቸዋል።

በመጨረሻም መጽሐፉ ተጀምሮ እስከሚ ጠናቀቅ ድረስ የትምህርት ቤት ርዕሳነ መምህራን ለስራው ልዩ ትኩረት በመስጠት አዘጋጅ መምህራንን ስለላካችሁልንና የሞራል ድጋፍ ስላደረጋችሁ ምስጋናችንን እናቀርባለን።

የክፍልና የዕድታ ጥበባት ትምህርት

የተማሪ መማሪያ መጽሐፍ

5ኛ ክፍል

አዘጋጅች

ጥበቡ ወልደዮሐንስ
ይርጋ ቁምላቸው
ዩሐንስ ሰብስቤ

ገምጋሚዎች

እየሩሳሌም በዳኔ
ማርቆስ ወልደሃና
ሰሎሞን ኃይለማርያም

አስተባባሪ

ጌታቸው ታላማ

ሌይአውት ዲዛይን

በአንጦጦ ፖሊ ቴክኒክ ኮሌጅ

ማውጫ

ርዕስ

ገፅ

ምዕራፍ አንድ፡ጥበባዊ ግንዛቤ	1
የምዕራፍ አንድ መግቢያ	1
1.1. የሙዚቃ አላባዊያን	2
1.1.1 ስልተ-ምት (Rhythm) :-ስልተ ምት ምንድነው?	3
1.1.2 ኃይለ ድምፅ (Dynamics).....	3
1.1.3 ቴምፖ (tempo):	5
1.1.4 የክረት መጠን (Pitch ቃና).....	6
1.1.5 ዜማ (Melody).....	6
1.1.6 ህብረ- ሙዚቃ (harmony).....	7
1.1.7 የድምፅ ቀለም (Timber).....	8
1.1.8 የጊዜ ቆይታ (Duration).....	9
1.2. የውዝዋዜ አላባዊያን	13
1.2.1 የሰውነት ቅርፅን መሰረት ያደረገ አቋቋም	13
1.2.2. የቦታ አያያዝና አጠቃቀም እንቅስቃሴ.....	14
1.2.3. ከአጣማሪ ጋር እንቅስቃሴ ማቀናጀት.....	14
1.3. መሰረታዊ የትያትር አላባዊያን.....	15
1.3.1. ከዋኞች (ተዋንያን)	15
1.3.2 ተደራሲያን (ታዳሚዎች).....	16
1.3.3 አዘጋጅ.....	16
1.3.4 የመከወኛ ቦታ.....	16
1.3.5 ጥበባዊ ግብዓቶች.....	17
1.3.6 ጽሑፈ- ተውኔት.....	17
1.3.7. ቀላል የቪዲዮ አቀራረጽ ዘዴ	18
1.3.8 የቅርብ እይታ ቀረጻ.....	18
1.3.9 የመካከለኛ እየታ ቀረጻ.....	18
1.3.10. የሩቅ እይታ ቀረጻ.....	19
1.3.11. የአጠቃላይ እይታ ቀረጻ.....	21
1.4. የዕይታ ጥበባት አላባዊያን.....	21
1.4.1. የዕይታ ጥበባት.....	21

1.4.2. መስመር	22
1.4.3. መሰረታዊ መስመሮች	23
1.4.4. የመስመር አይነቶች	24
1.4.5. ምስለ ቅርፆች ባለሁለት አውታረ መጠን (2ዳ)	24
1.4.6. ምስለ ቅርጽ ባለ ሦስት አውታረ መጠን / 3ዳ/	25
1.4.7. አካባቢው ቦታ	26
1.4.8. ሕብረ ቀለም	26
1.4.9. ሻካልሴ / ሻካራና / ልስላሴ	29
1.4.10. የንጣትና ጥቁረት ሂደት / value /	30
1.4.11 መጠን / proportion /	31
1.1.12 ሐረግ	33
ምዕራፍ ሁለት :-ፈጠራን መግለፅ	38
የምዕራፍ ሁለት መግቢያ	38
2.1 የሙዚቃ ኖታዎችን መጻፍና ስያሜያቸውን መጥራት	39
2.2 ስብስብ (Staff)	42
2.2.1. የሙዚቃ መስመርና ባዶ ቦታ መለየት (clefs)	44
2.2.2. የድንገተኛ ምልክቶች (Accidentals sign):-	48
2.2.3. የጊዜ አመልካች (Time signature)	50
2.3 በውዝዋዜ እንቅስቃሴ የሙዚቃ ድምፆችን መግለጽ	51
2.4. አልባሳትንና የመዋቢያ ግባኦችን ተጠቅሞ ቲያትር መስራት	52
2.5 የገፅ ቅብና መዋቢያ ግብዓቶች	55
2.6 የወረቀት ሞዛይክ እና ዝግ ህትመት/በድንች/ማተም/	71
2.6.1. የማጠበቂያ አሠራር	73
ምዕራፍ ሦስት:- ታሪካዊና ባህላዊ አውዶች	78
የምዕራፍ ሦስት መግቢያ	78
3.1. ማህበረሰቡ የሚጠቀምባቸው ሃገረሰባዊ መዝሙሮች	78
3.2 ማህበረሰቡ የሚጠቀምባቸው ሀገረሰብ የውዝዋዜ አይነቶች	85
3.3. የሃገረሰብ ተረትና ታሪኮች መንገር	86
3.4 የዕይታ ጥበባት ታሪክ / የዋሻ ውስጥ ጥበብና ቀለም ቀብ	94

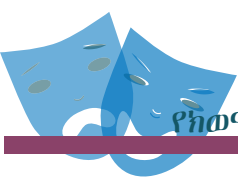
ምዕራፍ አራት፡- ሥነውበታዊ ዕሴት (ዋጋ).....	100
የምዕራፍ አራት መግቢያ.....	100
4.1 የሙዚቃ ጥበብ ሃሳብን ከውዝዋዜና ከቲያትር ጥበባት ሐሳብ ጋርያለውን ልዩነትና አንድነት መወያየት.....	100
4.1.1. የውዝዋዜ ሃሳብን ከሙዚቃና ከቲያትር ጥበባት ሐሳብ ጋር ያለውን ልዩነትና አንድነት መወያየት ለማዳደ የሃገረሰብ ውዝዋዜ.....	101
4.1.2. የቲያትር ሃሳብን ከሙዚቃና ከውዝዋዜ ጥበባት ሐሳብ ጋር ያለውን ልዩነትና አንድነት መወያየት	102
4.2. የዕይታና እደጥበባት አስፈላጊነት በማህበረሰቡ ውስጥ	105
4.2.1 አካላዊ ጥቅሞች	107
4.2.2 የእይታ ጥበባት ትምህርት የማስታወስ ችሎታ ያሻሽላል.....	107
ምዕራፍ አምስት፡- ጥምርታ፣ ዝምድናና፣ ትግበራ.....	112
5.ጥመርታ.....	112
5.1. የትራፋክ፣ የኤችአይቪ፣ የአደንዛዥዕዕ፣ ወዘተ... የሚገልፁ/ድንበር ተሽጋሪ ዘርፈ-ብዙ ጉዳዮችን/መዝሙራትን	113
5.1.1 የትራፋክ፣ የኤችአይቪኤድስ፣ የአደንዛዥዕዕ፣ ወዘተ... የሚገልፁ/ድንበር ተሽጋሪ ዘርፍ-ብዙ ጉዳዮችን/ ውዝዋዜማጣመር ማጣመርና ምክወን	118
5.1.2 የትራፋክ፣ የኤችአይቪ፣ የአደንዛዥዕዕ፣ ወዘተ... የሚገልፁ/ድንበር ተሽጋሪ ዘርፍ ብዙ ጉዳዮችን/ተውኔት ማጣመር	119
5.1.3 አካባቢው አቅጣጫ ማሳያ ምልክቶች /አርማ እና እና የተስቅሉ	124
5.2 የንግድና ተዛማች ዘርፍ ያላቸው ዳርጅቶችና አርማዎቻቸው.....	127
5.2.2 የትራፋክና የመንገድ ዳር አቅጣጫ ጠቀሞሚ ምልክቶች.....	128
5.2.3 ፖስተር.....	130
ዋቢ መጽሃፍት.....	133

የመጽሐፉ መግቢያ

ይህ ትብቆናነት በአራት የጥበብ ዘርፎች ላይት ኩረት ያደረገ ሲሆን እነሱም፡- መብቃ፣ ውዝዋዜ፣ ትያትር፣ ወይም ፊልም እናየዕደ-ጥብ (ሥዕል፣ ቅርፅበ ጋራ አካቶና አጣምሮ በመያዝ/ እንዲይዝ ተደርጎ የተዘጋጀ ሲሆን በክ.ዕ.ጥ. በሃገራችን ብሎም በዓለም ደረጃ ኢኮኖሚያዊ፣ ፖለቲካዊና ማህበራዊ ፋይዳው የጎላ ከመሆኑም ባሻገር ለፈጠራ ለቴክኖሎጂ ብሎም የአንድ አገር እድገት የሚለካው በእነዚህ የተዘረዘሩ አራት የጥበብ ዘርፎች ላይ የሚወሰን መሆኑ የሚያከራክር አይደለም።

የክ.ዕ.ጥ.እድገት አሁን ካለውና ወደ ፊት ከሚመጣው የቴክኖሎጂ ሁኔታ ጋር ማመጣጠን አስፈላጊ ስለሆነ እና ክ.ዕ.ጥ. ለተማሪዎች ሁለንተናዊ እውቀት ከፍተኛ አስተዋጽኦ የሚያበረክት መሆኑ ታምኖበት በአዲሱ ሥርዓተ ትምህርት ከሚሰጡት የትምህርት ዓይነቶች ውስጥ እንዲካተት ተደርጓል። በዚህ የክ.ዕ.ጥ. ትምህርት ውስጥ አምስት ምዕራፎች የተካተቱ ሲሆን እነሱም፡- ምዕራፍ አንድ ጥበባዊ ግንዛቤ፣ ምዕራፍ ሁለት ፈጠራ ንመግለፅ፣ ምዕራፍ ሦስት ታሪካዊና ባህላዊ አውዶች፣ ምዕራፍ አራት ሥነ-ውበታዊ እሴት፣ ምዕራፍ አምስት ጥመርታ፣ ዝምድናና ትግበራ የሚሉ ይዘቶች ተካተውበታል። በእነዚህ ይዘቶች ውስጥ የተለያዩ ዋና ዋና ርዕሶች እና ንዑሳን ርዕሶች በዝርዝር የቀረቡበት ትምህርት ነው።

የመፅሐፍ አጠቃላይ አላማ

ከእዚህ የክፍል ደረጃ በኋላ ተማሪዎች የሚከተሉትን ትችላላችሁ፡-

- ቀላል የዕይታ ጥበብን አላባደያንን (በመስመር፣ በቅርፅ፣ በፎርም፣ በቀለም፣ በይዘት፣ ሻካራነትና ልስላሴ፣ በመጠን፣ በሐረግ) ትለያላችሁ።
- የቲያትር፣ የቪዲዮ ቀረፃ ዘዴ፣ ትለያላችሁ።
- ቀላል የውዝዋዜ አላባደያንን ዘዴ፣ ትለያላችሁ።
- ቀላል የሙዚቃ አላባደያንን ሪትምን፣ ዲይናሚክስን/ሃይለ ድምፅን/ቴምፖ / የፍጥነት ልክ/፣ ፒች/ የክረት መጠን/ ወዘተ..ታውቃላችሁ።
- ቀላል የሙዚቃ ኖታዎችን ታነባላችሁ።
- የወረቀት ሞዛይክ፣ ብሎክ ህትመት/ፎቶ ህትመት/ትሰራላችሁ።
- አልባሳትና የመዋቢያ ግብአቶችን በመጠቀም ቀላል ቲያትር ታቀርባላችሁ።
- የተለያዩ የክዋኔ ጥበባትን በመጠቀም ተመሳሳይነትና ሌዩነት ያላቸውን ሃሳቦች ትገልጻላችሁ።
- የእይታ ጥበብንና ዕድል ጥበባትን በህብረተሰብ ውስጥ ያለውን ጥቅም ትገልጻላችሁ።
- የትራፊክ ፣ የኤች አይ ቪ ኤድስ፣ የአደንዛዥ ዕፅ፣ ወዘተ... /ድንበር ተሻጋሪ ዘርፈ ብዙ ጉዳዮችን/መዝሙር ትዘምራላችሁ።
- የትራፊክ ፣ የኤች አይ ቪ ኤድስ፣ የአደንዛዥ ዕፅ፣ ወዘተ... /ድንበር ተሻጋሪ ዘርፈ ብዙ ጉዳዮችን/በውዝዋዜ ትገልጻላችሁ።
- የትራፊክ ፣ የኤች አይ ቪ ኤድስ ፣ የአደንዛዥ ዕፅ፣ ወዘተ... /ድንበር ተሻጋሪ ዘርፈ ብዙ ጉዳዮችን/በትያትር ታቀርባላችሁ።

- በህብረተሰቡ አካባቢ እየተዘዋወሩ የተሰቀሉትን አመልካቾች፣ ምልክቶች፣ አርማዎች፣ የተለጠፈ ማስታወቂያዎችን ጥናት ማድረግ የማህበረሰቡን የተለያዩ ዓይነት ሀገርኛ መዝሙሮችን ትለያላችሁ።
- የማህበረሰቡን የተለያዩ ዓይነት ሀገርኛ ውዝዋዜዎችን ትለያላችሁ።
- በታሪክ ያሉትን የተለያዩ የዕይታ ጥበብ/የዋሻ ጥበብና ቀለም ቅብ/ ትገልጻላችሁ።
- የሃገር ውስጥ የጥበብ እንቅስቃሴን በመዝሙራት፣ በውዝዋዜዎች፣ በትያትር፣ በድምፅ አልባ እንቅስቃሴ ትከውናላችሁ።
- የታወቁ ሃገርኛ መዝሙሮችን ትመድባላችሁ።
- የታወቁ ሃገርኛ ውዝዋዛዎችን ትመድባላችሁ።
- የጎበኛችታቸውን ቦታዎች ሪፖርት በቃል ታቀርባላችሁ።

ምዕራፍ አንድ

ጥበባዊ ግንዛቤ

የምዕራፍ አንድ መግቢያ

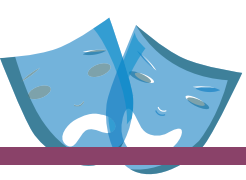
በዚህ ምዕራፍ የተካተቱት ዋናዎና ይዘቶች እና በቅድሚያ ማወቅ ስላለብን ይዘቶች ሲሆን የሚያነሱ ናቸው። እነዚህ ይዘቶችም የሙዚቃ አላባዊያን፣ የውዝዋዜ አላባዊያን፣ መሰረታዊ የትያትር አላባዊያን የዕይታ ጥበባት አላባዊያን ላይ ትኩረት ያደርጋል።

የሙዚቃ አላባዊያን ስንል ለሚዚቃ መፈጠር /ለመፍጠር /መሰረትና/ አስፈላጊ የሆኑ ሲሆን እነሱም ፡- ስልተ ምት፣ ኃይለ ድምፅ፣ ቴምፖ፣ የክረት መጠን፣ ዜማ፣ ህብረ ድምፅ፣ የድምፅ ቀለም፣ የጊዜ ቆይታ ሲሆኑ ስለእነዚህ በዝርዝር የሚገለፅበት ይሆናል።

የውዝዋዜ አላባዊያን ስንልም እንደውዝዋዜ ውዝዋዜ እንዲባል የሚያሰኙት ሲሆኑ እነሱም፡- የሰውነት ቅርፅን መሰረት ያደረገ አቋቋም ፣ የቦታ አያያዝና አጠቃቀምና ከአጣማሪ ጋር እንቅስቃሴ ማቀናጀት ሲሆን ስለ እነዚህ አላባዊያን በዝርዝር የምናያቸው ይሆናል።

መሰረታዊ የትያትር አላባዊያን ውስጥ የምናያቸው/የተካተቱት/ደግሞ ከዋኞች/ተዋኒያን/፣ ተደራሲያን/ታዳሚያን/፣ አዘጋጅ፣ የመከወኛ ቦታ /መድረክ/፣ ጥበባዊ ግብአቶች፣ ጽሁፈ ተውኔት፣ እና ስለ ቀላል የቪዲዮ አቀራረፅ ዘዴ የሚሉትን በተግባር የተደገፈ እንቅስቃሴ ማድረግ በዝርዝር ይገለፅበታል።

የዕይታ ጥበባት አላባዊያን የምንላቸው እና የዕይታ ጥበብን የዕይታ ጥበብ እንዲሆን የሚያስችሉ ሲሆኑ እነሱም፡- መስመር፣ ቅርጽ፣ አካባቢያዊ ቦታ፣ ህብረ ቀለም፣ ሻካራና ልስላሴ፣ ንጣትና ጥቁረት፣ መጠንና ሐረግ፣ የሚያካትት እና ስለእነዚህ የዕይታ ጥበብ አላባዊያን የሚዳሰሱበት ምዕራፍ ነው።

የዕይታ ጥበባት አላባዊያን የምንላቸው እና የዕይታ ጥበብን የዕይታ ጥበብ እንዲሆን የሚያስችሉ ሲሆኑ እነሱም፡- መስመር፣ ቅርጽ፣ አካባቢያዊ ቦታ፣ ህብረ ቀለም፣ ሻካራና ልስላሴ፣ ንጣትና ጥቁረት፣ መጠንና ሐረግ፣ የሚያካትት እና ስለእነዚህ የዕይታ ጥበብ አላባዊያን የሚዳሰሱበት ምዕራፍ ነው።

1.1.የሙዚቃ አላባዊያን

ከተማሪዎች የሚጠበቀው የመማር ውጤት ይህን ትምህርት ተምራችሁ ካጠናቀቃችሁ በኋላ፡-

- መሰረታዊ የሆኑትን የሙዚቃ አላባዊያን ታገልጻላችሁ።
- ቃላቶችን ትረዳላችሁ።
- የተለያዩ ምልክቶችን ትለያላችሁ።

1.1.1 ስልተ-ምት(Rhythm) :- ስልተ ምት ምንድን ነው

ከተማሪዎች የሚጠበቀው የመማር ውጤት

ይህን ትምህርት ተምራችሁ ካጠናቀቃችሁ በኋላ:-

- የስልተ ምትን ትርጉምና ጥቅም ትናገራላችሁ።
- የጊዜ አጠቃቀምን ትገልጻላችሁ።

ስልተ ምት ሙዚቃን በእኩል የጊዜ ፍሰት በትክክል እንድንጫወት የሚያደርግ የአጨዋወት መሰረት ነው። እንደ ሙሉ የምት ጊዜ የምንለው በእግራችን እረግጠን ስናነሳ ይሆናል ስልተ ምት በሙዚቃ ብቻ ሳይሆን በአረማመድ፣ አመጋገብ የመሳሰሉት እንቅስቃሴዎች ሁሉ የምት አመልካቾች ናቸው።

1.1.2 ኃይል ድምፅ (Dynamics)

ከተማሪዎች የሚጠበቀው የመማር ውጤት

ይህን ትምህርት ተምራችሁ ካጠናቀቃችሁ በኋላ:-

- የዳይናሚክ ጠቀሜታ ትረዳላችሁ።
- መግለጫዎችን አጠቃቀም በተግባር ትሰራላችሁ።
- ጥሕመ ዜማ የሚለውን በምሳሌነት ትገልጻላችሁ።

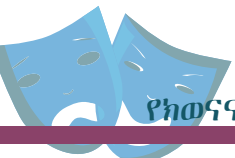

የሙዚቃ ልሰላሴና (ጮክ) ማለት ነው። ኃይለድምፅ የጨሰት-መጠን ማለት ነው። ሙያው ላይ ላሉት ሙዚቀኞች መሳሪያ ተጫዋቾችም ሆነ ድምፃውያን ለሚሰሩዎቸው ሙዚቃዎች ወይም ለሚያቀናብሩዎቸው ስራዎች መሰረታዊ ከሆኑት ዋናው ነው። በአጠቃላይ ከመጠን በላይ አጉሉቶ መጫወትም ሆነ መስራት ከጤና ችግር አልፎ ለአካባቢ የድምፅ ብክለትን ያስከትላል።

ሰንጠረዥ:- 1 የኃይለ ድምፅ ምልክቶች

በምሳሌ ቃል	የጣሊያንኛው ቃል	በእንግሊዝኛው ቃል ትርጉም	በአማርኛ ቃላት
ppp	pianississim	Extreemy soft	እጅግ በጣም የለሰለሰ
pp	pianissimo	very soft	በጣምለሰላሳ
mp	mezzo-piano	moderately soft	በመካከለኛለሰላሳ
p	piano	soft	ለሰላሳ
f	forte	loud	ጮክ ያለ ድምፅ
mf	mezzo-forte	moderately loud	በመካከለኛጨኔኸት ድምፅ
ff	fortissimo	very loud	በጣም ጮክ ያለ ድምፅ
fff	Fortississimo	Extreemly loud	እጅግ በጣም ጮክ ያለ ድምፅ

1.1 3ቴምፖ (tempo)

ከተማሪዎች የሚጠበቀው የመማር ውጤት ይህን ትምህርት-ተምራች-ሁካጠና ቀቃችሁ በኋላ፡-

- የሙዚቃ የፍጥነት ልኬትን ታውቃላችሁ
- የፍጥነት ልኬት ምልክቶችን ትለያላችሁ
- የጊዜ ውስንነትን ትረዳላችሁ

እንድ የመዝሙር ወይም የዘፈን ዜማ ስናዳምጥ ዜማው የተስተካከለና ጣዕም እንዲኖረው የተስተካከለ ፍጥነት ጊዜ ውስንነት ፍጥነቱን ጠብቆ እንዲዜም የሚያደርጉ ከብዙ በጥቂቱ መምሪያም ምልክቶች ሲኖሩት ብቻ ነው። መምሪያዎቹ በደቂቃ ውስጥ ሊኖር የሚችለውን የምት ፍጥነት አመልካቾች ናቸው። (metronome) ምልክት የምት-ፍጥነት በደቂቃ (beats per minute) (bpm) አመልካች ነው።

ምሳሌ፡- =60

በጣሊያንኛው	በእንግሊዝኛው	በአማርኛው	የምቶቹ ፍጥንት በደቂቃ (bpm)
Largo	Very very slow	እጅግ ብጣም ዝግታ	40 - 60
Larghetto	Very slow	ብጣም ዝግታ	60 - 66
Adagio	slow	ዝግታ	66 - 76
Andante	Moving a long	መካከለኛ ዝግታ	76 - 108
Moderato	Moderately	መካከለኛ ፍጥነት	108 - 120
Allegro	Fast and quick	ፍጣን	120 - 169
Presto	very Fast	በጣም ፍጣን	169 - 200
prestissimo	very very Fast	እጅግ በጣም ፍጣን	200

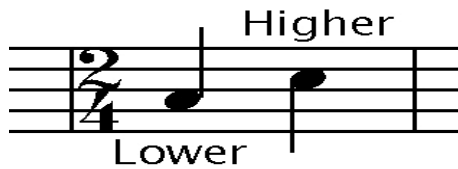
1.1.4 የክረት መጠን Pitch(ቃና)

ከተማሪዎች የሚጠበቀው የመማር ውጤት

ይህን ትምህርት-ተምራች-ሁካጠናቀቃችሁ-በኋላ:-

- የድምፅ ቅጥነትንና ውፍረትን ልዩነት ታውቃላችሁ
- የድምፅን ልኬት ኸርዝ መሆኑን ታውቃላችሁ

ድምፆች በአየር ርግብግቦሽ አማካኝነት የሚፈጠሩና ዝቅታና ከፍታን መጠን ልኬት (ኸርዝ) መጠን መለኪያ ነው።

Pitch

1.1.5 ዜማ (Melody)

ከተማሪዎች የሚጠበቀው የመማር ውጤት

ይህን ትምህርት-ተምራችሁ ካጠናቀቃችሁ በኋላ:-

- ስለዜማ ምንነት ትረዳላችሁ።
- ዜማ የተሟላ ድርሰት ሀሳብ እናዳለው ታስረዳላችሁ።

ዜማ የተለያዩ ድምፃች ከስልተ ምት ጋር በአንድ ተዋህዶው (ተደርሰው) የምናዳምጠው-ሙዚቃ ነው። ተማሪዎች ከክፍል ጓደኞቻችሁ ጋር በጋራ የምዘምራቸው የኢትዮጵያ ህዝብ መዝሙር እንደዚሁም ትምህርታዊ መዝሙሮች በጨዋታ ጊዜ የምናዜማቸው ሙዚቃዎች ዜማ እንላቸዋለን።

1.1.6 ህብረ-ሙዚቃ (harmony)

ከተማሪዎች የሚጠበቀው የመማር ውጤት

ይህን ትምህርት ተምራችሁ ካጠናቀቃችሁ በኋላ፡-

- ስለ ህብረ ድምፅ ክፍሎች ታውቃላችሁ።
- የድምፆች በጎብር መቀናጀትን ትለያላችሁ።

የተለያዩ ድምፆች በጎብር ሁለትና ከአዚያ በላይ ተቀናጅተው የምናደምጣቸው ሙዚቃዎች ናቸው። የሰው ልጅ ድምጽ በአራት የድምፅ ምድቦች ይመደባል። እነርሱም የሚከተሉት ናቸው፡-

- 1.ሶፕራኖ፡-** እጅግ በጣም ቀጭን የሆኑ ድምፆች የህፃናት ታዳጊዎች እና ሴቶች ድምጽ ነው።(ቀጭን የሴት ድምጽ ነው።)
- 2. አልቶ፡-** መካከለኛ ቀጭን ድምፅ በአብዛኛው ከመካከለኛው ወፍራም ድምፅና ከቀጭን ድምጽ በአማካኝ የምናደምጠው ድምፅ ነው።(ወፍራም የሴት ድምጽ ነው።)
- 3.ቴኖር፡-** መካከለኛ ወፍራም ድምፅ ነው። ይህድምፅ በታዳጊ ጎረቤቶች የምንሰማው ነው።(ቀጭን የወንድ ድምጽ ነው።)
- 4.ቤዝ፡-** በተለምዶ ጎርናና ድምፅ የምንለው በጎረቤቶች በትልልቅ ሰዎች ላይ ምናደምጠው ድምፅ ነው ።(ወፍራም የወንድ ድምጽ ነው።)

1.1.7 የድምፅ ቀለም (Timber)

- ከተማሪዎች የሚጠበቀው የመማር ውጤት ይህን ትምህርት-ተምራች ሁካጠና ቃቶች ሁብኋላ፡-
- ስለ ድምጽ ጥራት በሚገባ ትለያላችሁ

በሠው ተፈጥሮ ድምፅ ወይም በሙዚቃ መሳሪያዎች የድምፅ ውስንነት ጥራት ነው። የሃገራችንን የባህል ሙዚቃ መሳሪያ ከሆኑት ከበሮ እና የዘመናዊውን ድራም ያላቸው የድምፅ ቀለም ልዩነት የተለያየ ነው። አንድን ሰው ከሌላ ሰው የምንለይበት ንገሮች አንዱ የድምፅ ቀለም ነው።

መልመጃ አንድ

1. ለሚከተሉት ጥያቄዎች ትክክለኛውን መልስ የያዘውን ፊደል ምረጥ /ጭ/።

1. በሙዚቃ ድምፅ ፍጥነት ልኬት ረጋ ያለ የምት ፍጥነት አመልካች የሆነ ይቱ ነው?

- ሀ. 120 ለ.90 ሐ.180 መ. 60

2. ለማድመጥ ተስማሚ የሆነና በቀላሉ የግጥም ፅሁፍን ሃሳብ መረዳት የሚያስችል

- ሀ. ቴምፖ ለ.ሜሎዲ ሐ. ዳይናሚክስ መ. ቆይታ

3. የድምፅ ኖታና የአረፍት ኖታ ምልክቶች በአኩል ዋጋ ፍሰቱን እንድንጠብቅ የሚያስችለን

- ሀ.አረፍት ለ.ጥራት ሐ. የጊዜ ቆይታ መ.ቴምፖ

4. ኳስን ወደ መሬት አንጥረን ስንይዝ ምንን ያመለክታል?

- ሀ.ዜማ ለ.ምት ሐ.ጥለዛን መ ቆይታን

II. ከእዚህ በታች ለተሰጡትን ጥያቄዎች መልሱን ዓፉ።

1. በሰው ልጅ የድምፅ ደረጃ ወፍራም የሴት ድምፅ _____ ይባላል
2. አንድን ዜማ በማድመጥ እያለን ዝምታ ቢኖች _____ መሆኑን ይገልጻል።
3. ሙዚቃን በእኩል ጊዜ እንድንጫወትና እንድናዳምጥ የሚያደርግ የድምፅ አደራደር _____ ነው።
4. የሙዚቃ ድምፅ ዜማ የምት መጠን _____ የባላል።

III. ከእዚህ በታች በ "ሀ" ስር የተዘረዘሩትን ከ "ለ" ስር ብተዘረዘሩት ጥያቄዎች አዛምድ።

ሀ

ለ

1. የድምፅ ጥራት	ሀ. ዜማ
2. የድምፅ ጩኸት ልሰላሴ	ለ. ፎርቲሲሲሞ
3. ከልክ ይለፈ የድምፅ ክፍታ	ሐ. ዳይናሚክ
4. ክረቶችን በስራዎት የመደርደር ጥበብ	መ. ቲምበር

1.1.8 የጊዜ ቆይታ (Duration)

ከተማሪዎች የሚጠበቀው የመማር ውጤት

ይህን ትምህርት ተምራችሁ ካጠናቀቃችሁ በኋላ፦

- ስለ ጊዜ አጠባበቅ ታውቃላችሁ።
- መሰረታዊ ምልክቶችን ትረዳላችሁ።
- የኖታና የረፍት ምልክቶች የስም ስያሜና የምት ጊዜ ዋጋቸውን ታውቃላችሁ።

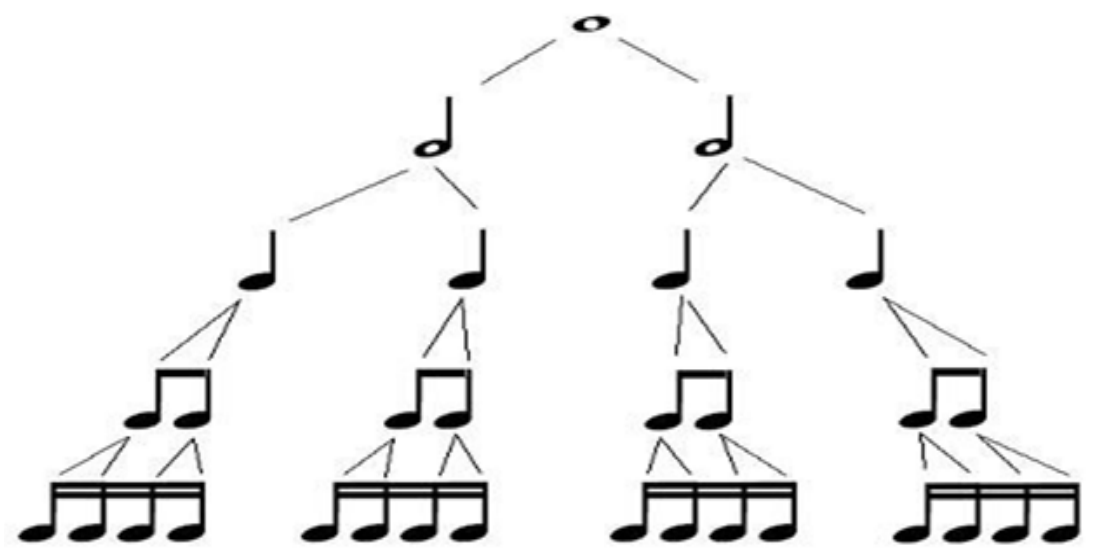

የድምፅ ኖታዎችና የዕረፍት ኖታዎች ምልክቶች ድምፆችንና ዕረፍቶችን በአጭርና በረጅም የጊዜ አቆጣጠር እንድንጫወት የሚያስችሉ ናቸው።

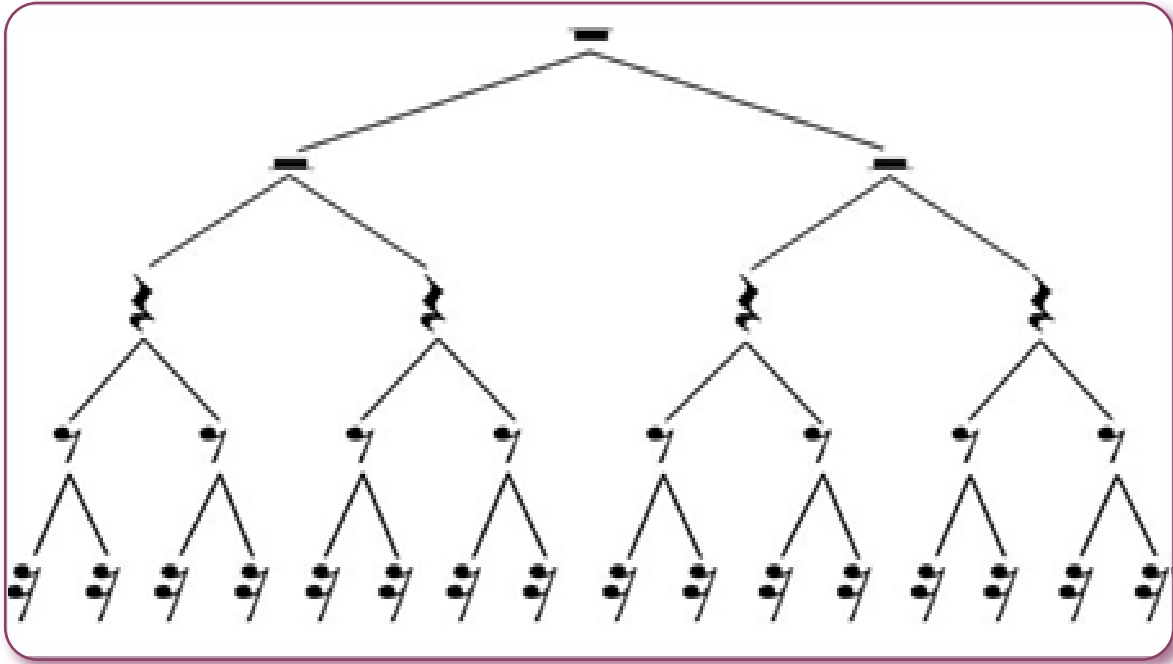
የድምፅ ኖታዎችና የዕረፍት ኖታዎች መጻፊያ ምልክት የስም አጠራርና ዋጋ ያላቸው ናቸው። የድምፅ ያነባበብ ስልቱም በአለም አቀፍ የኖታ ንባብ (ታ) ወይም (ላ) በማለት ነው።

የድምፅ ኖታ ምልክቶች	የእረፍት ኖታ ምልክቶች	በአማርኛ	በእንግሊዝኛ	የጊዜ ቆይታ
		ሙሉ	Whole	4ምት
		ግማሽ	half	2ምት
		ሩብ	quarter	1ምት
		አንድ ስምንተኛ 1/8	Eighth	1/2 ምት
		አንድ አስራ ስድስተኛ 1/16	sixteenth	1/4ምት

የድምፅ ኖታዎች ተዋረድ

የእረፍት ኖታዎች ተዋረድ

መልመጃ ሁለት

ከዚህ በታች ለቀረቡት ጥያቄዎች ትክክል ከሆነ አውነት ትክክል ካልሆነ ደግሞ ሐሰት በማለት መልሱ

1. $\text{quarter note} - \text{quarter note} = \text{quarter note}$

2. $\text{quarter note} \times \text{quarter note} = \text{quarter note}$

ከዚህ በታች ለተጠቀሱት ትክክለኛውን መልስ ስጡ

1. $\text{quarter note} + \text{quarter note} + \text{quarter note} = \text{_____}$

2. = _____

3. = _____

4. = _____

1. ድምፅ የኖታውንና የዕረፍት ኖታውን ምልክቶችን ስም ግለፅ

ጥያቄ

2. የኖታው አቻ የቆይታ መጠን ያለውን የረፍት ምልክቶችን ጻፍ

ሀ = _____

ለ = _____

ሐ = _____

መ = _____

1.2.የውዝዋዜ አላባዊያን

ውዝዋዜ ወይም ዳንስ አካላዊ እንቅስቃሴ ሆኖ የስሜት መግለጫ ከመሆን ባሻገር ሐሳብ ገላጭ ነው።

የሚጠበቁ ውጤቶች

ከተማሪዎች የሚጠበቀው የመማር ውጤት

ይህን ትምህርት ተምራችሁ ካጠናቀቃችሁ በኋላ፦

- መሰረታዊ የሆኑትን የውዝዋዜ ክፍሎች ታውቃላችሁ።
- የውዝዋዜ እንቅስቃሴ ከስልተ ምት ጋር ጥምርታ መኖሩን ታውቃላችሁ።

1.2.1 የሰውነት ቅርፅን መሰረት ያደረገ አቋቋም

የእዚህ ውዝዋዜ ስልተ ምት እንቅስቃሴ ወገብን ይዞ መቆም፣ እግርን ከፊት ማድረግ፣ መንበርከክ፣ መተኛት፣ ወደፊት ደረትን ገፋ አድርጎ በመቆም በፊት ለፊት እይታ ሙሉ ገፅጸን ማሳየት፣ በጎናዊ የትኩሻ ትይዩ አቋቋሞችን በውዝዋዜዎቻችን ውስጥ ማየት የተለመደ ነው።

ሰውነት እንቅስቃሴ የዚህ ውዝዋዜ ስልተ ምት እንቅስቃሴ ትኩሻን ወደላይና ወደታች እያደረጉ እያንቀጠቀጡ እግር እያነሱና እያስቀመጡ ወገብን እያናጡ (ጎንበስ ቀና) እያሉ አንገትን ወደ ኋላና ወደ ፊት ወደ ጎን ማሸከርከርን፣ እጅ ማወናጨፍን፣ እግር ማጋጨትን፣ ወዘተ አካላዊ እንቅስቃሴዎችን ያካትታል።

1.2.2.የቦታ አያያዝና አጠቃቀም እንቅስቃሴ

ስልተምት እንቅስቃሴ ክብ ሰርቶ መሽከርከርን ወደፊትና ወደኋላ መንቀሳቀስን ከወዲያ ወዲህ መዝለልን በጀርባ ተኝቶ መንቀሳቀስን ሁሉ ያካትታል።

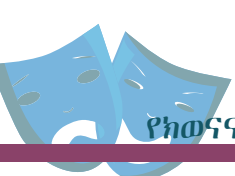
1.2.3.ከአጣማሪ ጋር እንቅስቃሴ ማቀናጀት

ስልተምት እንቅስቃሴ ተመሳስሎትን (የእንቅስቃሴ መመሳሰል) በአይን መተያየትን ወገብንና ትኩረትን ተቃቅፎ መጨፈርን አካላዊ ምላሽ መስጠትን ፈገግታን የቁሳቁስ ጥመርታዊ አጠቃቀምን በሙሉ ይጨምራል።

መልመጃ አንድ

፤ ከእዚህ በታች ለተሰጡት ጥያቄዎች ትክክል ከሆነ እውነት ስህተት ከሆነ ደግሞ ሐሰት በማለት መልስ ስጡ።

1. ውዝዋዜ ስሜታዊና ስፖርታዊ ክዋኔ ነው።
2. እግርና መቀመጫን በማንቀሳቀስ ባህላዊ ጭፈራ ማሳየት አይቻልም።
3. በየጊዜው የሚለዋወጥ ውዝዋዜ ባህላዊ ውዝዋዜ ይባላል።
4. በውዝዋዜ እውቀት ማስተላለፍ ይቻላል።

1.3. መሰረታዊ የትምህርት አላባዊያን

ከተማሪዎች የሚጠበቀው የመማር ውጤት ይህን ትምህርት ተምራችሁ ካጠናቀቃችሁ ሁብኋላ፡-

- -ስለትምህርት አላባዊያን፡ ታውቃላችሁ።
- -ከወኞችን ታውቃላችሁ።
- -ተደራሲያንን ታውቃላችሁ።
- -ስለትምህርት አዘጋጅ ስለ መከወኛ ቦታ ታውቃላችሁ።
- -ጥበባዊ አላባዊያንን ዕሁፈ- ተውኔት እንዲሁም ቀላል የሺዲዮ አቀራረብን በመማር ትለማመዱ ታላችሁ።

አላባዊያን የሚባሉት ለነገሮች መፈጠር ምክንያት የሆኑ ማለትም የተፈጠረውን ነገር ቅርጽ እና ይዘት የሚወስኑ እንዲሁም ምንነቱን የሚገልጹ ሁነው በውስጡ የሚካተቱ መሰረታዊ ነገሮች ናቸው። ስለሆነም የትምህርት አላባዊያን የምንላቸው ትምህርት በውስጡ የያዛቸው ከሃሳብ ጀምሮ መድረክ ላይ እስኪከወን ድረስ የሚያለፍባቸውን ሙያዊ ጥበባት ሁሉ የሚያጠቃልል ሲሆን በተለያዩ ዘመናት እንደ ጥበባዊ ይዘቱ እና የአቅርቦት ቅርጹ የተለያዩ ነገሮችን እየጨመረና እየቀነሰ ዘልቋል። አሁን ባለንበት ጊዜ ላይ የምንጠቀምባቸው የዘመናዊ ትምህርት አላባዊያን የሚከተሉት ናቸው፡-

1.3.1. ከወኞች (ተዋንያን)

ከወኞች ወይም ተዋንያን የሚባሉት በጽሁፍ የቀረቡ የድርሰቱ አለም ፍጡራንን (ገጸ ባህርያትን) በመወከል አሳማኝ በሆነ መንገድ ታሪካቸውን በመድረክ ላይ የሚያቀርቡ ሰዎች ናቸው።

1.3.2 ተደራሲያን (ታዳሚዎች)

ተደራሲያን ትያትር ተዘጋጅቶ በሚቀርብበት ጊዜ በማቅረቢያ ቦታው በመገኘት ትያትር የሚታደሙ ሰዎች ሲሆኑ ከተዋንያን ጋር ባላቸው ጥበባዊ ግንኙነት (መስተጋብር) በሚያስለቅሰው እያለቀሱ በሚያስቀው እየሳቁ ቀጥተኛ ግብረ-መልስ (አስተያየት) በመስጠት ለትያትር መቀጠል እና ጥበባዊ እድገት ከፍተኛ አስተዋጽኦ አላቸው።

1.3.3 አዘጋጅ

በጽሁፍ የሰፈረውን ሃሳብ ሊታይ ወደሚችል ጥበባዊ ስራ በመቀየር ህይወት የሚዘራበት እውቀት እና ክህሎቱ ከፍተኛ ሰው ነው። በድርሰቱ (ጽሁፈ- ተውኔቱ) ላይ በመነሳት መታየት፣ መነገር እና መከወን ያለበትን ነገር ሁሉ የሚፈጥር ሲሆን ተዋንያንን፣ የጥበባዊ ግብዓት ባለሙያዎችን እንዲሁም ሊሆን የሚገባውን የእይታ ሁኔታ እና ድባብ መርጦ በማስተካከል (በማሰልጠን) ለአድማጭና ለተመልካች የሚመጥን ስራ (ትያትር) በበላይነት በመምራት ያዘጋጃል።

መልመጃ 1

የሚከተሉትን ጥያቄዎች ትክክል ከሆነ እውነት ወይም ትክክል ካልሆነ ሀሰት በማለት መልሱ።

1. አላባውያን ለነገሮች መፈጠር ምክንያት ሲሆኑ የነገሮችን ቅርፅና ይዘትም ይወስናሉ።
2. ከዋንያን በፅሁፍ የቀረቡ የምናቡ ዓለም ፍጡራን ናቸው።
3. ተደራሲያን ግብረ መልስ ይሰጣሉ።
4. አዘጋጅ የጥበባዊ ስራዎች ሁሉ የበላይ መሪ ነው።

1.3.4 የመከወኛ ቦታ

ለተመልካች እና ለባለሙያዎች ምቹ የሆነ፣ እይታን የማይጋርድ፣ ከዋኞች ሲያቀርቡ በግልጽ የሚታዩበት፣ ለአድማጭ ተመልካቾች የሚመጥን መቀመጫ እንዲሁም ሌሎች ግብዓቶችን ያካተተ ቤት ወስጥ ከቤት ውጪ፣ ወይም በልዩ ልዩ ተንቀሳቃሽነገሮች ላይ መድረኮችን በተለያዩ ቅርጾች እና አይነቶች በመገንባት ትያትር ተዘጋጅቶ የሚቀርብበት ቦታ ነው።

የትያትር መድረክ

1.3.5 ጥበባዊ ግብዓቶች

የተለያዩ ለትትር ክዋኔ አጋዥ የሆኑ ነገሮች ሲሆኑ ስራው አምሮ እንዲታይ፤ ተዋንያን (ከዋኞች) የወከሏቸውን ገጸ-ባህርያት እንዲመስሉ፤ የድርሰቱን ዓለም፣ ቦታውን፣ ዘመኑን እንዲሁም ማህበረሰቡን በግልጽ በማሳየት ጥበባዊ ይዘቱ ይበልጥ እንዲዳብር ያደርጋሉ። የመዋቢያ ቁሳቁሶች፣ አልባሳት፣ የመገልገያ ቁሳቁሶች፣ ጌጣጌጦች፣ የመድረክ መጋረጃዎች፣ መብራቶች፣ የድምጽ ግብዓቶች፣ ሙዚቃ፣ ልዩልዩ ስዕሎች፣ ቅርጻ ቅርጾች እና የመድረክ ላይ ግንባታዎች በዋናነት ይጠቀሳሉ።

1.3.6 ጽህፈት- ተውኔት

የተውኔት ጽሁፍ በደራሲው ምናብ (አእምሮ) የሚፈጠር ሲሆን ደራሲው ስለተፈጥሮ ያለውን ግንዛቤ፣ ፖለቲካዊ፣ ኢኮኖሚዊ፣ እንዲሁም ማህበራዊ ሁኔታዎችና ምልክታዎች ባገኘው እውቀት፣ የግል ስሜቱን፣ እምነቱን፣ እንዲሁም ፍልስፍናውን ተጠቅሞ ለተለያዩ የማቅረቢያ ስልቶች በታሪክ ነገራ ወይም ለመድረክ ክዋኔ በሚሆን መልኩ በዝርዝር ወይም በግጥም የሚጽፈው ድርሰት ነው።

መልመጃ 2

1 የሚከተሉትን ጥያቄዎች እውነት ወይም ሀሰት በማለት መልሱ።

1. የመከወኛ ቦታ በግልፅ መታየት የለበትም።
2. መድረኮች በቤት ውስጥ፣ ከቤት ውጪ፣ ወይም በተንቀሳቃሽ ነገሮች ላይ መሰራት ይችላሉ።
3. የመደረክ ግንባታዎች ከጥበባዊ ግብዓቶች ውስጥ አይደሉም።
4. ደራሲ የራሱን ስሜት ማንፀባረቅ ይችላል።

1.3.7. ቀላል የቪዲዮ አቀራረጽ ዘዴ

የፊልም አዘጋጅ ለአንዳች መሰረታዊ ጉዳይ ሃሳብ ገለጻ ለተመልካች የሚያሳዩትን የገጽ- ባህርይ ድርጊት በካሜራ እይታ ውስጥ በማስገባት የሚገልጹበት ሲሆን የፊልም ጽሁፍ ጸሃፊው እንደሚተርከው ሁሉ አዘጋጆች ደግሞ በምሥል ቀረጻ አይነት በሚገባ ያዋቅሩና ይተርካሉ። እንደ ምስሉ መጠን እና ስሜት ልዩነት የሚገልጹ አላባውያን አሉት። እነሱም፡- የቅርብ እይታ ቀረጻ፣ የመካከለኛ እየታ ቀረጻ፣ የሩቅ እይታ ቀረጻ እና የአጠቃላይ እየታ ቀረጻ ናቸው።

1.3.8 የቅርብ እይታ ቀረጻ

አዘጋጅ ካንገት በላይ ያሉ እይታዎችን በመምረጥ የተዋናዩን አትኩረታዊ እንቅስቃሴ ለማሳየት የሚጠቀምበት ነው። ያላቸውንም ጠቀሜታ ስናይ የገጽ ባህርይን ስሜት ይገልጻሉ። በታሪኩ ውስጥ ልብ ሰቀላን ይፈጥራሉ። እይታን በማጉላት ግልጽ እና ተተኪ ምስል ይፈጥራሉ።

1.3.9 የመካከለኛ እይታ ቀረጻ

ይህ የቀረጻ አይነት የሚቀረጹ ማንኛውም አይነት ገጽ-ባህርይ እና ትዕይንታዊ ቁሳቁሶች በመካከለኛ የምስል ርቀት የሚቀረጹበት ነው። የእይታ መጠናቸውም ከፊል የሰውነት ክፍል በሰው ከወገብ በላይ እንደማለት ነው።

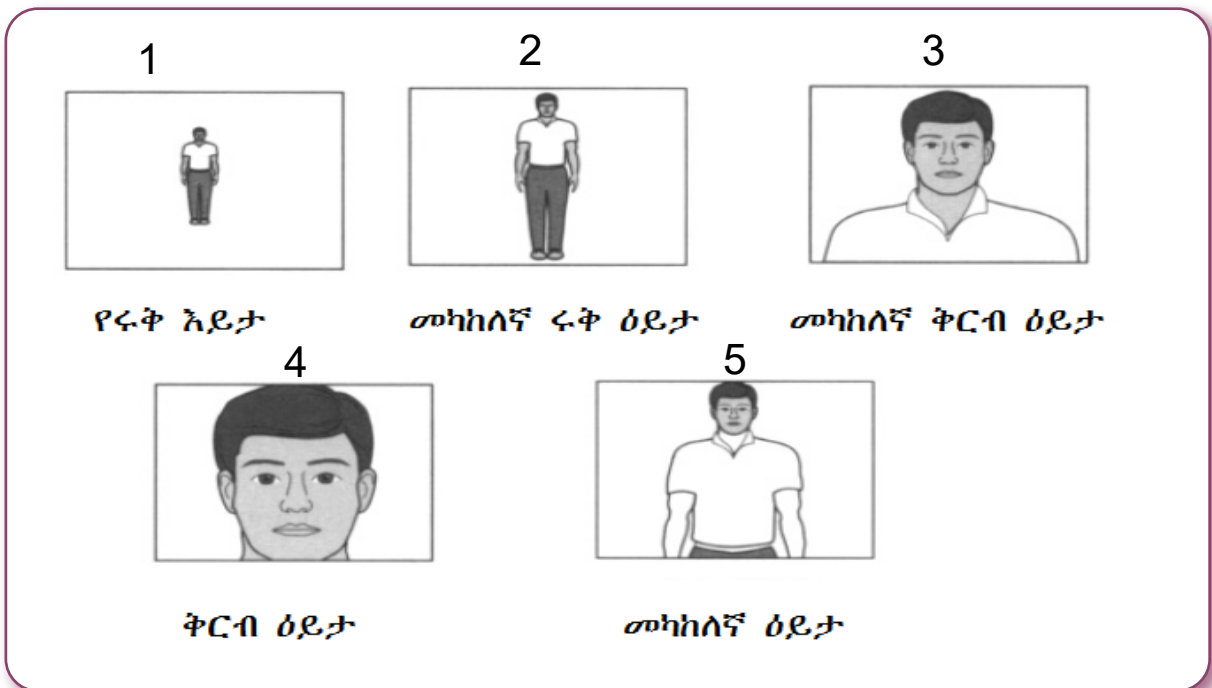
1.3.10. የሩቅ እይታ ቀረጻ

በአንድ ፊልም ውስጥ የቦታን፣ የጊዜን፣ እና የገጽ-ባህርይን የጥምረት ክንውን በጥቅል ለመግለጽ የሚጠቅም የቀረጻ አይነት ነው። ፊልሙ መቼ እና የት እንደሚፈጸም በምን ያህል ሰዎች ቡድን እንደሚሰራ ያሳያል።

1.3.11. የአጠቃላይ እይታ ቀረጻ

የፊልሙ ታሪክ የሚከናወንበትን ቦታ ከነሙሉ ድባቡ እና አካባቢው በማሳየት በተረጋጋና በተደጋጋሚ እይታ የጊዜ ለውጥ ይገለፅበታል፤ የተፈጥሮ ለውጥ ይታይበታል፤ የታሪኩ መከወኛ ቦታ ይገለጽበታል፤ አንዲሁም ድባቡ ከነሙሉ የተዋንያን እንቅስቃሴ ጋር ይታይበታል።

የመልመጃ አንድ ጥያቄዎች

- 1. የሚከተሉትን ጥያቄዎች ትክክል ከሆነ እውነት ስህተት ከሆነ ሀሰት በማለት መልሱ።
- 1. የመከወኛ ቦታን ከነሙሉ አካባቢው የሚያሳይ ቀረጻ አጠቃላይ እይታ ቀረጻ ይባላል።
- 2. ተደራሲያን በመድረክ ላይ ገጹ ባህርያትን ወክለው ይከውናሉ።
- 3. ካንገት በላይ ከዋኙን አጉልተን የምንቀርጽበት ዘዴ የሩቅ እይታ ይባላል።

የሚከተሉትን ጥያቄዎች ትክክለኛ መልስ ምረጡ።

1. ከሚከተሉት ውስጥ እይታዊ ጥበብ ያልሆነው የቱ ነው?
 ሀ. ፊልም ለ. ትያትር ሐ. የሬዲዮ ድራማ መ. ሁሉም
2. ከሚከተሉት አንዱ የትያትር ባለሙያ አይደለም።
 ሀ. ተዋናይ ለ. አዘጋጅ ሐ. የካሜራ ባለሙያ መ. መልስ የለም
3. ከሚከተሉት አንዱ በደራሲው አማካኝነት ይከወናል።
 ሀ. የመድረክ ዝግጅት ለ. የፊልም ቀረጻ ሐ. መብራት መ. ድርሰት

የሚከተሉትን ጥያቄዎች አብራርታችሁ መልሱ።

1. በአዘጋጅ እና በደራሲ መካከል ያለው ልዩነት ምንድን ነው?
2. የትያትር ታዳሚዎች ለትያትር መሰራት ያላቸው አስተዋጾ ምንድን ነው?
3. በተዋናያን እና ገጸ-ባህርት መካከል ምን ልዩነት እና ግንኙነት አለ?
4. ቀላል የቪዲዮ አቀራረጽ ዘዴ የምንላቸው ምን ምን ናቸው?

1.4. የዕይታ ጥበባት አላባዊያን

ከተማሪዎች የሚጠበቀው የመማር ውጤት ይህን ትምህርት ተምራችሁ ካጠናቀቃችሁ በኋላ፡-

- የዕይታ ጥበባት አላባዊያንን ትለያላቹ።
- የዕይታ ጥበባት አላባዊያንን ጥቅም ትገነዘባላችሁ።
- የመሰረታዊ መስመር ባህሪን ታውቃላችሁ።
- የዕይታ ጥበባት አላባዊያን ያላቸውን አንድነትና ልዩነት ትለያላችሁ።

1.4.1. ዕይታ ጥበባት

ስለ ዕይታ ጥበባት ትምህርት በሚሰጥበት ጊዜ አንድን ንድፍ እንዴት ይዋቀራል? የአንድ ጥሩ ንድፍ መመዘኛ ነጥቦችና እነዚህን የመሳሰሉ የዕይታ ጥበብ አላባዊያን ይካትታሉ። ለማንኛውም ዕይታ ጥበባት ድርሰት፣ ንድፎች፣ ቀለምቅብ፣ ፎቶግራፍወዘተ የመሳሰሉትን ዘርፎች መሰረትና መዋቀር ነው።

አንድ የፈጠራ ባለሙያ ሀሳቡን በተግባር ለማሳየት በስሌዳ፣ በወረቀት፣ በሽራ ወዘተ አካል ላይ ሀሳቡን ዕይታ ጥበባት የሚያቀነባብርበት የተለያዩ ይዘት ያላቸው ማቀባበሪያ አላባዊያን ግብዓቶች ናቸው።

1.4.2. መስመር፡-

የዕይታ ጥበባት ውስጥ መስመር ትልቅ ከሆኑት ግብአቶች አንዱና የመጀመሪያው ነው። መስመር በእንቅስቃሴ የሚፈጠር ምልክት በመሆኑ የትኛውም አይነት መስመር ርዝመት፣ ውፍረት፣ ቅጥነት፣ አቅጣጫ አለው።

1.4.3. መሰረታዊ መስመሮች

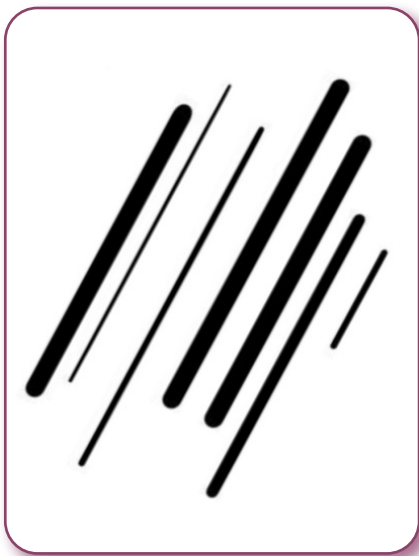
መሰረታዊ መስመሮች የምንላቸው የሚከተሉት ናቸው።

ቋሚ መስመር

አግድም መስመር

ሰያፍ መስመር

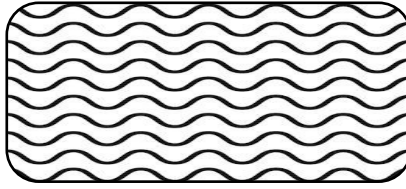

ተጣጣፊ መስመር

ጥቅልል መስመር

ማእበላማ መስመር

ጠመዝማዛ መስመር

ሥዕል:-መሰረታዊ መስመሮች

1.4.4.የመስመር አይነቶች

መሰረታዊ የመስመር አይነቶች ሰባት ናቸው። ከላይ ተዘርዝረው ወይም ተስለው የምትመለከቷቸው መስመሮች የተገኙት እነዚህ ዋና መስመሮች ግጥምጥሞሽና የአቅጣጫ መቀያየር ነው።

ሀ -የመሰረታዊ መስመሮችን ለመሳል የሚያስፈልጉ ቊሳቁሶች

- የንድፍ እርሳስ B1፣ B2 ፣ B3.... ወዘተ
- ልሙጥ ወረቀት መሳያ፣ላጲስ፣መቅረጫ

ለ - የሚሰሩ ተግባራት

- በወረቀት ላይ በእርሳስ መለማመድ።

አሰራር ቅደም ተከተል

- የተለያዩ የምናውቃቸውን መስመሮች ያለማስመሪያ ነፃ ሆናችሁ

በማስመር መለማመድ

- የምታሰምሯቸው መስመሮች በነፃነት ስለሆነ ላጲስ መጠቀም አያስፈልግም

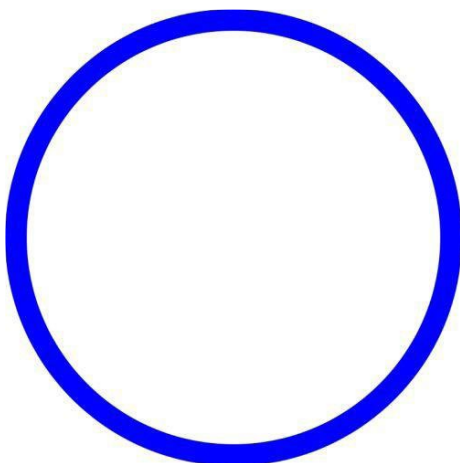
መልምጃ 1

ሀ ለሚቀጥሉት ጥያቄዎች አጭር መልስ ስጡ።

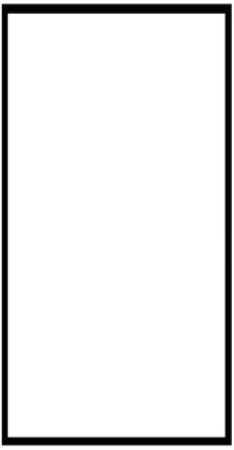
1. የአንድ ጥሩ ንድፍ መመዘኛ ነጥቦች ምንድን ናቸው?
2. የዕይታ ጥበባት አላባዊያንን ዘርዝሩ።
3. የመስመሮች ጥቅምን ዘርዝሩ።
4. መሰረታዊ መስመሮች የምንላቸው የትኞቹ ናቸው?
5. የመስመር አይነቶች ለምን ሁለት ብቻ ሆኑ?
6. ስንት አይነት መስመሮችን ተለማመዳችሁ?
7. መስመር ስትለማመዱ የትኛው መስመር አይነት ነው የከበዳችሁ?
8. የከበዳችሁን የመስመር አይነት መምራችሁ እንዲያሳዩዎችሁ ጠይቁ።

1.4.5. ምስለ ቅርፆች ባለሁለት አውታረ መጠን (2ዲ)

ምስለ ቅርፆች ባለ ሁለት አውታር መጠን (2ዲ) የሚባሉ የመስመሮች መዋቅር ውጤት ሲሆን ሁለት አውታር መጠን ያለው ዝርግ የሆኑ የተለያዩ ቅርፆች ናቸው።

ክብ(ስርክል)

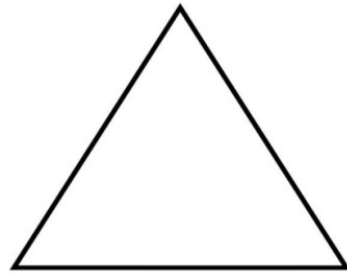

አራት ማዕዘን

እኩል አራት ማዕዘን

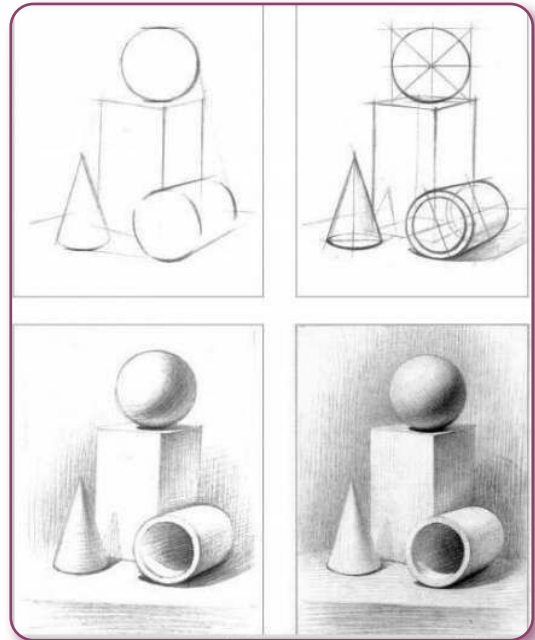
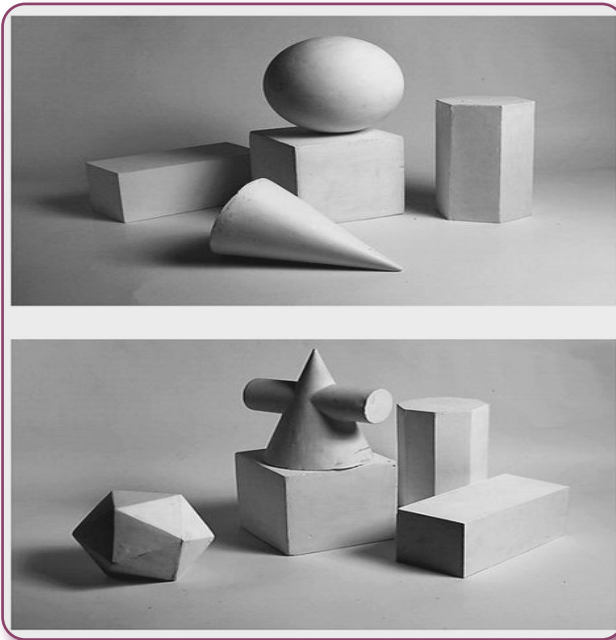

ሶስት ማዕዘን

ሥዕል፡-መሰረታዊ ባለ ሁለት አውታር ቅርፅ / 2ዲ/

1.4.6.ምስለ ቅርጽ ባለ ሦስት አውታረ መጠን / 3ዲ/

ምስለ ቅርጽ አይነት ከላይኞቹ የሚለየው ባለሦስት አውታር መጠን /3ዲ/ በመሆኑ ነው። ይህም ማለት ፊት ለፊት፣ ከጎንና ከላይ በኩል የሚታይ አድርጎ የማሳያ ዘዴ ነው።

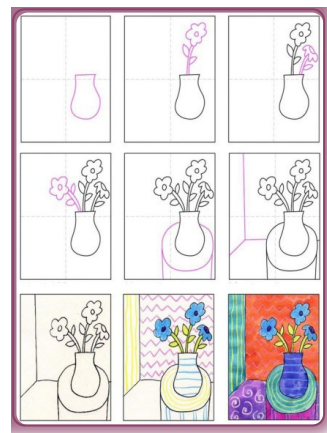
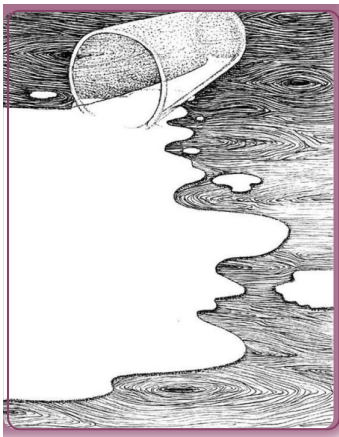
ሥዕል፡-ምስለ ቅርጽ /ባለሦስት አውታር መጠን / 3ዲ/

1.4.7.አካባቢያዊ ቦታ

ማንኛው የመሰረታዊ አካባቢያዊ ቦታ / Space / ለየት የሚያረጉት ሁለት ባህሪያት አሉት። እንርሱም አውንታዊ አሉታዊ ናቸው (Negative or positive) ወስጣዊና ውጫዊ ብታ ናቸው።

አካባቢያዊ ቦታ የክወናና ዕይታ ጥበባት ፈጠራ የሆነውን ጥድፍ ወይም ቅብ በቀላሉማየት መረዳት እንድንችል ይረዳናል።

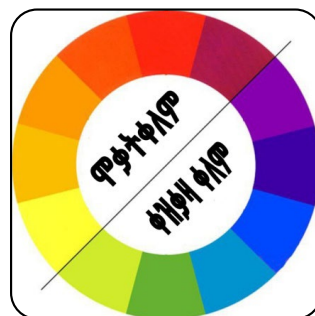

ሥዕል :- አካባቢያዊ ቦታ

1.4.8. - ሕብረ ቀለም

እንደሚታወቀው አለማችን ስትፈጠር በብዙ ቢሊዮን ልዩ ልዩ ቀለማት ያሸበረቀችና የተዋበች ናት። በአካባቢያችን የምናያቸው ነገሮች ሁሉ ማለትም ተራራው፣ ወንዙ፣ ሽንተረሩ፣ ደኑ፣ ቤቱ፣ እንስሳቱ፣ አዋፍቱ፣ አራዊቱ፣ በየብስም ሆነ በባህር ያሉ ነፍሳት ልዩ ውበት አላቸው።

በአጠቃላይ በምድር ላይ የሚገኘው ተፈጥሮና ሰው ስራሽ ነገሮች በሙሉ በልዩ ልዩቀለም ያሸበረቁ ናቸው።የቀለማትን ባህሪና ምንነት ለማወቅ እነዚህን የቀለም ውህደት ማወቅ ተገቢ ነው።

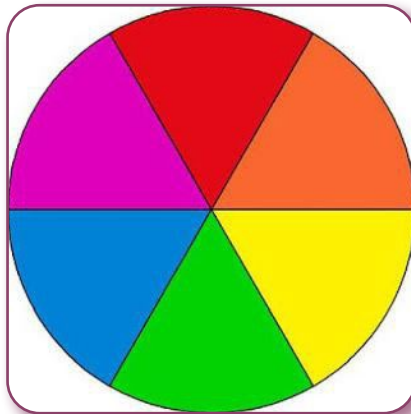
ሀ/ መሥራቾች ቀለማት / አንደኛ ደረጃ ቀለማት / primary colours /

ቀይ ቀለም፣ ቢጫ ቀለም እና ሰማያዊ ቀለም አንደኛ ደረጃ ቀለማት ይባላሉ።

ለ/ ሁለተኛ ደረጃ ቀለማት /secondary colours/ ቀይ ቀለም + ቢጫ ቀለም = ብርቱካናማ ፣ ቢጫ ቀለም + ሰማያዊ ቀለም = አረንጓዴ ቀለም

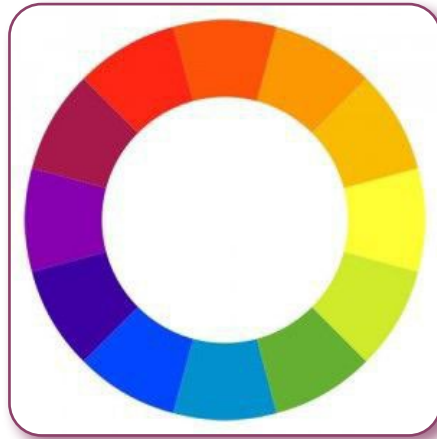
ቀይ ቀለም + ሰማያዊ ቀለም = ወይን ጠጅ ቀለም

ሐ/ ሦስተኛ ደረጃ ቀለማት / Tertiary colours /

ቢጫማ ብርቱካን ቀለም ፣ ቀይማ ብርቱካን ቀለም ፣ ቀይማ ወይን ጠጅ ቀለም ፣ ሰማያዊማ ወይን ጠጅ ቀለም ፣ ሰማያዊ አረንጓዴ ቀለም ፣ ቢጫማ አረንጓዴ ቀለም።

ዓላማ :- ቀለማትን ማብራራት

የመወያያ ጥያቄ

የመጀመሪያ ደረጃ ቀለማት ስንት ናቸው ? ስማቸውስ?

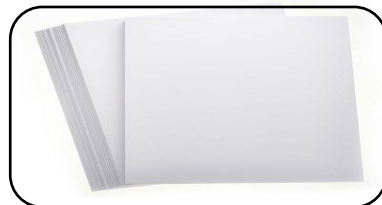
መልመጃ

የሚከተሉትን ቁሳቁሶች በመጠቀም ተግባራዊ ልምምድ አድርጉ

ርዕስ:- ቀለማት

ዓላማ:- ከቀለማት ዉስጥ የተለያዩ የቀለም ዘሮችን መለየት
የሚያስፈልጉቁ ሳቁሶች:-

- የውሃ ቀለም
- የውሃ ቀለም ብሩሽ
- የውሃ ቀለም ወረቀት / ቻርት peper /
- የወረቀት ፕላስቲር
- ሌሎች አማራጮች
- ከለር፣ ፓስቴል . . . ወዘተ መጠቀም ይቻላል።

የወሃ ቀለም ብሩሽ እና የወሃ ቀለም የአሰራር ቅደም ተከተል ያዘጋጃችሁትን የወሃ ቀለምና ብሩሽ ከንፁህ ውሃ ጋር ማቅረብ

- የምንስራበትን ወረቀት ለስራ ዝግጁ ማድረግ
- በብሩሻችን ቀለሞችን በውሃ ቀላቅለን የምንፈልገውን ሕብረ ቀለም ማቅለም
- ባዘጋጀነው ወረቀት ላይ መቀባት
- የፈለግነውን የቀለም ውህድ ማግኘታችንን ማረጋገጥ

መልመጃ : ሁለት ለሚቀጥሉት ጥያቄዎች አጭር መልስ ስጡ።

1. የመጀመሪያ ደረጃ ቀለማት ስንት ናቸው ?
2. ሁለተኛ ደረጃ ቀለማት ከመጀመሪያ ደረጃ ቀለማት በምን ይለያሉ ?
3. ቀለማትን ለመቀላቀል የሚያስፈልጉን ቁሳ ቁሶች/ማቴሪያል ምንድን ናቸው ?
4. ተፈጥሮና ቀለማት ያላቸውን ዝምድና ዘርዘሩ ?
5. ተማሪዎች በሕብረተሰቡ አካባቢ እየተዘዋወሩችሁ የተሰቀሉ አመልካች ምልክቶችን፣ አርማዎችን፣ የተለጠፉ ማስታወቂያዎችን ቀለማትና ዲዛይን በትኩረት ጥናት አድርጉና ከክፍል ተማሪዎች ጋር ተወያይታችሁ የደረሳችሁበትን ፍሬ ሀሳብ ለመምህራችሁ አቅርቡ።

መልመጃ : ቀጥለው የቀረቡትን ትዕዛዛት በተግባር በመስራት ለመምህራችሁ አሳዩ።

1. የመጀመሪያ ደረጃ ቀለማትን ቀቡ
2. ሁለተኛ ደረጃ ቀለማትን ቀቡ

1.4.9.ሻካልሴ / ሻካራና ልስላሴ/

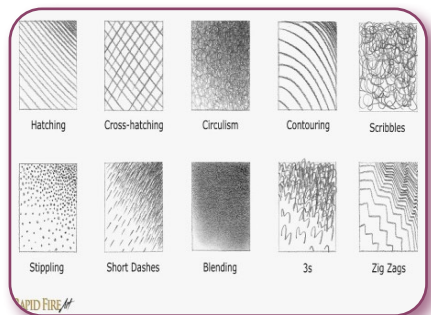
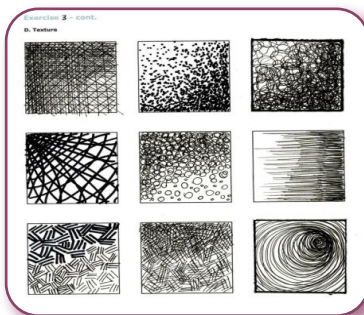
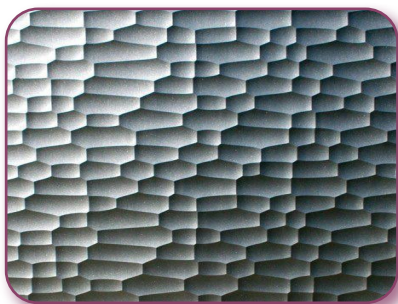
የአንድ ተፈጥራዊ ባህሪ መልክ ቅርፅ የምንለይበት መሰረታዊ የክወናና ዕይታ ጥበባት አላባዊያን መካከል አንዱ በሻካራና ልስላሴ በዓይን መለየት የሚያስችል ዘዴ ነው።

ምሳሌ:- 1

ሀ/ የእውነተኛ ተፈጥሯዊ ባህሪያቸው ሻካራና ልስላሴን በአይን መለየት የሚያስችለን ዘዴ ነው።

ለሁለቱንም ያቀናጀ ሻካራነትንና ልስላሴን የያዙ ነገሮችን አይናችንን ብንዳስላቸው ሻካራውን ሻካራ ለስላሴውን ለስላሴ እንደምንለው ሁሉ በአይናችንም መለየት የሚያስችለን ዘዴ ነው።

ሥዕል:-የሻካልሴ / ሻካራና ልስላሴ / Texture/

1.4.10.-የንጣትና ጥቁረት ሂደት / value /

የቀለማትን ብርሃናማነትና ጥቁረት ሂደት የምንገልፅበት ዘዴ ነው። ይህም ማለት

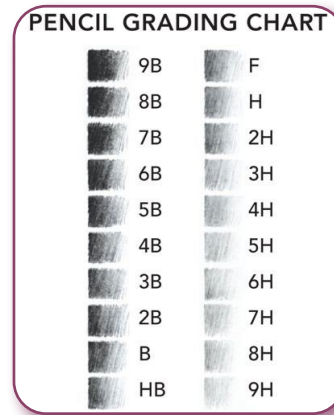
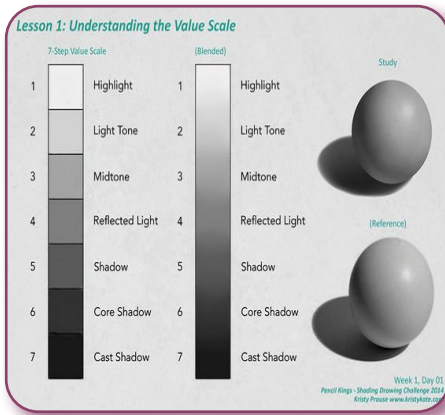
በከውናና ዕይታ ጥበባት ሀሳብንና ስሜትን ለመግለፅ ትክክለኛ መልዕክትን ለማስተላለፍ የንጣትና ጥቁረት ሂደት / value / በጣም አስፋላጊ ነው።

ምሳሌ:- 2

ሀ/የምንስራውን ዕይታ ጥበብ ሰዓቱን ለመግለፅ በንጣትና በጥቁረት በሂደት /value /አይነተኛ ገላጭ ነው።

ለ/መልክን ለማስመስል ብርሃንና ጥላን ለመፍጠር የንጣትና ጥቁረት ሂደት /value / ሚናው የላቀ ነው።

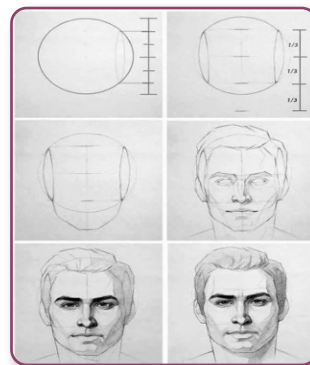
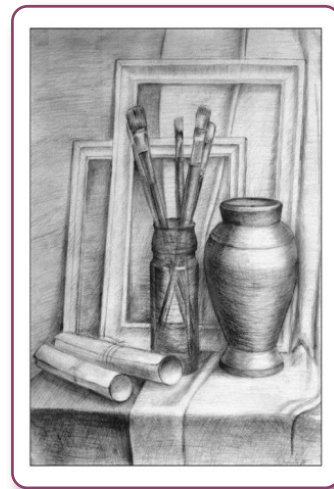
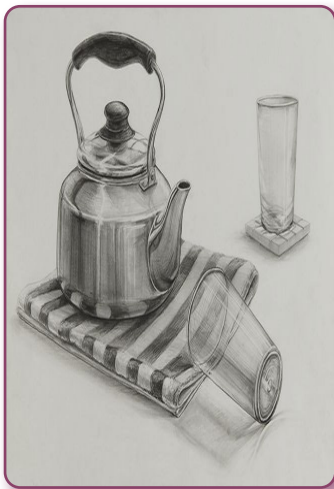

ሥዕል፦ የንጣትና የጥቁረት መጠን / value /

1.4.11 ማጠን / proportion /

የንድፍ ሥራችን በሚያርፈላቸው ወረቀቶች ላይ የነገሮች መጠን በአይናችን እንደተመለከትናቸው በትክክል ተመጣጥኖ መቀመጥ አለበት። ይህም ዘዴ ማመጣጠን / proportion / በመባል ይታወቃል።

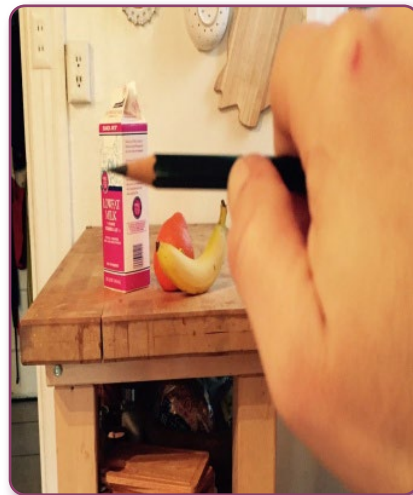
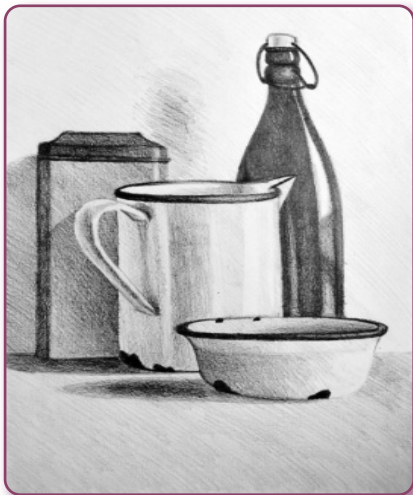
ሥዕል፦ ማመጣጠን / Proportion /

ከላይ በሥስዕሉ እንደሚታየው ጎን ለጎን የተቀመጡ ቁሶች መጠናቸው ተጠብቆ ትልቁ ከትንሹ ያለው ልዩነት በተመዘዘነ መልኩ የተቀመጠ ነው። የመጠን አሰራር ዘዴ የሰውና የእንስሳት፣ የነገሮች

የሰውና የእንስሳትና በአካባቢያችን ያሉ ነገሮች የተለያዩ መጠን አላቸው። እነዚህን ነገሮች በተናጠልም ሆነ በቅንብር በሥዕል ስራችን ስናስቀምጥ ሁሉም መጠናቸው ተጠብቆ ከተሰራ ሥራው እውነተኛ ገፅታን ከማንፀባረቁም ሌላ ውበትም ይኖረዋል።

የአሰራር ቅደም ተከተል

- ሰዎች፣ እንስሳትና የተለያዩ ነገሮች በአንድነት ከሚታዩበት ቦታ በመሔድ የመጠን መለያየትና መቀራረብን ተመልክቱ።
- በምን ዘዴ ተጠቅማችሁ መጠናቸውን እንደምትለኩና በንድፍ ወረቃታችሁ ላይ እንደምታስፍሩት የተቀመጠላችሁን ምሳሌ በትኩረት ተመልክቱ።

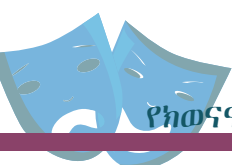

ሥዕል፦ የሰውና እንስሳት ምጣኔ ዘዴ / proportion /

ተግባር፦ የቡድን ወይይት

ዓላማ - የመጠን / Proportion / ፍቺ መግለጽ

የመወያያ ጥያቄ = በንድፍ የምትስሩዎቸው ነገሮች የተለያዩ መጠን አላቸው የእነዚህን ነገሮች መጠን ጠብቆ በትክክል ለማስቀመጥ ምን ማድረግ እንደሚገባችሁ በቡድን በመወያየት የደረሰችሁበትን ሀሳብ ለመምህራችሁ አቅርቡ።

የክለሳ ጥያቄዎች

መልመጃ:3

ሀ :-ለሚቀጥሉት ጥያቄዎች አጭር ምልስ ስጡ።

- 1 ሻካ ልሴ / ሻካራና ልስላሴ የሚያሳይ አንድ ከሻካራ አንድ ከልስላሳ ጥቀሱ።
- 2 ሁለቱንም ያቀናጃ ሻካራነትንና ልስላሴን የያዘ ተፈጥሯዊና ሰው ስራሽ ቁሶችን ዘርዝሩ።
- 3 በዕይታ ጥበባት ዉስጥ መጠንን እንዴት ተረዳችሁት?
- 4 እውነተኛ ገዕታንና ውበት ያለው የሥዕል ስራ ለመስራት የሚያግዙን ዘዴዎች የትኞቹ ናቸው?

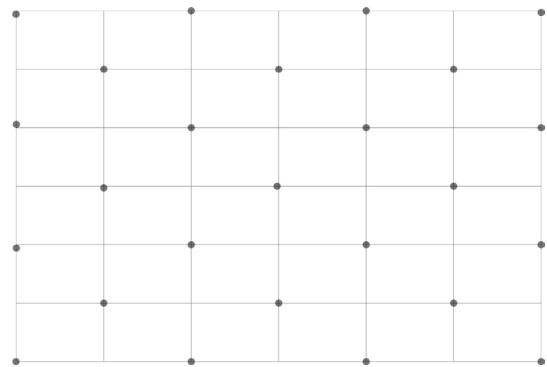
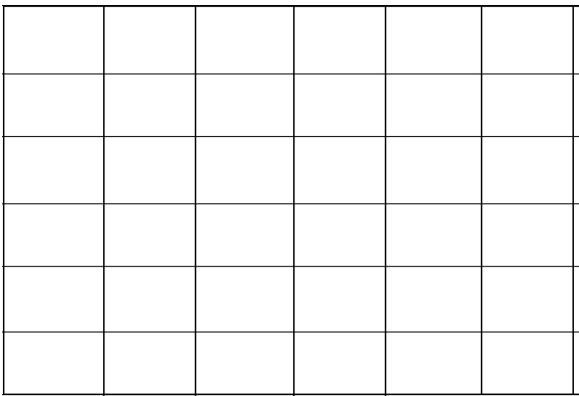
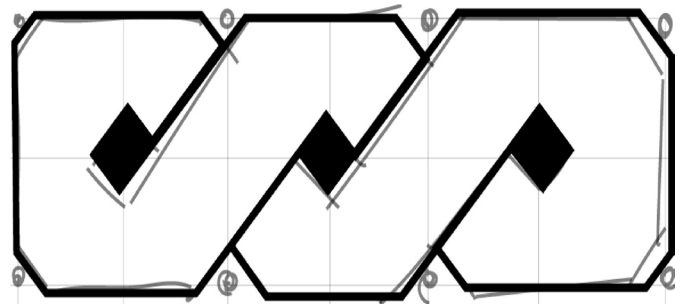
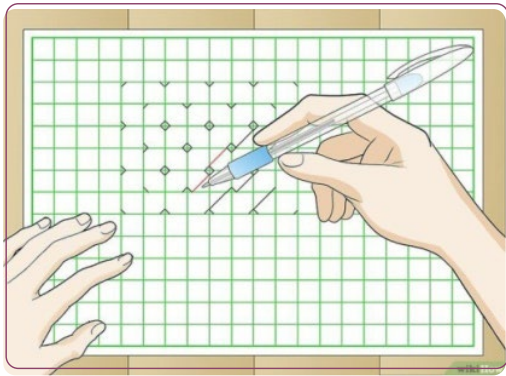
ለ የሚሰሩ ተግባራት

- 1 ሻካልሴ/ ሻካራና ልስላሴን በእርሳስና ወረቀት አንስቶ በተለያዩ ቁሳቁሶች ስርታችሁ ለመምህራችሁ አሳዩ።
- 2 ትክክለኛ ምጣኔ ያለው ቁስ ከወረቀቱ ጋር አመጣጥናችሁ በእርሳስስርታችሁ ለመምህራችሁ አሳዩ።

1.1.12 ሐረግ

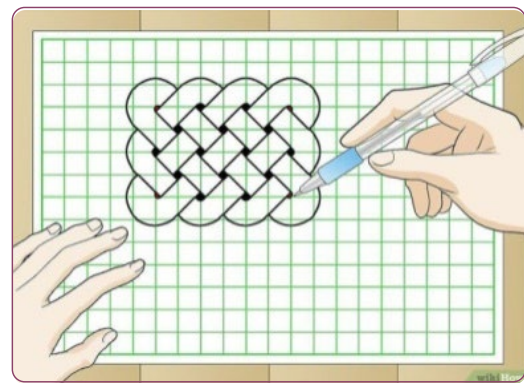
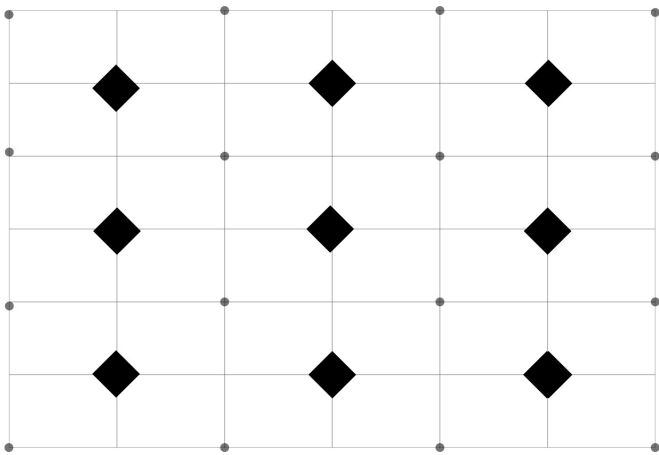
የሐርግና የሥዕል ሥራዎች ከድንጋይና ከእንጨት ቅርፃ ቅርጽ ጋር ተመሳሳይነት ስላላቸው ። ለታሪክ ማስረጃ ከከርስ ምድር እየተቆፈሩ የሚወጡት በሥነ ስብእ ምሥሎች የጥንት ሰዎች የቤት መስሪያ መገልገያ ዕቃዎችና የድንጋይ ሐውልቶች ላይ ተቀርጸው ይገኛሉ ።

1ኛ

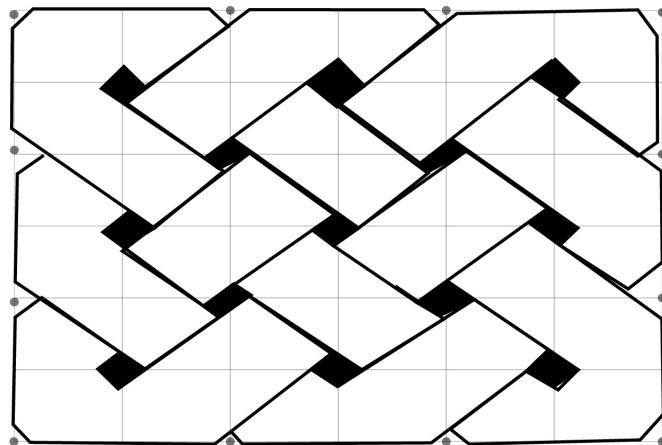
2ኛ

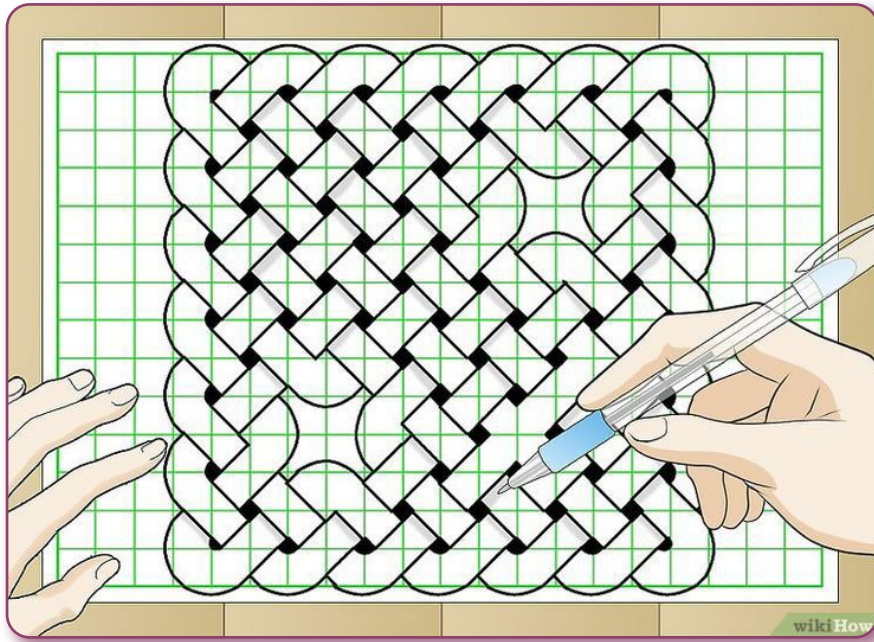
3ኛ

4ኛ

ስዕል:-2

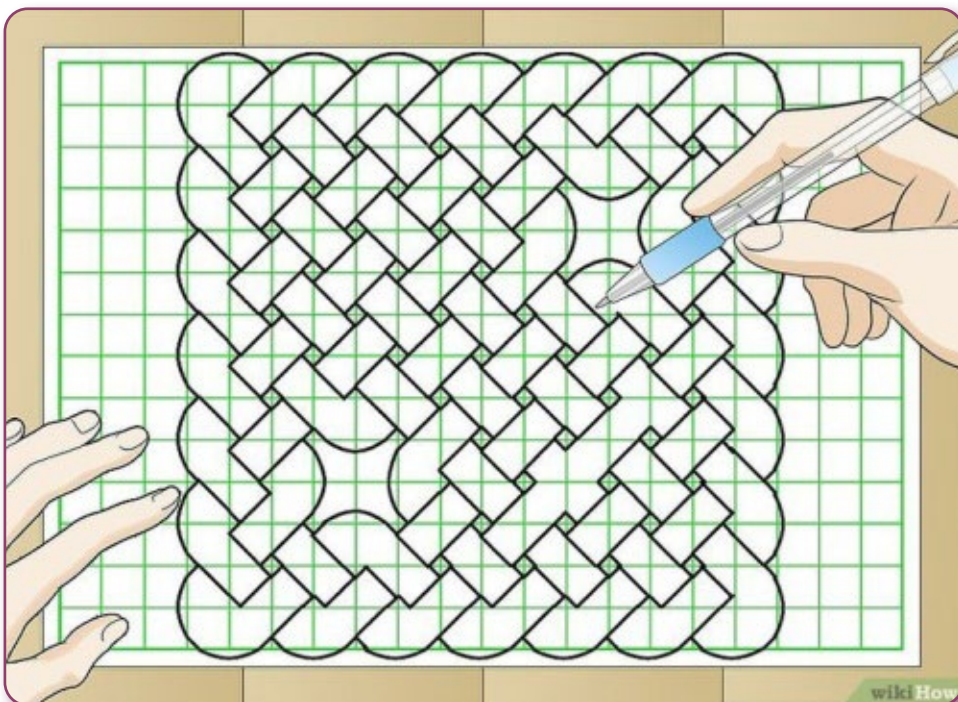
5ኛ

ስዕል:-3

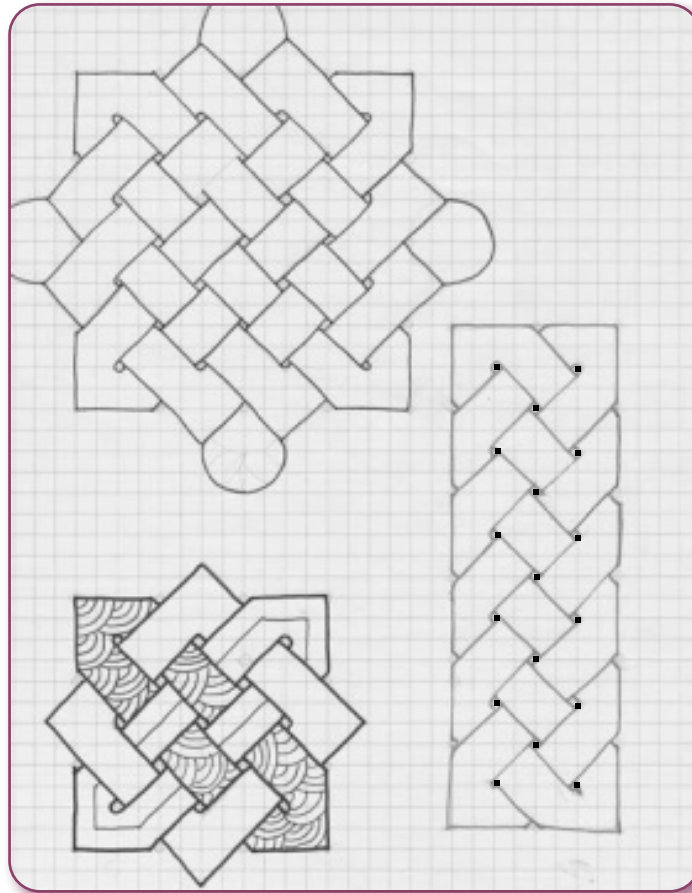
ሥዕል:-የሐርግ ሥራ

በመሆኑም ከግዕዝ ሥነ ጽሑፍ ግኝት የበለጡ ዕድሜ ያላቸው ይመስላል ። የሐርግ ሥራን ዕድሜ የምንገመገመው በሀገራችን ልዩ ልዩ ሐውልቶች ዕድሜ ጋር በማገናዘብ ነው ። ከክርስቶስ ልደት በፊት እራቅ ባሉት ዘመናት የተቀረጹት ምሥሎች ሐውልቶች ሐረግ የታየባቸው ሲሆኑ አንዳንዶቹም የሳባ ሥነ ጽሑፍ ስፍራባቸዋል። የሐረግ ሥራን ዕድሜ የምንገመገመው ከሀገራችን ልዩ ልዩ ሐውልቶች ጋር በማነፃፀር ነው ።

ስዕል:-4

ሥዕል:-የሐርግ ሥራ

የሐርግና የሥዕል ሥራ ከቁም ጽህፈት መያ አንዱ ክፍል ሲሆን ብዙ ተማሪዎች ለሐረግ ሥራና ለሥዕል ትምህርት አይጨነቁም ። መምህራኑም እነዚህን መያዎች ለተማሪዎቻቸው ለማስተማር ያላቸው ፈቃደኝነት ቀዝቃዛ ነው።

ተማሪዎችም የሐረግ አጣጣል ከመምህሩ የሚማረው ጠንካራና ስልቶ ካልሆነ ብቻ ነው ። የሐረግ ሥራ የዕለት ከዕለት ልምምድ ስለሚጠይቅም መምህሩም ቢሆን ሐረግ በሚሥልበት መጽሐፍ ላይ በቀጥታ መሳል አይጀምርም ። በአንድ አነስተኛ ብራና ላይ ከነደፈ በኋላ ንድፍ ከተዋጣለት በአዲሱ መጽሐፍ ላይ ያስፍረዋል ።

የምዕራፍ 1 ማጠቃለያ

በዚህ ምዕራፍ ውስጥ ስለ ሙዚቃ አላባዊያን ምንነት ያየን ሲሆን የሙዚቃ አላባዊያን የምንላቸው :- ስልተ ምት፣ ኃይለ ድምፅ፣ ቴምፖ፣ የክረት መጠን፣ ዜማ፣ ህብረ ድምፅ፣ የድምፅ ቀለም፣ የጊዜ ቆይታ እንደሆኑ አይተናል። እንዲሁም የውዝዋዜ አላባዊያን የምንላቸው የሰውነት ቅርፅን መሰረት ያደረገ አቋቋም፣ የቦታ አያያዝና አጠቃቀምና ከአጣማሪ ጋር እንቅስቃሴ ማቀናጀት የሚሉ ይገኙበታል። መሰረታዊ የትያትር አላባዊያንም ስለምንላቸው ያየን ሲሆን እነዚህም ከዋኞች /ተዋኒያን/፣ ተደራሲያን /ታዳሚያን/፣ አዘጋጅ፣ የመከወኛ ቦታ /መድረክ/፣ ጥበባዊ ግብአቶች፣ ጽሁፈ ተውኔት፣ እንደሆኑ በግልፅ ያየን ሲሆን የመዋቢያ ግብዓቶችን ተጠቅመን ቲያትር ለመስራት ሞክረናል።

የዕይታ ጥበባት አላባዊያን የምንላቸው ደግሞ መስመር፣ ቅርጽ፣ አካባቢያዊ ቦታ፣ ህብረ ቀለም፣ ሻካራና ልስላሴ፣ ንጣትና ጥቁረት፣ መጠንና ሐረግ እንደሚባሉና ስለ ቀላል የቪዲዮአቀራረፅ ዘዴዎች ወይም የቅርብ ዕይታ ቀረ፣ የመካከለኛ ዕይታ ቀረጻ የመካከለኛ ዕይታ ቀረ፣ የሩቅ ዕይታ ቀረ፣ እና አጠቃላይ ዕይታ ቀረ፣ እንደሆኑ ተረድተናል።

ምዕራፍ ሁከት

ፈጠራን መግለፅ

የምዕራፍ ሁለት መግቢያ

በዚህ ምዕራፍ ላይ በዋናነት ክ.ዕ.ጥን በመጠቀም ፈጠራን የምንገልፅበት ምዕራፍ ሲሆን በውስጡ የተካተቱ ይዘቶችም በዋናነት የሙዚቃ ኖታዎችን መፃፍና ስያሜያቸውን መጥራት፣ ስብስብ/staff/፣ የሙዚቃ መስመርና ክፍት ቦታ መለየት፣ ድንገተኛ ምልክቶች የጊዜ ቆይታ፣ በውዝዋዜ እንቅስቃሴ የሙዚቃ ድምፆችን መግለጽ፣ አልባሳትንና የመዋቢያ ግብአቶችን ተጠቅሞ ትያትር መስራት፣ የገፅ ቅብና የመዋቢያ ግብአቶችን የወረቀት ሞዛይክና ዝግ ህትመት እና ስለ ማጣበቂያ አሰራር በዝርዝር በተግባር የምንሰራበት ምዕራፍ ነው።

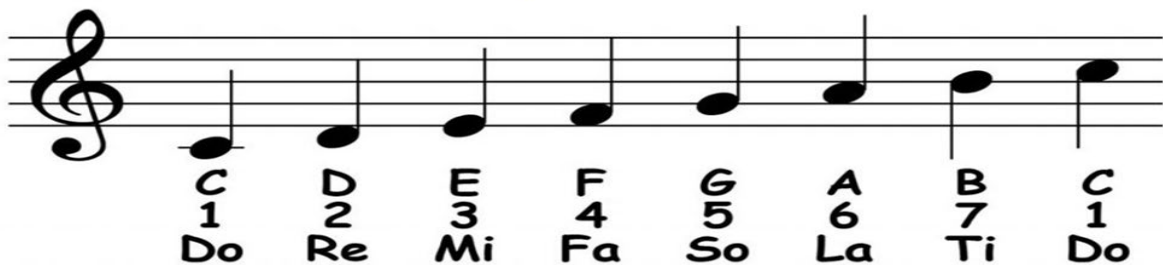
2.1 የሙዚቃ ኖታዎችን መጻፍና ስያሜያቸውን መጥራት

ከተማሪዎች የሚጠበቀው የመማር ውጤት

ይህን ትምህርት ተምራችሁ ካጠናቀቃችሁ በኋላ፡-

- ሰባቱን የሙዚቃ ሆሄያትና ድምፆች ትለያላችሁ
- ሆሄያቱን በመዝሙር ከድምፃቸው ጭምር ትለያላችሁ
- የሙዚቃ ስሌዳን መለያ ቁልፎችን ተረዳላችሁ
- የመስመርና ክፍት ቦታዎችን ስም ትለያላችሁ
- ሆሄያትንና ድምፆችን ትለያላችሁ

ሆሄያትና የሙዚቃ ድምፆች፡-ሰባቱ የሙዚቃ ተፈጥሯዊ ድምፆች በሰባቱ የእንግሊዝኛ ሆሄያትና በሰባቱ የላቲን ሆሄያት ይጠራሉ።

በእንግሊዘኛው	C	D	E	F	G	A	B	C
በሆሌያት	ዶ	ሬ	ሚ	ፋ	ሶል	ላ	ሲ	ዶ
በላቲን	DO	RE	MI	FA	SOL	LA	SI/TI	DO

ሰባቱን በሆሌያትና በላቲን ክፍለ ቃላትን ድምፆች በመዘመር በቀላሉ ማሳወቅ

DO -ዶ - ሁሉም ሰው ተዋዶ

RE -ሬ- ሀገሬ ናት ክብሬ

MI - ሚ - አብቢ ለምልሚ

FA -ፋ - እውቀት ይስፋፋ

SO(SOL) - ሶል- ሁሉም ለማገልገል

LA- ላ - እንበል ወደኋላ

SI(TI) - ሲ - በእድገት ገስግሺ

በማለት ሙዚቃን እንማራለን

ከእዚህ በታች በኖት የተፃፉትን የሰባቱን የሙዚቃ ድምፆች ፊደላት ኖታዎችን ዜማ በተራ ለምዘመር በቅድሚያ ኖቱን ማንበብ ስልተምቱን እንዲያውቁና ዜማውን ለመያዝ ቃላቶችን በትክክል መረዳት ያስፍለጋል።

ዶ ሁ ሉም ሰው ተ ዋ ዶ ሬ ሀ ገ ሬ ናት ክ ብሬ ሚ ኦ

ብ ቢ ለም ል ሚ ፋ እው ቀ ት ይ ስፋ ፋ ሶል ሀ ገር ለ ማ ገል ገል

ላ ኦን ባል ወ ደ ኂ ላ ሲ በ እ ደገት ገ ስግ ሺ በ ማ ለት

ሙ ዚ ቃን እ ን ማ ራ ለን

Music Alphabet Song

ግጥምና ዜማ ፡፡ መምህር ጥበቡ ወልደዮሐንስ

ዶ ሁ ሉም ሰው ተ ዋ ዶ ሬ ሀ ገ ሬ ናት ክ ብሬ ሚ ኦ በ ብ ለም ል ሚ

ፋ ሶው ቀ ት ይ ስፋ ፋ ሶል ሀ ገር ለ ማ ገል ገል ላ ኦን ባል ወ ደ ኂ ላ ሲ በ

እ ደገት ገ ስግ ሺ በ ማ ለት ሙ ዚ ቃን እ ን ማ ራ ለን

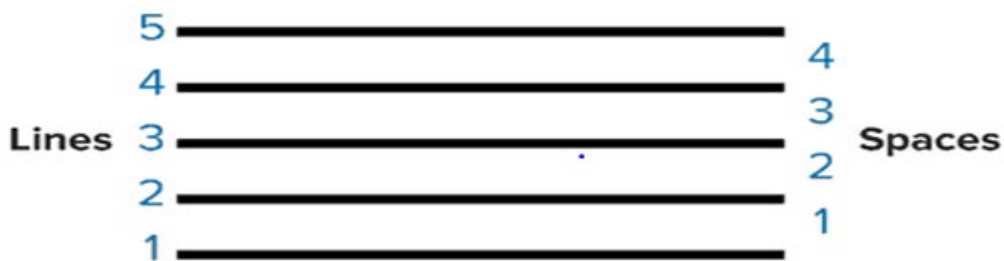
2.2.ስብስብ (Staff)

ከተማሪዎች የሚጠበቀው የመማር ውጤት

ይህን ትምህርት ተምራችሁ ካጠናቀቃችሁ በኋላ:-

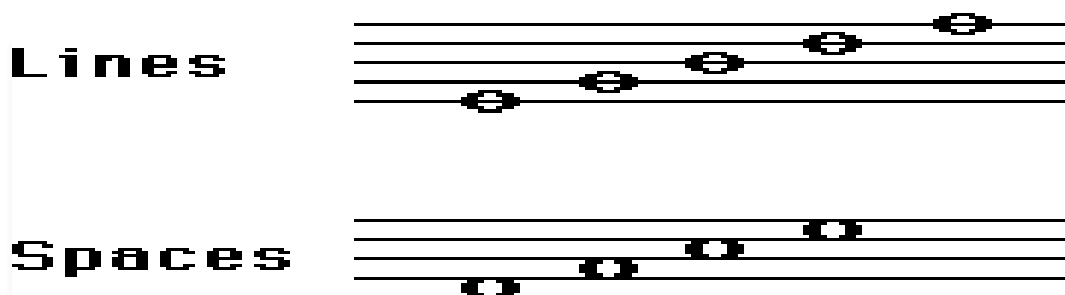
- የሙዚቃ ሰሌዳን ታውቃላችሁ።
- የመስመርና ክፍት ቦታዎችን ትለያላችሁ።

የአምስት ትይዩ መስመርና የአራት ክፍት ቦታዎች ጥርቅ ስብስብ (ስታፍ) ይባላል። ስብስብ የሙዚቃ ምልክቶች መጻፊያ ቦታ ሲሆን አቆጣጠሩም ከታች ወደ ላይ ነው።

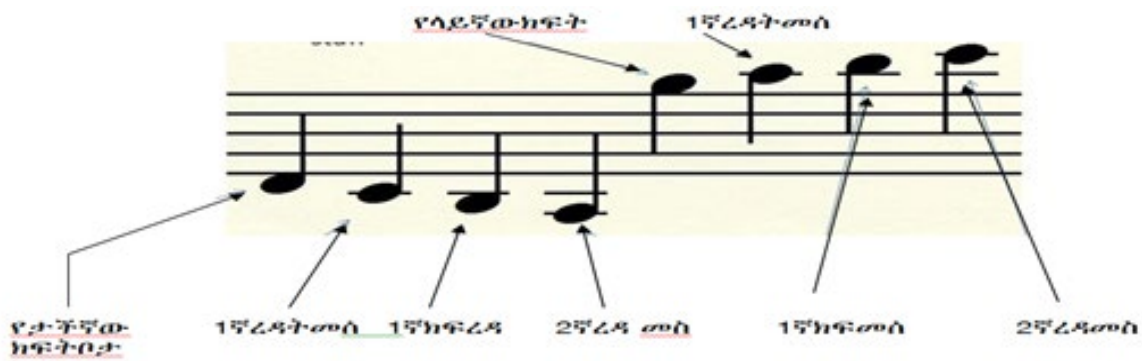
የመስመር የክፍት ቦታ የቁጥር ስያሜ

የድምፅ ኖታ ራስ በስታፍ ላይ ሲጻፉ

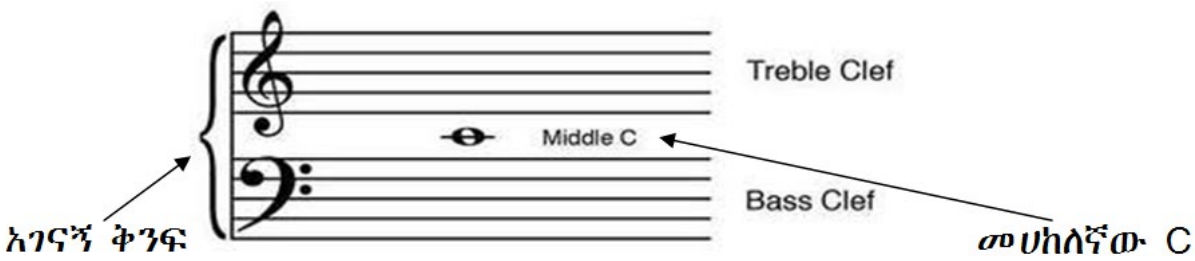

ረዳት መስመሮች (Ledger Lines) ከስታፍ በታችና በላይ የሚጻፉ አጫጭር መስመሮችናቸው ከላይ የሚጻፉት የድምፁ ክረት ቀጭን መሆኑን ያመለክታሉ። ከታች የሚጻፉት የድምፁ ክረት ወፍራም መሆኑን ያመለክታሉ። ረዳት መስመሮቹ ብዛት የተወሰነና የተገደበ አይደለም። እንደመሳሪያዎች የድምፅ ደረጃ ይወሰናል። የመስመሮቹ አፃፃፍ ስታፍን መስመር ክፍት ቦታ እያልን እንዳስቀመጥን ይሆናል።

ግሬትስታፍ (Great staff grand staff) ሁለቱ ስብስቦችን በአንድነት አጣምሮ የያዘ ስብስብ ነው። የምንጠቀምባቸው በተለይም ለፒያኖ ሙዚቃ መሳሪያና ለህብረ ሙዚቃ ቅንብር (harmony) የሚያገለግል ስብስብ ነው።

2.2.1. የመዘቃመስመርናባዶቦታመሰየሚያዎች (clefs)

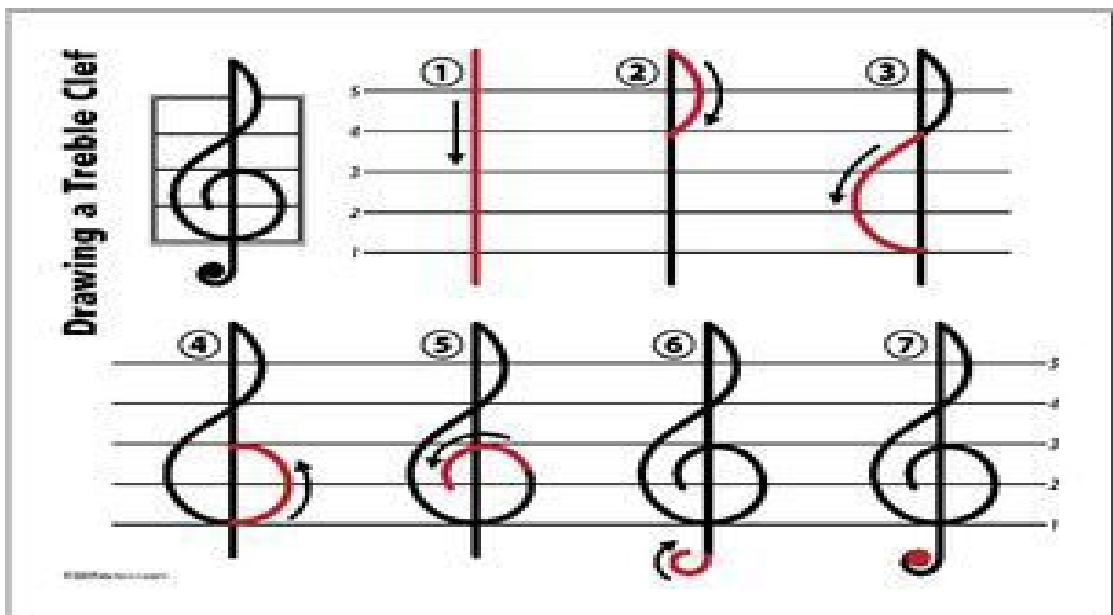
ከተማሪዎች የሚጠበቀው የመማር ውጤት

ይህን ትምህርት ተምራች ሁካጠናቀቃችሁ በኋላ፡-

- ሆሄያትንና ድምፆችን ትለያላችሁ
- የመዘቃ ሰሌዳን ታውቃላችሁ
- የመስመርና ክፍት ቦታዎችን ስያሜትለያላችሁ

በስታፍ በስተግራ በኩል የሚፃፉ ቁልፍ ምልክቶች ድምፆች በስታፍ ላይ የሚኖራቸውን ቦታ አመልካቾች ሲሆን በኖታ ምልክቶች ድምፆችን መለየት የሚያስችለን ምልክቶች ናቸው።

ሀ/ የትሬብል (G) ቁልፍ ከሁለተኛው መስመር ላይ የሚጀምር (ይሚጠቀለል) ለቀጭንና ለመካከለኛ ቀጭን ድምፅ (ሶፕራናአልቶ) የሚፃፍ ምልክት ሲሆን የአፃፃፍ ቅደም ተከተሉ ከዚህ በታች በሰንጠረዥ ላይ በቀረበው መሰረት ይሆናል።

Treble Clef Notes

Line Notes **Space Notes**

የስራዎች መስመርና ክፍት ቦታዎች ስም

መስመር	1ኛ	2ኛ	3ኛ	4ኛ	5ኛ
በእንግሊዘኛው	E	G	B	D	F
በላቲን ሆሄ	ጫ	ሶል	ሲ	ሬ	ፋ

በቀላሉ በእንግሊዘኛው ዓረፍተ ነገር እንዲለዩ

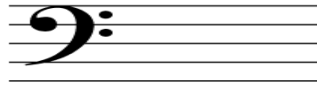
Every Good Boy Deserves Fudge
 Empty Garbage Before Dad Flips
 Elephant Go Backwards Down Freeways

ክፍትቦታ	1ኛ	2ኛ	3ኛ	4ኛ
በእንግሊዘኛው	F	A	C	E
በላቲን ሆሄ	ፋ	ላ	ሮ	ጫ

F A C E
 Fating AllWays Causes Enemies
 Frequent Asking Can Enlighten

ለ/ ቤዝ (F) ቁልፍ ከአራተኛው መስመር ላይ የሚወሰን ለወፍራምና ለመካከለኛ ወፍራም ድምፅ (ቴኖር ቤዝ) የሚጻፍበት ቁልፍ ነው።

Bass Clef

Bass Clef Notes

G A B C D E F G A

Line Notes:

G B D F A

Space Notes:

A C E G

መስመር	1ኛ	2ኛ	3ኛ	4ኛ	5ኛ
በእንግሊዘኛ	G	B	D	F	A
በላቲን ሆሄ	ሶል	ሲ	ሬ	ፋ	ላ

Good Bubbles Do Fizz Always

Great Big Dinosaur's Fight Always

Goofy Babies Do Funny Acts

ክፍትቦታ	1ኛ	2ኛ	3ኛ	4ኛ
በእንግሊዘኛ	A	C	E	G
በላቲን ሆሄ	ላ	ሶ	ሚ	ሶል

A Cats Eyes Glow

All Cows Eat Grass

All Cars Eat Gas

መልመጃ አንድ

1. ከዚህ በታች በስብስብ ላይ የተጻፉትን የድምፅ ኖታዎች የክረት ስም ጻፉ።

A musical staff with a treble clef and a bass clef. The treble clef staff contains the notes G4, A4, B4, C5, D5, E5, F5, G5. The bass clef staff contains the notes G3, F3, E3, D3, C3, B2, A2, G2.

2. ሙሉ የድምፅ ኖት ምልክትን በስታፋ በትክክልኛው ቦታ ላይ ጻፍ።

A musical staff with a treble clef and a bass clef. The treble clef staff has letter notes A, C, G, F, B, G, D, E, D, B. The bass clef staff has letter notes E, F, D, G, C, A, B, G, A, C.

3. ሙሉ የድምፅ ኖትን ከስታፋ በላይ በረዳት መስመር ላይ ጻፍ።

A musical staff with a treble clef and a bass clef. The treble clef staff has letter notes G, B, A, D, C. The bass clef staff has letter notes B, D, C, E, F.

4.ሙሉ የድምፅ ኖትን ከስታፋ በታች በረዳት መስመር ላይ ዓፍ

2.2.2.የድንገተኛ ምልክቶች (Accidentals sign):-

ከተማሪዎች የሚጠበቀው የመማር ውጤት ይህን ትምህርት ተምራችሁ ካጠናቀቃችሁ በኋላ:-

- ምልክቶችን ትለያላችሁ።
- የሚቀይሩትን የድምፅ ደረጃ ትለያላችሁ።

ድንገተኛ ምልክቶች (ድንገተኛ የክረት ለዋጭ ምልክቶች) አጋጣሚ ምልክቶች ሲሆኑ ከኖታው ፊት ለፊት የሚጻፍ ድምፅን በግማሽ ወይም በሙሉ ሊቀጥኑ ወይም ሊውፍሩ የሚችሉ ምልክቶች ናቸው።

ምልክቶች	እንግሊዘኛ	በአማርኛ	የሚፈጥሩት የድምፅ ለውጥ
#	Sharp	ሻርፕ (ቅጥን)	በግማሽ ደረጃ ማቅጠን
b	Flat	ፍላት (ውፍር)	በግማሽ ደረጃ ማወፈር
×	Double sharp	ድርብ ሻርፕ (እጥፍ ቅጥን)	በሙሉ ደረጃ ማቅጠን
bb	Double flat	ድርብ ፍላት (እጥፍ ውፍር)	በሙሉ ደረጃ ማወፈር
፩	Natural	ወደ ዋናው መመለሻ (ተፈጥሯዊ)	ወደ ዋናው (ወደተፈጥሯዊው) ክረት መመለስ

በሻርፕ ፍላት

በድርብ ሻርፕና ፍላት

C#	D#	F#	G#	A#
Db	Eb	Gb	Ab	Bb
B×	Fbb	E×		Cbb
C	D	F	G	A
B#	C×	E#	F×	G×
Dbb	Ebb	Fbb	Abb	Bbb
				B
				A×
				Cb

ኢንሃርሞኒክ ኢኩቫለንት አንድን ክረት ለመጥራት የሚያገለግሉትን የተለያዩ ስሞችን ያምልክታል።

C# = D ^b	C [×] = D
G# = A ^b	D ^{bb} = C
D ^b = C#	E [×] = F#

2.2.3. የጊዜ አመልካች (Time signature)

ከተማሪዎች የሚጠበቀው የመማር ውጤት ይህን ትምህርት ተምራችሁ ካጠናቀቃችሁ በኋላ፦

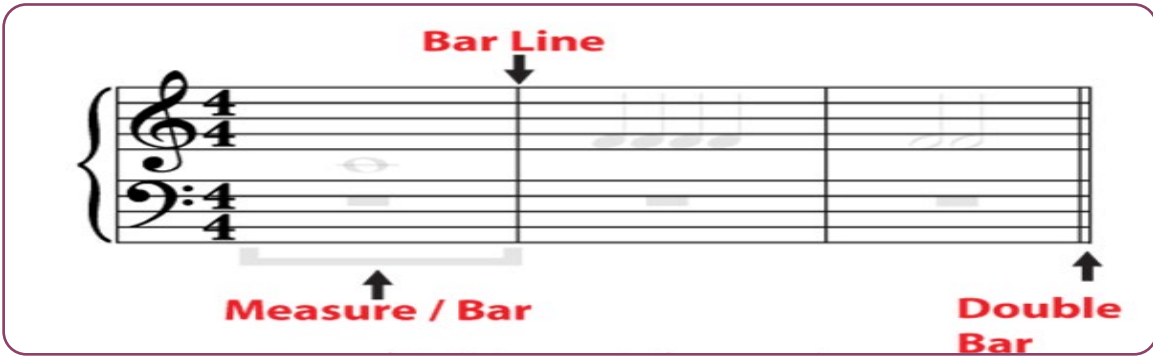
- ምልክቶችን በመለየት የምት ዋጋ ታውቃላችሁ።
- በባር/በመ-ዚቃ ክፍል/ ውስጥ ያለውን የኖት ብዛት መጠን ታውቃላችሁ።

የጊዜ አመልካች፡-በስታፍ ላይ ከክሌፍ ቀጥሎ የሚጻፍ ሲሆን ኖታ ምልክቶችን በእኩል ዋጋ በማከፈል ስሌት ይገለጻል ፡የላይኛው ቁጥር በባር ውስጥ ለሚገኙ የሚገባቸውን የኖታዎችን ብዛት ሲነግረን የታችኛው ቁጥር የኖታዎችን አይነት ይገልጻል።

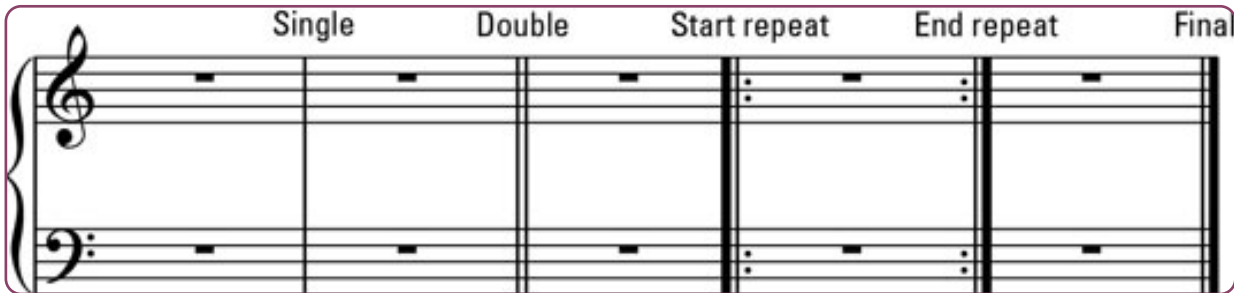
ምልክት	ያለው የጊዜ ዋጋ	በባር ሊገኝ የሚገባ ኖታ ዋጋ
<p>C “ኮመንታይም”</p>	በአንድ ባር አራት ምት	
	በአንድ ባር ሁለት	
	በአንድ ባር አንድ ወይም ሶስት ምት	
	በአንድ ባር ሁለት ምት	

የባር መስመር(Barline) : የሙዚቃ ኖታዎችንና የእረፍት ምልክቶችን በጊዜ አመልካች የዋጋ ስሌት በኩል ዋጋ የምንከፋፍልበት ቅዋሚ መስመር ነው። ባር (Bar or measure) በሁለት ቅዋሚ መስመር መካከል ያለው ክፍት ቦታ ነው። ድርብ የባር መስመር (Double bar line) ሙዚቃው ተፅፎ ሲያበቃ በመዝጊያ የሚጻፍ ነው።

የመድገም ምልክቶች ሙዚቃው ተፅፎ ዜማን ለመድገም የሚያስፈልግ ሆኖ ከተገኘ ከዚህ የሚጻፉ ምልክቶች ናቸው።

2.3 በውዝዋዜ እንቅስቃሴ የሙዚቃ ድምፆችን መግለጽ

ሰባቱን የሙዚቃ ድምፆች በአከልና በእጅ እንቅስቃሴ መዝሙር መቻላችሁ ክፍተኛ እገዛ አለው። አትኩረት እንዲኖራቸው ከፍተኛ እገዛ አለው።

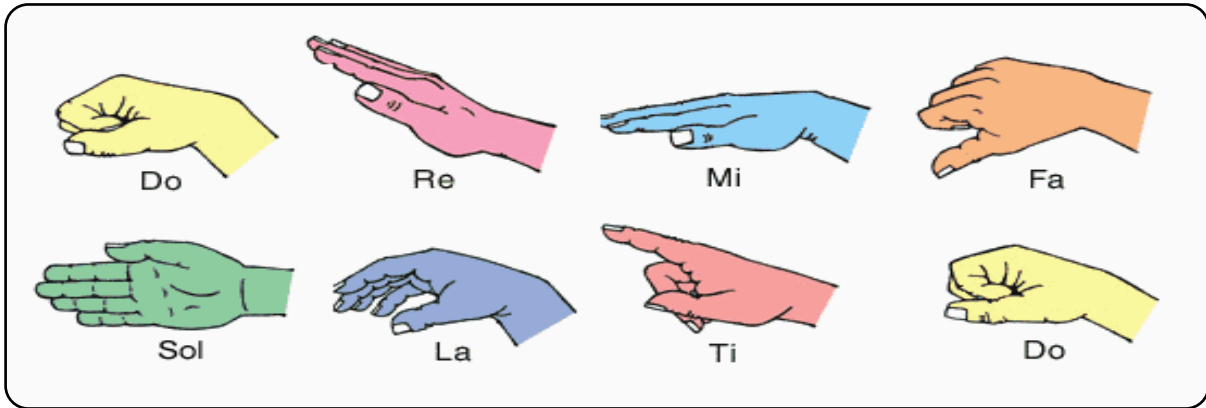
ከተማሪዎች የሚጠበቀው የመማር ውጤት ይህን ትምህርት-ተምራች ሁካጠና ቀቃችሁ በኋላ፡-

- ሰባቱን የሙዚቃ ሆሄያትና ድምፆች በእጅ እንቅስቃሴ ትለያላችሁ

ሰባቱን የሙዚቃ ሆሜትና ድምፆች በእጅ ምልክት መለየት

2.4. አልባሳትንና የመዋቢያ ግብአቶችን ተጠቅሞ ቲያትር መስራት

ከተማሪዎች የሚጠበቀው የመማር ውጤት ይህን ትምህርት ተምራችሁ ካጠናቀቃችሁ በኋላ፦

- ስለአልባሳት ምንነት ትረዳላችሁ።
- የአልባሳት አይነቶችን ትለያላችሁ።
- የገፅ ቅብ ምንነት ታውቃላችሁ።
- የገፅ ቅብ ጠቀሜታዎችና የገፅቅብ ባለሙያዎች በመረዳት አጭር ድራማ ትሰራላችሁ።

ልብስ የሰው ልጆች እርቃነት ስጋቸውን የሚሸፍነው፤ ከብርድና ከፀሀይ የሚከለሉበት እንዲሁም ገላቸውን ከጉዳት የሚጠብቁበት ሲሆን እግራቸው ላይ ከሚያደርጓቸው ጫማዎች እራሳቸው ላይ እስከ የሚያደርጓቸው የተለያዩ ኮፍያዎች ጭምር ያካትታል። ስለ ጥበባዊ አልባሳት ስናነሳ ግን ከምናውቃቸው አልባሳት በተጨማሪ በእኛ ዘመን ሲደረጉ አይተናቸው ስለማናውቃቸው አልባሳት ማለትም በድርሰቱ ታሪክ ውስጥ ስለተጠቀሱ ዘመናት የሚገልጹ በድሮ ጊዜ ተደርገው ስለነበሩ ወይንም ተደርገው ስለማያውቁ እና ወደፊት ይደረጋሉ ተብለው ስለሚታሰቡ ወይም በማናውቃቸው ገጸ-ባህርያት በማናውቀው ቦታ ላይ ደራሲው በጠቀሰው ወይም ዳይሬክተሩ በፈጠረው ሁኔታ ላይ ተመስርቶ የሚለበሱ አልባሳትን የሚያጠቃልል ነው።

እነዚህ አልባሳት ገጽ-ባህርያትን የሚገልጹ ሲሆን፡-

ገጽ-ባህሪው፡ የሚኖርበትን ዘመን

- የሚኖርበትን ቦታ
- የአየር ንብረት ሁኔታ
- እድሜውን
- ጾታውን
- የገቢና የኑሮ ሁኔታውን (ማህበራዊ ደረጃውን)
- ማንነቱን፣ ባህሉን፣ ስሜቱን፣ እምነቱን እና
- የጤና ሁኔታውን በመግለጽ በደንብ እንድንረዳው ያደርገናል።

ምሳሌ፡ ገጽ-ባህሪው የአዕምሮ ችግር ያለበት ቢሆን የተቀዳደደና የቆሽሽ ልብስ እንዲሁም የተበጫጨቀኮፍያ እና የተለያዩ የማይጠቅሙ ነገሮች ብናስይዘው በቀላሉ የአዕምሮ መቃወስ እንደገጠመው እንገነዘባለን።

የተለያዩ አልባሳት አይነቶች ሲኖሩ በዘመኑ የነበረውን የፈጠራ ጥበብ፣ የቴክኖሎጂ ደረጃ፣ በዘመኑ የነበረውን ፋሽንና ስልጣኔ ለማሳየት የሚያገለግል ሲሆን የማህበረሰቡን ማንነት እና የኑሮ ሁኔታም ይገልጻሉ።

ባህላዊ አልባሳት

ባህላዊ አልባሳት የአንድን አገር፣ አካባቢ ወይም ማህበረሰብ ባህል፣ ወግ፣ ልምድ፣... የሚያንጸባርቁ አልባሳት ሲሆኑ በተለያዩ ክዋኔዎችና ስርዓቶች የሚለበሱ ሆነው የማህበረሰቡን እሴቶች እና ስሜቶች ለማሳወቅ ይረዳሉ።

በስራ ወቅት ማለትም፡ በእርሻ፣ ውቂያ፣ አረም፣ ሰብል ስብሰባ ጊዜ ልዩልዩ አልባሳትን ይጠቀማሉ።

በሰርግ ወቅት የተለያዩ ጌጣጌጦች የተለበጡና የማህበረሰቡን ልዩ ልዩ እሳቤዎች የሚወክሉ አልባሳት ይዘወተራሉ።

በሃዘን ወቅት ስሜታቸውን የሚገልጹ የአለባበስ ዘዴዎች የተለየ ቀለም ያላቸው ልብሶችን ይጠቀማሉ።

የክብረ በዓላት አለባበስ ስንመለከት ደግሞ እንደየበዓሉ አከባበር ሁኔታና አካባቢያዊ ልማድ የተለያዩ አልባሳት በተለያዩ የአለባበስ ስልቶች ጾታ እና እድሜን በሚወክል መልኩ ይለበሳሉ።

ሀይማኖታዊ አልባሳት፡

እነዚህ አልባሳት በአንድ ሀይማኖት ውስጥ የሚገኙ ሰዎች እንደየ ስልጣናቸውና ማንነታቸው የተለያዩ መለያዎች ያሏቸው አለባሳት የሚለበሱ ሲሆን የሀይማኖቱ ተከታዮችም ሀይማኖታቸውን የሚገልጹ የአለባበስ ስርዓቶችን ይከተላሉ።

ምሳሌ፦ በኦርቶዶክስ ሃይማኖት ውስጥ ያሉ አገልጋዮችን ብናይ የቁስ፣ የመርጌታና

ድያቆን አለባበስ ይለያያል፤ ራሳቸው ላይ የሚደረገው ጥምጣም መጠንም ይለያያል።

ሙያዊ አልባሳት

የስራ ላይ ልብሶችን ስናነሳ የተለያዩ ሙያዎች ላይ ያሉ ሰዎች የሚለብሷቸው ና ማንነታቸውን የሚገልጹ የደንብ ልብሶች ሲሆኑ እነዚህ አልባሳት የራሳቸው የሆነ ሙያዊ ደረጃን የሚገልጹ መለያዎች ያሏቸው ናቸው።

ምሳሌ፦ የፖሊስ

የወታደር

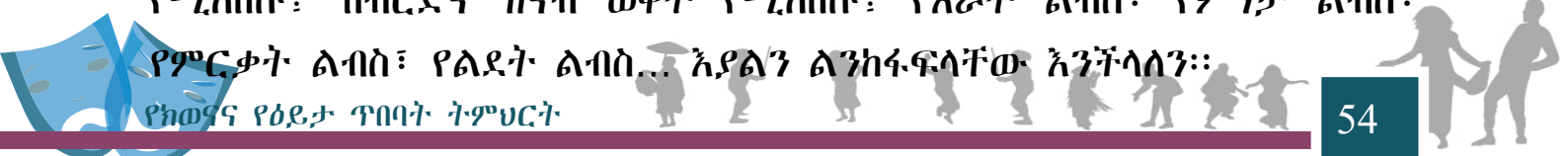
የህክምና ባለሙያዎች

የመምህራን

የስፖርቲቾ ... ወዘተ. አልባሳትን መጥቀስ ይቻላል።

ዘመናዊ አልባሳት

እነዚህ አልባሳት ዘመን አመጣሽ አልባሳት ሲሆኑ በሆነ ወቅት እንደ ስልጣኔ ደረጃቸውና የቴክኖሎጂ ግብዓቶች የተለያዩ አልባሳት በተለያዩ ዘመናት የሚፈጠሩ ሲሆን በቋሚነት የማይዘለቁና በየጊዜው የሚለዋወጡ አልባሳት ናቸው። እነዚህ አልባሳት የተለያዩ የአሰራር ጥበባትን እና የአለባበስ እስታይሎችን የሚያካትቱ ሲሆኑ በእድሜ፣ በጾታ፣ እና በስልጣን ደረጃ ሊከፋፈሉ ይችላሉ። ወቅትን መሰረት አድርገው የሚለበሱ አልባሳትንም የሚያጠቃልል ሲሆን በጸሀይ ወቅት የሚለበሱ፣ በብርድና ዝናብ ወቅት የሚለበሱ፣ የእራት ልብስ፣ የምኝታ ልብስ፣ የምርቃት ልብስ፣ የልደት ልብስ... እያልን ልንከፋፍላቸው እንችላለን።

2.5. የገጽ ቅብና መዋቢያ ግብዓቶች

የገጽ ቅብና መዋቢያ ማለት አካላዊ ገጽታን የሚቀይርና ከተለመደው ማንነት ልላ ገጽታ የሚያላብስ ሲሆን የተክለሰውነት ለውጥ ለማምጣት ተብሎ የሚደረግና ትልቅ ጥበባዊ ፋይዳ ያለው ነው። የገጽ ቅብና መዋቢያ ተዋንያን የተለያዩ ገጽ-ባህርያትን ለመወከል (ተክቶ ለመስራት) ልዩልዩ የእድሜ፣ የኑሮ፣ የኢኮኖሚ፣ የፖለቲካ እንዲሁም የስራ ሁኔታዎችን ለማምጣትና ለመግለጽ ያገለግላሉ። የሰውነት ቀለም፣ መጠንና ድሎት ወይም የጉዳት ሁኔታ ከማሳየት በተጨማሪም ሌሎች ግብዓቶችን በመጠቀም ከስብዕና አውጥቶ ሌላ ፍጡር የማስመሰል አቅም አላቸው።

ምሳ. ሽማግሌን ወጣት፣ መላጣን ጎፈሬ፣ ጥቁር ነጭ፣ ሰውን አውሬ ወይም ሌላ የማይታወቅ ፈጡር፣ ጤነኛን የአካል ጉዳት እንደደረሰበት ማስመሰል ይችላሉ።

ለመዋቢያ የምንጠቀምባቸው ቁሳቁሶችም ሆነ ቀለማት በሰው ላይ ጉዳት የማያደርሱ እና በቀላሉ የሚለቁ መሆን ይኖርባቸዋል።

ይህንን ተግባር ለመከወን የተለያዩ ባለሙያዎች የሚሳተፉ ሲሆን የገጽ ቅብን የሚሰሩ ባለሙያ፣ የጸጉር ስራ ባለሙያዎች፣ በእጃቸው የሚጠቀሙበት ወይም በሰውነታቸው ላይ የሚደረግን ቁሳቁስ የሚያዘጋጅ ባለሙያ፣ እንዲሁም ስለሚቀቡና ስለሚደረጉ ነገሮች የኬሚካል ይዘት እና የጉዳት ደረጃ የሚያውቅ የህክምና ባለሙያዎች አሉት።

የገጽቅብ ባለሙያ የስዕል ችሎታ ያለው፣ የቀለማትን ቅንብር በደንብ የሚረዳ፣ የፊት ገጽታን፣ የቆዳ አይነትን፣ እና የተክለ ሰውነት ሁኔታን በቂ በሆነ መልኩ የሚያውቅ ሰው መሆን ይኖርበታል።

የገጽ ቅብና የመዋቢያ ቁሳቁሶች ለጥበብ ስራ የተለያዩ ጠቀሜታዎችን የሚሰጡ ሲሆን ስለ ድርሰቱ ገጽ- ባህርያት፡-

- ማንነት ይገልጻሉ
- ባህርያቸውንና ስሜታቸውን ለማሳየት ይረዳሉ
- የኢኮኖሚ ደረጃቸውን ያሳያሉ
- ታሪኩ የተፈጠረበትን ጊዜ ያመላክታሉ
- የቴክኖሎጂ እድገት ደረጃን ያሳውቃሉ

-የፈጠራ ቸሎታቸውን

-የአውቀት ደረጃቸውን

-ስራቸውን

-ስልጣኔያቸውን

-የአምልኮ ስርዓታቸውን

-ባህላቸውን

- እምነታቸውን...ወዘተ. በመግለጽ ምንነታቸውን፣ ከሰው ጋር ያላቸውን ግንኙነት፣ እንዲሁም የሚኖሩበትን ቦታና ሁኔታ ለማሳየት የሚጠቅሙ ዋና ግብዓቶች ናቸው።

የመልመጃ 1

የሚከተሉትን ጥያቄዎች እውነት ወይም ሃሰት በማለት መልሱ

1. አለባበስ የአየር ንብረትን መግለጽ ይችላል።
2. በአለባበስ የአንድን ማህበረሰብ ባህል መግለጽ አይቻልም።
3. የገጽ ቅብ የሰውን መልክ መቀየር አይችልም።
4. የገጽ ቅብ ስራ ላይ የህክምና ባለሙያ ይሳተፋል።

የሚከተለው ከቤቶች የቴልቪዥን ድራማ ላይ የተወሰደን ጽሁፈተ ተውኔት ተማሪዎች አልባሳት እና የገጽ ቅብን ተጠቅማችሁ ስሩ።

Scene 1

ውስጥ-ዋናው ቤት ውስጥ

ቀን-የዕለቱ ቀን ቀትር ላይ

አዛሉ እና ዘሩ ድምፃቸውን ዝቅ አድርገው ይመካከራሉ፣ ሌላኛው ክፍል ውስጥ ማሬ፣ በዜ

እና እርስቴ በር ላይ ተለጥፈው ለመስማት ይታገላሉ።

አዛሉ፦

በጣም አጠፋህ! በጣም አጥፍተሃል

ዘሩ፦

ምን ላድርግ አዛልዬ?

አዛሉ፦

እንዴት ምን ላድርግ? ከገዛህ ለሁሉም ነው አለበለዚያ ደግሞ አለመግዛት ይሻላል!

ዘሩ፦

አዛልዬ ዋጋው እኮ በመሃል ይበቃል ሲገባ ሁሉም ወሬ ይቀይራሉ

ዘሩ፦

አዎ አዛልዬ እውነትሽን ነው፣ አሜሪካ በጣም ታምራለች፣ አዛሉ አንድ ቀን እና ያታለን፣

ደቤ፦

እንዴ! ማሚ አሜሪካ እዚህ ልትመጣ ነው?ዘሩ ቀልደህ ሞተሃል!ይበቃል እየሳቀ ወደ ሌላኛው ክፍል ይገባል፣

ዘሩ፦

ሆሆ አሜሪካ ልትመጣ ነው ይላል? እና አዛሉ ዋጋው ውድ ስለሆነ አንድ የእጅሰዓትብቻ ነው የገዛሁት፣

አዛሉ፦

እሺ ለማን ልትሰጠው ነው? ለአንደኛው ብሰጠው አንደኛው ይከፋዋል፤ ዘሩ ልጆቹን ማመለየት ተገቢ አይደለም፤ አዛሉ እኮ ምን ልታደርግ አሰብክ?... (ትስቃለች) ዘሩ ምን ምነው? ምን ያስቅሻል?

አዛሉ፦

አ...ይ (በራሱ ድምፅ) አዛልዬ ይኸውልሽ ለልጆቹ ምርጥ የእጅ ሰዓት አመጣሁኝ (በራሷ ድምፅ) ስትለኝ እኮ የመሰለኝ 4 የእጅ ሰዓቶች ያመጣህ እንጂ...

ዘሩ፦

(ቆጣብሎ) አዛልዬ ደሞ! ያውታዲያ አመጣሁ አይደል?

አዛሉ፦

አንድ ብቻ? እንዳንባሻ እየቆረሱ እንዲካፈሉ ነው? ወይስ... ሆሆ... ሜትር ከሃምሳ አልጋ አረከው እንዴ 1 የእጅ ሰዓት ለ4 ?

ዘሩ፦

እኔ እኮ አዛልዬ ይህንንም የገዛሁት ገና ሳየው ስለወደድኩት ነው፤ እሱም አንድ ብቻውን ነበር በዚያ ላይ ዋጋው!

አዛሉ፦

ይልቅ አሁን ለማናቸው እንስጥ? እንዴት?

ዘሩ፦

ዘዴ አይጠፋም፤

አዛሉ፦

እኮ ተናገራ፤

ዘሩ፦

እ..... እ..... እ

አዛሉ፦

በቃ ዘርዬ እንዲህ እናድርግ ልጆቼ ይጠሩና ራሳቸው ይወስኑ፤

ዘሩ፦

አይሆንም አዛሉ።።

አዛሉ ፦

ይሆናል፤

ዘሩ፦

ተይ!

አዛሉ፦

ግድ የለህም ልጆች ደቤ ማሬ እኔ ልጆች፤

የሌላኛው ክፍል በር ድንገት ይከፈትና ይቤ ይወድቃል ይቤላይ በዜ፣በዜ ላይማሬ፣ማሬ ላይ እርስቴ ተደራርበው ይወድቃሉ አዛሉና ዘሩ በሁኔታቸው ተገርመው ዝም

ይላሉ።ሁሉም ተነስተው ልብሳቸውን ያራግፋሉ።።

ዘሩ፦

ምንድን ነው እንደዚህ እንደበግግርርር ማለት?

ይቤ፦

አባቢ ሁላችንም ስንጠራ እኮ ምን መጣብለን።።

ዘሩ፦

አይደል? ምን መጣብላችሁ ደንግጥካላችሁ አይደል?

አዛሉ፦

አሁን ወደ ዋናውጉ ዳይ፤

ይቤ፦

ወደ ገደለው....አዛሉ

እንግዲህ ምን መሰላችሁ? አባታችሁ ከአሜሪካ ሲመጣ ምርጥ በጣም ምርጥ የእጅ ሰአት ይዞ ነው የመጣው፤

በዜ፦

ወንዳታ! የታለ?

ዘሩ፦

(ኪሱ እየገባ) አትንቀሻቀሻ

ዘሩ ሰአቱን ከኪሱ እያወጣው ልጆቹ በአድናቆት አፋቸውን ይከፍታሉ፤

ዘሩ፦

ይኸውላችሁ

በዜ፦

አንድ ብቻ! ዘሩ አዎ አንድ ብቻ

በዜ፦

ታዲያ አንድ ብቻ ይዘህ ከመጣህ አይቀርለምን የግርግዳሰአት ...

ዘሩ፦

ግድግድያርግህ አንተ!

አዛሉ፦

እንግዲህ እንደም ታዩት አባታችሁ አንድ የእጅ ሰአት ለ4 ልጆች ይዞ መጥቶአል...

ጌኛ ክፍል

ምዕራፍ ፪

በዜ፦

ቆይ ግን ከዚህ በህጋላ የዚህ ሰአት ባለቤት ማነው?

ማፊ፦

(ለመቀበልጠጋብላ) እስቲ እስቲ ልየው፤

ዘሩ፦

ማየት አይቻልም

(ማፊ አኩርፋ መለስትላለች)፤

አዛሉ፦

ማፊዬ አትከፊ የኔማር እንደልብታይዋለሽ፤

እርስቴ፦

እማሚ..... አካቢ..... አሁን ይህን ሰአት ለማን ለመስጠት ነው ያሰባችሁት?

ይቤ፦

እርስቴ፦

የቤቱ ትልቅ ልጅ ማነውና?

ሁሉም ይንጫጫሉ ይጨቃጨቃሉ ዘሩና አዛሉ በጭብጨባ ዝምያ ሰኙዋቸዋል።

በዜ፦

በቃእጣይ ውጣና የደረሰው ይውሰደው (ጫጫታ)

አዛሉ፦

እሽሽሽሽሽ... የምን እጣ?

ዘሩ፦

እጣማ አይሆንም

እርስቴ፦

በቃ ሁላችንም አንድ አንድ ጥያቄተ ጠይቀን የመለሰሰው....

በዜ፦

እንዲህማ አይሆንም! እንዴ! እኔ የማላውቀውን እሱ ያውቃል እሱ የማያውቀውን ደሞ እኔ....

ማፊ፦

እኔምን? እኔ አውቃለሁ እንዳትል ብቻ

አዛሉ፦

አሁን አትጨቃጨቁ

በዜ፦

እና አትናገረኛ! ምንም አታውቅም ትለኛለኝ? (ለማፊ) ባይገርምሽ ብዙ ነገር አውቃለሁ፤

ማፊ፦

ወሬ አታብዛ!

በዝ፦

ሂጂ ወደዛ!

ይቤ፦

እንዴ! እንዴ! Idea ከችአለ!

ሂጂ ወደዛ፣ ወሬ አታብዛ። ሂጂ ወደዛ ወሬ አታብዛ። ዋው/

ሁሉም ሰው ምንድን ነው እሱ?

ይቤ፦

ቤት መታ እኮ

አዛሉ፦

ታዲያ ምን ይሁን ይቤ?

ጌኛ ክፍል

ምዕራፍ ፪

ይቤ፦

ሁላችንም ለምን ግጥም አንፅፍም?

ሁሉም ፀ... ጥይሉና እርስ በርስ ይተያያሉ።

አዎ አጭር አጭር ግጥም ፅፈን

አባቢና ማሚ አወዳድረው አሪፍ ግጥም

ለፃፈ ሰው ሰአቱን

ዘሩ፦

አ...ዎ ይሄ ጥሩ ሃሳብ ነው እንደውም

ልጆቼ የስነ-ፅሁፍ ተሰጥቶቸውን ለመፈተን

ይረዳል (ትርፌትገባለች)

ትርፌ፦

(ሁሉንም እያየች) ምነው? ምንሆናችሁ? የምንጫጫታ ነው?

ዘሩ፦

ትርፌ፦

የጠራሽየለም! ስለዚህ.....ትርፌእንዴ ጋሼ ባልጠራስ? ቤቴ አይደል?ይቤ

ትርፌ፦

እስቲ ዝምበይ! ቀጥል አባቢ

ዘሩ፦

አዎ የስነ ፅሁፍ ችሎታቸው ይፈተሽና የበለጠው ይሸለማል፤

አዛሉ፦

ጥሩ ሃሳብ ነው ግን ግጥሙን በምን ጉዳይ ላይ ያተኮረደሁን?

ማፌ፦

በፍቅር (ሁሉም ያዩታል) ምነው? ወይም በፊልም....

እርስቴ በቤተሰብ ዙሪያ ይሁን፤

በዜ፦

በእንትን ላይ አይሆንም?

ሁሉም፦

በምን?

በዜ፦

በ... እ..... እ..... እ..... እ

ይቤ፦

ለምን ሁላችንም ደስ ባለን ነገር ላይ ግጥማችንን አንዕፍም?

አዛሉ፦

አ...ይ አይሆንም ሁሉም ሰው በአንድ ጉዳይ ላይ መጻፍ ነው ያለበት!

ዘሩ፦

ልክ ነሽ ለማወዳደር የሚመቸው እሱ ነው ሁላችሁም በአንድ ርዕሰ ጉዳይ ላይ ከገጠማችሁ ውድድሩ አንጊዳኝነቱ ደግሞ ቀላል ይሆናል።

አዛሉ፦

ስለዚህ አንድ ጠቃሚ ጉዳይ ላይ ግጥማችሁን አዘጋጁ፤

በዜ፦

በቃ በእንትን ላይ ይሁን በእ.እ.እ

ትርፌ፦

(በማሾፍ) እኔ ግን ጋሼ ለግጥም የሚሆን ርዕስ ስትፈልጉ አባይ ተገድቦ ያልቃል .እ.

ይቤ፦

(በጨኸት) ሁሁሁ. ትርፌ! ግጩ (ይጋጫሉ) ነፍስ የሆነ Idea! ለምን በአባይ ዙሪያ አይሆንም (ሁሉምፀ...ጥይላሉ)

ዘሩ፦

ይቤ

ይቤ፦

!ወይ

ዘሩ፦

ምርጥ ሃሳብ ነው (ለአዛሉ) የሁላችንም ተስፋ የሃገራችን ታላቅ ቅርስ ከመሆኑ አኳያ በጣም በጣም አሪፍ Ideal! (ሁሉም ያጨበጭባሉ)

ዘሩ፦

በሉለሁላችሁም 10-10 ደቂቃ ይሰጣችኋል።

አዛሉ፦

እጥር ምጥን ያለ ቆንጆ ግጥም! ታዲያ ለመሸለም ብቻ ሳይሆን ታላቅ! ሃገራዊ ጉዳይ ላይ ልጆቼም ያላቸውን ቀና አመለካከት ለማሳየት እንዲረዳ ጭምር ስለሆነ በርቱ እሽ!

ሁሉም፦

በቃ ይጀመር ይጀመር

ዘሩ፦

(ሰአቱን እያየ) አሁን ሰአቱ...

ትርጌ፦

(እየተልጎመጎመች) አቡቡቡ-እምምም

ዘሩ፦

ትርጌ ምነው? ደሞ ምን ሆንሽ?

ትርጌ፦

እኔ ልጃችሁ ስላልሆኑ ነው አይደል? ልጃችሁ ብሆን ኖሮ ይሄኔ...

አዛሉ፦

ልጃችን ማነሽ! ታዲያ ምን ጎደለብሽ?

ትርጌ፦

አባይ የሚለውን ሃሳብ ያመጣሁት እኔ ነኝ እንዴ! ማን ባመጣው ሃሳብ ማን...

ዘሩ፦

ትርጌ መነፋረቁን ትተሽ ምን ፈለግሽ?

ትርጌ፦

እኔም ልወዳደር

ልጆቹ፦

ምን?

ትርጌ፦

ግጥም!

ሁሉም አንዴ እርስ በርስ ይተያያሉ አንዴ በአግራሞ ትርጌን እያዩ ይሳሳቃሉ አዛሉና ዘሩ በማይሰማ መልኩ በቀስታ ይነጋገራሉ አዛሉ ወደ ልጆቿ ዞርብላ

አዛሉ፦

ትወዳደር በቃ

ልጆች፦

ምን!?

ዘሩ፦

ትወዳደር

ይቤ፦

ግጥም?

ትርፌ፦

አዎ! ምነው?

ማሪ፦

ትርፌ ግጥም እኮ...

ይቤ፦

ትርፌ ሠአት ለመሸለም ነው?

ትርፌ፦

አ? ሠአት?... አዎ ይሁን ትርፌ ሰአት አይወድላትም ያለው ማነው?

ይቤ፦

አሃ... በሰአት ምን ያህል እንደምትብይ ለማወቅ ይጠቅምሻል

ትርፌ፦

እወዳደራለሁ! በቃ ከበላ ይተፈቅዶኛል!

ዘሩ፦

አሁን ሰአት እንይዛለን ሁላችሁም በ10 ደቂቃ ውስጥ ጨርሳችሁ እድትከሰቱ! በቃ!

ሁሉም በየተራ ግጥም አቅርበው ከጨረሱ በኋላ

ዘሩ፦

በርግጥ ግጥሞቻችሁ ያምራሉ በጣም

ትርፌ፦

ጠፋኝ እንጂ የኔ ይበልጣል

ዘሩ፦

ዝምብይ! ቀልቃላ! ስለዚህ (ሰአቱን አይቶ ንግግሩን ቆሞያረግና) ስለዚህ ዛሬ ተሸላሚ የሚሆነው ሰው ሁሉም በጉጉት ያዩታል ዘሩ ግን ሰአቱን አይቶ ዝም ይልና

ይቀጥላል።

ተሸላሚ የሆነውን ሰው ለመለየት

(ሠአቱን አይቶ ዝም) አዎ ለመለየት

አስቸ ጋሪ ነበር (አዛሉን ያያታል)

አዛሉ፦

እውነቱን ነው...

ዘሩ፦

(ሰአቱን እያየቆሞ) አዎ አዛሉ እውነቷን ነው (ሰአቱን አይቶ ዝም) አዛልዬ

አዛሉ፦

ወዬ ዘርሽ

ዘሩ፦

ሰአቱን በደንብ አየሽው?

አዛሉ፦

አዎ ቆንጆ ሰአትነው

ዘሩ፦

ይሄ ሰአት እጄ ላይ በጣም አምርቦታል።

ተወዳዳሪዎች፦

(በጋራ) እና!?

ተፈፀመ።

የመልመጃ ጥያቄዎች

የሚከተሉትን ጥያቄዎች ተክክል የሆነው እውነት ወይም ተክክል ያልሆነው ደግሞ ሃሰት በማለት መልሱ።

1. ዘሩ ገንዘብ ይወዳል።
2. በውድድሩ አሸናፊው ሰዓት ተሰጥቶታል።
3. አዛሉ መልካም እናት ናት።
4. የተወዳደሩት ሁሉ በጉጉት የሚጠብቁት ሽልማት ብር ነበር።

ከሚከተሉት ጥያቄዎች ትክክለኛውን መልስ የያዘውን ፊደል ምረጥ(ጭ)።

1. ከሚከተሉት ውስጥ የሰውን መልክ ወደ ሌላ ፍጡር የመቀየር አቅም ያለው ጥበብ የቱ ነው?
 - ሀ. አልባሳት ለ. የገጽ ቅብ ሐ. ፎቶ መ. ሁሉም
2. ከሚከተሉት አልባሳት ውስጥ የስራ መደብን የሚገልጽ የትኛው ነው?
 - ሀ. ነጠላ ለ. የሰርግ ቪሎ ሐ. ማልያ መ. መልስ የለም
3. ከተጠቀሱት ውስጥ የገተሰፅ ቅብ ባለሙያን የማይገልጸው የቱ ነው?
 - ሀ. የቀለማት ቅንብርን ማዎቅ አለበት።
 - ለ. የሰውን ቆዳ ሁኔታ ማዎቅ አለበት።
 - ሐ. የስዕል ችሎታ ሊኖረው ይገባል።
 - መ. መ-ዚቀኛ መሆን አለበት።

ለሚከተሉት ጥያቄዎች ትክክለኛውን መልስ በክፍቱ ቦታ ሙሉ

1. እንደየ ጊዜው እና የስልጣኔ ደረጃ አልባላት-----ይባላሉ?
2. የአንድን ማህበረሰብ ወግ፣ ልማድና ማንነት የሚገልጹ አልባላት----በመባል ይታወቃሉ?
3. የገጽ ቅብ ስለገጹ ባህርያት ለማሳወቅ ከሚሰጣቸው ጠቀሜታዎች ውስጥ ቢያንስ አራቱን ጥቀስ(ሽ)

2.6.የወረቀት ኮላሻር እና ዝግ ህትመት /በድንች ማተም/

ከተማሪዎች የሚጠበቀው የመማር ውጤት

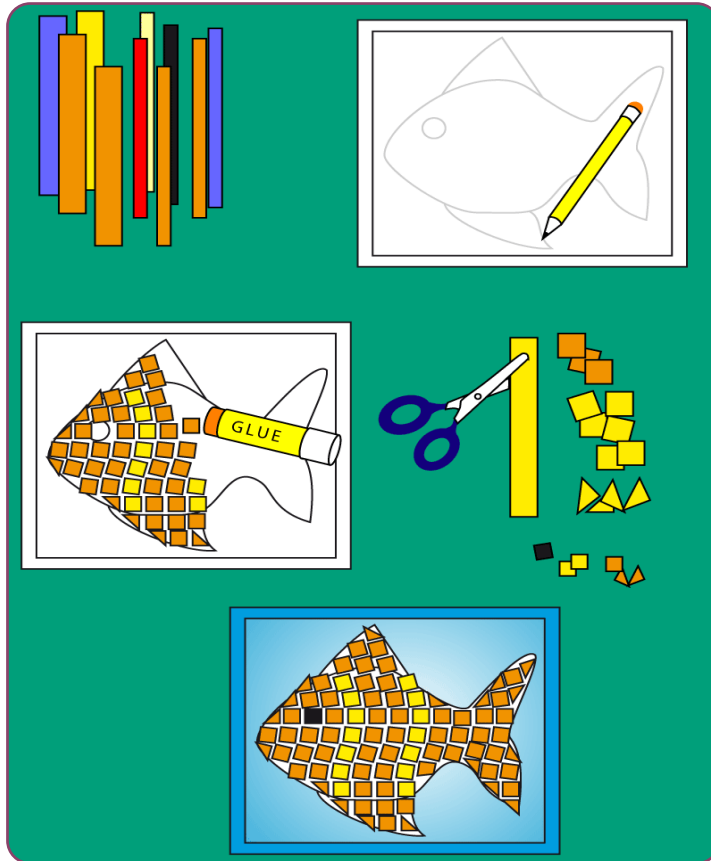
ይህን ትምህርት ተምራችሁ ካጠናቀቃችሁ በኋላ፡-

- መሰረታዊ የወረቀት ኮላሻር አሰራር ዘዴን ታወቃላችሁ።
- ኮላሻር የተሰሩ የጥበብ ውጤቶችን ታደንቃላችሁ ።
- ኮላሻር በምን መስራት እንደምትችሉ በዝርዝር ትገነዘባላችሁ ።
- የወረቀት ኮላሻር ተጠቅማቹ የማስዋቢያ ስራዎችንና እንዲሁም የራሳችሁን የፈጠራ ሥራ ትስራላችሁ።
- የወረቀት ኮላሻርና ሕትመትን ተጠቅመው የማስዋቢያ ስራዎችንና እንዲሁም የራሳቸውን ነፃ የፈጠራ ሥራ ትስራላችሁ
- ለሚሰሩት የሕትመት ስራ በድንች ላይ ንድፋን ትቀርባላችሁ።
- ወረቀቶችን በተለያዩ መጠን ይቆራርጣሉ
- የወረቀት ኮላሻር እና ዝግ ህትመት/በድንች ህትመት/ ትስራላችሁ።

ሞዛይክን ለመስራት የመስታወትና የእምነት በረድ ስብርባሪዎች፣ የወንዝ ዳር ጠጠሮችና ፣ ባልጭት ድንጋይ ፣ ዶቃ የመሳሰሉት ሲሆኑ እነዚህን ነገሮች በምትሰበስቡበት ጊዜ በቅርጻቸው ፣ በቀለማቸው እንዲሁም የሻክርና ለመለስለስ ባህሪያቸው ለምትፈልጉት ሥራ ውበትን የሚሰጡ እንዲሆን በጥንቃቄ መምረጥ ይኖርባችኋል። የወረቀት ኮላሻር አሰራር ዘዴ በመለጠፍ በመቆራረጥ የሚሰራው ነው።

ጠንከር ያለ ወፍራም ሰሌዳ ላይ ለወረቀት ኮላሻር ሥራ የተመረጠውን ምስል መንደፍ። እንደየ ምርጫችሁ በኮላሻር ሥራ ልትገልጹት የምትፈልጉትን ንድፍ መንደፍ ተገቢ ነው።

በአካባቢያችን በቀላሉ ሊገኙ የሚችለውን የወረቀት ኮላሻር መስሪያ ወፍራም ካርቶኖችን የተለያዩ ቀለሞችን መቀባት።

ቀለም ተቀብተው የተዘጋጁ ካርቶኖቹን በተለያዩ መጠንና ቅርፅ መቆራረጥ።

የተቆራረጡትንን ከለር ካርቶኖች በየቀለማቸው መለየት እና በቀላሉ የምንፈልገውን ከለር በቀላሉ እንድናገኝ አድርገን ማዘጋጀት።

ተፈላጊውን ቀለም የያዘውን በመምረጥ በተዘጋጀው ንድፍ ላይ መለጠፍ /ማጣበቅ/ ።

በሚስራበት ጊዜ ብርሃናማውና ጥላማውን አካል ለማሳየት

በጥንቃቄ በማስተዋ ልትክክለኛውን ቦታ እስከ ሚንፀባረቅ ድረስ መስተካከል ያለበትን ጉድለት መስራት።

ሥዕል:-ቀለም የተቀቡ የተዘጋጁ ካርቶን በተለያዩ መጠንና ቅርፅ መቆራረጥ

2.6.1.ማጠበቂያ አሠራር

የሞዛይክ ሥራን ለመስራት ማጠበቂያ በጣም አስፈላጊ ነው። በመሆኑም ለማጠበቅ በፋብሪካ የሚመረቱ ማጠበቂያዎችን መጠቀም ቢቻል በምግብ እህል ዱቄት መቅ በማዘጋጀት፣ የዛፍ-መጫና በተለምዶ የተክል ደም በመባል የሚታወቀውን ፈሳሽ ለተፈላጊው ስራ ማዋል ይቻላል።

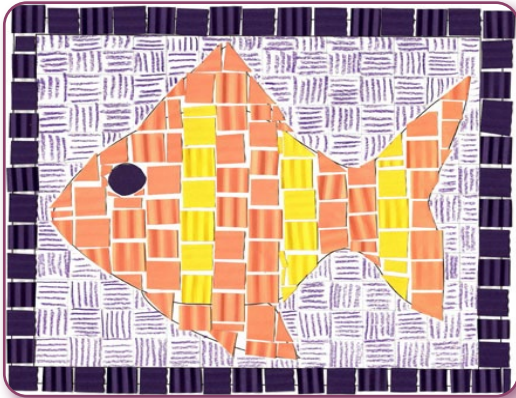
ሥዕል:-ከዛፍ ማጠበቂያ አሠራር

ሥዕል:-የፋብሪካ መጫ

- መምህራቹ አስራር ዘዴ በተግባር ያስተምሯቸዋል።

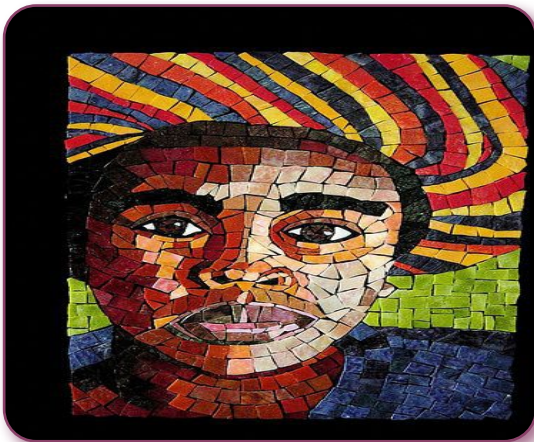

ሥዕል፦ ወረቀት የተሰራ ኮላሻር

የቡድን ውይይት

1- በኮላሻር ጥበብ የተሰሩ የፈጠራ ውጤቶችን ማሳየትና በቡድን

እንዲወያዩ ማድረግ ::

ሥዕል ፦ ለውይይት የቀረበ በወረቀት የተሰራ ኮላሻር

መልመጃ አንድ

ለሚከተሉት ጥያቄዎች ትክክለኛ መልሳቸውን ምረጡላቸው::

1. የወረቀት ኮላሻር ለመስራት የሚያስፈልጉንን ቁሶች በቅደም ተከተልዘርዝሩ?

ሀ/ወፍራምካርቶን ለ/ ከተር፣ መቀስ ሐ/የወሃቀለም፣ መጫ መ/ሁሉም

2. የወረቀት ኮላሻር ለመስራት ማጣበቂያ ከምን እንስራለን?

ሀ/ ከዛፍ ለ/ ከተለያዩ ዱቄት ሐ/ ሀክናለ መ/ ምልሱ የለም

3. በአካባቢያችን በቀላሉ ሊገኙ የሚችለው የወረቀት ሞዛይክ መስሪያ የቱ ነው?

ሀ/ የመስታወት ስብርባሪ ለ/ የካርቶን ቁርጥራጭ ሐ/የእምነበረድ መ/ሁሉም

2.4.2 ህትመት/በድንች ማተም/

ህትመት ማለት የአንድ ነገር ምስል / ቅርፅ / ደግሞ ደጋግሞ በተፈለገው ብዛት ማራባት-ወይም ማባዛት ማለት ነው። የህትመት ስራ የሚከናወነው ከፍተኛ መስሪያዎች ተጠቅመን እና በእጅ ሲሆን በእዚህ ትምህርት ክፍል ቀላል ዘዴዎች በመጠቀም የህትመት ስራዎች ትስራላችሁ። የህትመት ስራ በአካባቢያችሁ የሚገኙ በርካ ታየተፈጥሮና ሰው ሰራሽ ነገሮችን እንዳስተዋላችሁ ሁይታመናል። አጠቃላይ ገፅታ በሚገባ አስተውሎ መገንዘብ ለህትመት ሥራ ከፍተኛ ጠቀሜታ አለው። የህትመት ስራ ውጤቶች በብዙ ነገሮች ላይ ይታያል። እነዚህን የህትመት ውጤቶች በት/ቤት ሆነ በቤታችሁ ትጠቀሙባቸዋላችሁ።

በድንች ላይ የተለያዩም ስዕሎችን አርማዎችንን ቆርጣችሁ በማውጣት የድንች ብሎክ ህትመት ሥራን ትስራላችሁ።

ሥዕል5 ፦ በድንች ላይ ለከትመት የሚሆን የንድፍ የተቀረፀ

ሥዕል ፦ የድንች ህትመት ውጤቶችን ተመልክቱ

የምዕራፍ ሁለት ማጠቃለያ

በዚህ ምዕራፍ ውስጥ የሙዚቃ ኖታዎችን እንዴት መጻፍ እንደምንችልና ስያሜያቸው ምን እንደሆነ፣ ስለ ስብስብ/staff/ እና ስብስብ/staff/ ፣ መስመርና ክፍት ቦታዎች እንዳሉት፣ ስለ ድንገተና ምልክቶችና የጊዜ ቆይታ፣ የሙዚቃ ድምፆችን በውዝዋዜ እንቅስቃሴ እንዴት መግለጽ እንደሚቻል፣ አልባሳትንና የመዋቢያ ግብአቶችን ተጠቅሞ ትያትር መስራት፣ የገፅ ቅብና የመዋቢያ ግብአቶች ምንነት ስለ ወረቀት ሞዛይክና በድንች ዝግ ህትመት እንዴት ማተም እንደምንችል በተግባር የተደገፈ ትምህርት ተምረናል።

የምዕራፍ ሁለት ማጠቃለያ ጥያቄዎች

ለሚከሉት ጥያቄዎችን ትክክለኛ መልስ የያዘውን ፊደል ምረጡ።

1-የድንች ህትመት አሠራር ቅደም ተከተል በዝርዝር አስረዱ ?

ሀ ድንቹን እኩል በኩል መሀል መቁረጥ

ለ ተፈላጊው ምስል ወጣብሎ እንዲታይ ማድረግ

ሐ ወረቀት ወይም ጨርቅ ላይ እየለተሙ ማተም

መ ሁሉም

2 የህትመት መስሪያ ግብአቶች ያልሆነው የቱ ነው ?

ሀ ቀለም ለ ድንች ሐ ስለታማ ነገር መ ማሸን

3 የድንች ህትመት ስትስሩ ድንቹ ላይ ከነደፋቹ በኋላ ተቆርጦ የሚውጣው ክፍል የትኛው ነው

ሀ ንድፉን ለ ወጣማለት ያለበትን ሐ ከንድፉ ውጪ ያለውን መ ሁሉንም

ምዕራፍ ሦስት

ታሪካዊና ባህላዊ አውዶች

የምዕራፍ ሦስት መግቢያ

በዚህ ምዕራፍ ውስጥ ደግሞ ትኩረት የተደረገው በዋናነት በሀገራችን ባህላዊና ታሪካዊ አውዶች ላይ ሲሆን በዚህ ስር ያሉ ይዘቶች ደግሞ ማህበረሰብ የሚጠቀምባቸው የሀገረሰብ ውዝዋዜዎች አይነቶች የሀገረሰብ ተረትና ታሪኮች እና የዕይታ ጥበባት ታሪክ ወይም የዋሻ ጥበብና ቀለም ቅብ ላይ በዝርዝር የምናይበት ምዕራፍ ነው።

3.1. ማህበረሰብ የሚጠቀምባቸው ሃገረሰባዊ መዝሙራት

ከተማሪዎች የሚጠበቀው የመማር ውጤት

ይህን ትምህርት ተምራችሁ ካጠናቀቃችሁ በኋላ፡-

- በስታፍ ላይ የተፃፉ ፍቶችን ከነዜማው ትዘምራላችሁ
- ቃላቶችን በቅደም ተከተል ትረዳላችሁ
- የተለያዩ ስልተምቶችን ታውቃላችሁ

የኢትዮጵያ ሕዝብ ብሔራዊ መዝሙር

የዜግነት ክብር - በኢትዮጵያችን ፀንቶ
 ታዩ ህዝባዊነት - ዳር እስከዳር በርቶ
 ለሠላም ለፍትህ - ለሕዝቦች ነግነት
 በዕኩልነት በፍቅር - ቆመናል ባንድነት
 መሠረተ ፅኑ - ስብዕና ያልሻርን
 ሕዝቦች ነን ለሥራ- በስራ የቆምን
 ድንቅ የባህል መድረክ - የአኩሪ ቅርስ ባለቤት
 የተፈጥሮ ፀጋ - የጀግና ሕዝብ እናት
 እንጠብቅሻለን - አለብን አደራ
 ኢትዮጵያችን ኑራ - እኛም ባንቺ እንኩራ

ግጥም ደረጃ መላኩ
 ዜማ ሰለሞን ሱሉ
 1984ዓም

የ ዜ ግ ነት ከ ብር- በ ኢትዮጵያ ችግ ገቶ ታ የሀዘ ባዊ ነት- ዳ

ር እስከ ዳር በ ርቶ ለ ሠ ላም ለ ፍ ጉሀ- ለ ሕዝቦች ነ ግ ነት በዕኩ ል ነትበ ፍቅር ቆ
 ረ ተ ፀ ኑ- በ ብዕ ና ያ ልሻ ርን ሕዝ ቦች ነን ለ ሥ ራ- በ

መ ል ለ ባ ገድ ነት መ ሠ በ ራ የ ቆ ምን ድንቅ የ ባህል መ ድረኩ- የአኩሪቅርስ
 እ ገጠ ብ ቅሻ ለን- እለብን

በ ለ ቤት የ ተ ረ ጥሮ ፀ ጋ የ ጀግና ሕዝብላናት

እ ገዮ ጽዮ ችነ ኩራ

እኛም በ ገዥ እን ኩራ

መዝሙር ኢትዮጵያ ሀገራ

ኢትዮጵያ ሀገራ መከታ ጋሻዩ/2/፤፤

ለኔ መመኪያ ነሽ ለልቤ መከራያዩ/2/፤፤

ኢትዮጵያ ሀገራ መከታ ጋሻዩ፤

ለኔ መመኪያ ነሽ ለልቤ መከራያዩ/2/፤፤

የሃገራ ውበት እጅግ ደስ ያሰኛል፤

ኢትዮጵያዊነቴ በጣም ያከራኛል፤

ኢትዮጵያዊነቴ እጅግ ያከራኛል።

ግጥምና ዜማ ፍሬው ሐይሉ

ኢ ትዮ ጳያ ሀ ገ ሬ መ ከ ታ - ጋ ሻ ዩ ለ ኔ መ መ ኪያ

ነሽ ለ ል ቤ መ ኩሪያ ዩ ዩ ሀ ገ ሬ ው በ ት

እ ጅግ ደ ስ ያ ሰ ሻል ኢ ትዮ ጳያ ዊ ነ ቲ

በ ጣም ያ ከ ሬ ሻል

መዝሙር መማር ያስከብራል

መማር ያስከብራል

መማር ለሀገር

መማር ለዕድገት

መማር ለኩራት

መማር ያስከብራል

ሀገርን ያኮራል (2 ጊዜ)

ጥበብን ዕውቀትን

እንሂድ እንማር እንቅሰም ማሩን

እንሂድ እንገሰግስ እንቅሰም ማሩን

መማር ያስከብራል

ሀገርን ያኮራል (2 ጊዜ)

ግጥምና ዜማ የክቡር ደ/ር ተስፋዮ አበበ

መማር ያስ ከ ብራል መማር ለሀገር መማር ለእድገት መማር ለኩራት

ጥ በብን ዕውቀትን እንሂድ እንማር እንቅሰም ማሩን እ

ንሂድ እንገ ግስ እንቅሰም ማሩን

መዝሙር ሰላም

ለሰው ልጆች ፍቅር

ለሰው-ልጆች ሰላም x 2

ለሰው-ልጆች በአለም ዙሪያ ሁሉ

ሰላም ይሁን ምድሩ ሁሉ

ሠላም ሠላም ሠላም

በአለም ዙሪያ ሁሉ x 2

ለሠው ዘር በሙሉ

ከባህር ከየብሱ ከሰፊው ውቂያኖስ

በሚመጣው አየር በሚነፍሰው ነፋስ

ያለን መልካም ምኞት ያለን ቀና መንፈስ

የሰላም ጥሪያችን መልክታችን ይድረስ

የተበከለ አየር ጠፍቶ ከላያቸው

የዱር አራዊቶች አዋፍ በጎጂቸው

ሁሉም በየአሉበት በየበኩላቸው

የሰላሙ ፋና ይድመቅ ይብራላቸው

ባለም ባለም ይስፈንልን ሰላም/2/

ሰላም ሰላም ሰላም

በአለም ዙሪያ ሁሉ

ለሠው ዘር በሙሉ x 2

ህፃናት እንዲያድጉ በንፁህ አይምሮ

ነፃ ህሊናቸው ጎልብቶና ዳብሮ

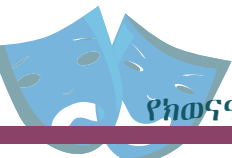

ወጣት ሽማግሌ የሰው ዘሮች ሁሉ
 ሰላም ባለማችን ይላሉ በሙሉ
 ዘንባባ ዘንጥፈን እርግዎችን ለቀን
 ዘር ቀለም ሳንለይጥላቻን አርቀን
 ለሰው ልጆች ደስታ ለሰው ልጆች ፍቅር
 ከአፅናፍ እስከ አፅናፍ ለሰላም እንዘምር
 ባለም ባለም ይስፈንልን ሰላም
 ሠላም ሠላም ሠላም
 በአለም ዙሪያ ሁሉ x 2

ግጥም ይልማ ገብረአብ

ዜማ አበበ መለስ

ለ ሰው ልጆች ፍ ቅ ር ር ለ ሰው ልጆች ሰ ላ ም
 ለ ሰው ልጆች በ አ ለም ዙሪ ያ ሁ ሉ ሰ ላም ይ ሁን ም
 ድፍ ሁ ሉ ሠ ላም ሠ ላም ሠ ላም

በአ ለም ዙሪያ ሁ ሉ ለ ሠው ዘር በ ሙ ሉ

1 ከ ባ ህር ከ የብ ሱ	ከ ሰ ፈው ው ቂያ ኖስ
2.ያ ለን መል ካምም ችት	ያ ለን ቀ ና መን ፈስ
3. ህ ፃ ናት እን ዲያ ድጉ	በ ን ፀሀ አይ ም ሮ
4. ወ ጣት ሽ ማ ግ ሌ	የ ሰው ዘ ሮች ሁ ሉ

1. በ ማ መ ጠው አ የር	በ ሚ ነፍ ሰው ነ ፋስ
2. የ ሰ ለም ጥ ሪያ ችን	መ ልክ ታ ችን ይ ድረስ
3. ነ ፃ ህ ሊ ና ችው	ጎ ልብ ቸ ና ዳ ብሮ
4. ሰ ለም በ ለ ማ ችን	ይ ለ ሉ በ ሙ ሉ

3.2 ማህበረሰቡ የሚጠቀምባቸው ሀገረሰብ የውዝዋዜ አይነቶች

ከተማሪዎች የሚጠበቀው የመማር ውጤት
ይህን ትምህርት ተምራችሁ ካጠናቀቃችሁ በኋላ:-

- የብሄረሰቦችን አንድነት ለሀገር እድገት በሚገባ ትረዳላችሁ

ሀገራችን የህዝቦቿ አንድነት እና ውበት የብሄር ብሄረሰቦች መብቃና ለመብቃው ድምቀት ማጀቢያ ሚጠቀሙበት ውዝዋዜ አንዱ መሆኑ እሙን ነው።

የአንድነትና ህብር ሀገር እናት

ውበታችን

3.3. የሃገራችን ተረትና ታሪኮች

ከተማሪዎች የሚጠበቀው የመማር ውጤት

ይህን ትምህርት ተምራችሁ ካጠናቀቃችሁ በኋላ፡-

- ስለ ታሪክ ምንነት ትረዳላችሁ።
- የታሪክ ማቅረቢያ መንገዶች ታውቃላችሁ።
- ስለ ስነ-ቃል ታስረዳላችሁ።
- አጭር ልቦለድ ታሪክ ትተርካላችሁ።

ታሪክ በአለማችን፣ በአገራችን፣ ወይም በአካባቢያችን በአንድ ወቅት የተከሰተን ነገር ወይም የፈጠራ ሰዎች ሰው ማወቅ አለበት ብለው የሚፈጥሩትን የፈጠራ ስራ (ልበወለድ) የሚገለጽበት ጥበብ ነው።

የስነ-ጽሁፍ መሰረታዊያን በተሰኘው የዘሪሁን አስፋው መጽሀፍ ላይ ታሪክን በሚከተለው መልኩ ተገልጾ እናገኘዋለን ታሪክ በተወሰነ የጊዜ ቅደም ተከተል የተቀናጁ ሁኔታዎች ትረካ ነው። በሁኔታዎቹም ሰንሰለታዊ ጉዞ ታሪኩ ከአንዱ ደረጃ ወደ ሌላው ሲተላለፍ ባለታሪኮቹ የተለያዩ ድርጊቶችን በመፈጸም ማንነታቸውንና የሚደርስባቸውን ክፉም ሆነ ደግ ነገር ይታያል።

ይህ ክስተት ወይም የፈጠራ ስራ በተለያዩ የማስተላለፊያ መንገዶች የተርካል። ታሪክ በተለያዩ የጥበብ ዘርፎች ሊቀርብ ይችላል። እነሱም፦ ስነ-ፅሁፍ፣ ሙዚቃ፣ ስነ-ስዕል፣ ቅርፅ እና ስነ-ህንፃ ናቸው። እያንዳንዳቸው የኪነ-ጥበብ ዘርፎች በራሳቸው ሰፊ የትምህርት መስኮች ሲሆኑ ለትምህርት ዘርፎችን አቀራረብ ዘዴ የሚቀርቡ ስነ-ፅሁፍ ስናነሳ በስሩ ተለያዩ ዘውጎችን እናገኛለን። እነሱም፦ ግጥም፣ ልብ ወለድ፣ ተውኔት፣ እንዲሁም ቪዲዮ (ፊልም)ን መጥቀስ እንችላለን። ስለዚህ የምናውቀውን፣ የሰማነውን፣ ያየነውን ወይም የፈጠርነውን ታሪክ በግጥም፣ ልብ ወለድ፣ በተውኔት ወይም በቪዲዮ አዘጋጅቶ ማቅረብ ይቻላል።

ከእዚህ በተጨማሪም ቃላዊ በሆነው ታሪክ የመንገሪያ ክዋኔያዊ ሃብታችን ስነ-ቃል ማቅረብ ይቻላል።

ስነ-ቃል፦ የህብረተሰቡን ባህል፣ ወግ፣ ልማድ፣ የአኗኗር ስርዓትና ልዩ ልዩ የህይወት ገጽታዎች እንዲሁም ተፈጥሯዊ ክስተቶችን (ማንነትንና ታሪክን) ከትውልድ ወደትውልድ በመንገር፣ በመተረትና በማዜም የሚያስተላልፍ ኪነ-ጥበባዊ ሀብት ነው። የራሱ የሆነ የአጀማመርና የአጨራረስ ክዋኔ እንዲሁም እንደየ ቦታውና እንደየዘመኑ እየተሻሻለና እየተቀያየረ ይቀርብበታል። የተለያዩ ተግባራት ሲኖሩት ጣሪክ ለማሳወቅ (ለአስተምሮት) በቀላልና ሳቢ በሆነ መልኩ መጥፎ ነገሮችን በመንቀፍና ጥሩ ነገሮችን በማግዘፍ የማይረሳ አድርጎ በቀላል መንገድ ከትውልድ ወደ ትውልድ እንዲተላለፍ ስለሚያድርግ ትልቅ ጥቅም አለው።

መልመጃ 1

የሚከተሉትን ጥያቄዎች እውነት ወይም ሃሰት በማለት መልሱ።

1. ስነ-ቃል ከትውልድ ወደ ትውልድ በቃል ይተላለፋል።
2. ተረት የስነ-ቃል አይነት አይደለም።
3. ኪነ-ህንፃ በጥበብ ዘርፍ ውስጥ አይካተትም።
4. ታሪክ ከእውነተኛ ክስተት ወይም በፈጠራ ሰው (ደራሲ) ሊፈጠር ይችላል።

ከእዚህ በመቀጠል ስብራት እና ሌሎች ከተሰኘው የታቦር ገብረመድህን ድርሰት ላይ ሽንቁር የሚለው አጭር ልብ ወለድ ታሪክ ቀርቦላችኋል አንብባችሁ የቀረቡላችሁን ጥያቄዎች መልሱ።

ስፍራው ደሴ፣ ሙገድ የገብያ አዳራሽ አጠገብ ነው። የማለዳው ቅዝቃዜ በለስላሳዋ የፀሀይ ሙቀት ገና መተካት አልጀመረም። በህፃኑ ወይታና እራታ ሲታመስ ያደረው የነድያኑ ሰፈር እንደ ሙታን አምባ ፀጥ እረጭ ብሏል። በሰፈሩ ህይወት መኖሩ የሚታወቀው ቀረብ ብለው ሲያስተውሉት ብቻ ነው፤ እዚህና እዚያ በወዳደቀው በእንቅልፍ ዓለም ሰምጦ በሚያንኮራፋው፣ በሚቃገረውና በሚገላበጠው ነዳይ።

ሁሉም ነዳይ እንቅልፍ አጥቶ ያደረው ጮቄም፣ የህፃኑ እናት፣ ከእሱጋር እንቅልፍ አጥታ በማደሯ ክንዲ ላይ እንዳስተኛቸው ተዘርግታለች። ግንበቅገሮት የተሞላው እንቅልፏ ለእሷ እረፍት አልሰጣትም። አልፎ አልፎ ትወራጫለች፣ ታነበንባለች... በእንቅልፍ ልሷ። ኮማ (ሰመመን) ውስጥ እንደ ገባ በሽተኛ ራሱን የሳተ የሚመስለው ህፃን ልቡ በድካም ደም መርጨቷን ቀጥላለች።

ጮቄ ትወራጫለች። አንዳች አቋሙ የሰው፣ ፊቱ የገመሬ ዝንጀሮ፣ ጆሮው የአህያ፣ ጅራቱ የበሬ፣ እግሮቹና መዳፎቹ የአንበሳ የመሰለ አስፈሪ ፍጡር በክንዲ የታቀፈችውን ህፃን ለነጥቃት፣ ያቀፈችበትን ክንዲን በሀይል ለመፈልቀቅ ሲታገላት ላለመልቅቅ፣ ላለመሸነፍ ስትተናነቅ ነፍሷ ተጨንቃለች።

በዙሪያዋ የተኮለኮሉ ነደያን እንዲደርሱላት ለመጮህ አፏን ለመክፈት ብትሞክር ያቅታታል። በእግራ ልትራገጥ በእጇ ልትመነጭቅ ትፈልግና አካላቷ ሁሉ እንደ በረዶ ተጋግሮ አይላወስላትም። እንደገና ለመጮህ ትሞክራለች፣ ላንቃዋ ተላትሞ አይላቀቅላትም። አስቀያሚው ፍጡር ጨረ፣ ነፍሷን እያስጨነቀ ትንቅንቁን ይቀጥላል።

እንደምንም አንዱን እጇን ማንቀሳቀስ ችላ ጉሮሮውን ልታንቀው ስትሞክር በስጋ ደዌ በሽታ ተመድምዶ መዳፍ ብቻ የቀረው እጇ አልጨብጥ ይላታል። እንደገና ለመጮህ ስትሞክር የተላተመው አፏ ይከፈትና ይቀራል... ድምፅ ግን አይወጣትም። ትጮሀለች ... ጨኸቷ ግን ለራሷም አይሰማትም።

ድንገት የሚተናነቃት አስቀያሚ ፍጡር ጆሮ በተከፈተው አፏ ሲገባ አፏ ይላተምና ያ አስቀያሚ ፍጡር በገጠመው ድንገተኛና ሀይለኛ ንክሻ ሲበረግግ ሁሉም ነገር ቀጥ ይላል። አስቀያሚው ፍጡር እንደ ጤዛ ትንን፣ እልም...

ከእዚያ እንደ ግግር በረዶ ረግቶና አንዳች ነገር ተጭኖት አልንቀሳቀስ ብሎ የነበረው ሰውነቷ ተፍታታ። ደርቆ የተላተመው መንጋጋዋ ተላወሰ። ነቃች ዙሪያዋን ብትማትር ሁሉም ነድያን እንደተኙ ናቸው። የሚያንኮራፋው የሚገለበጠው፣ የሚቃገጠው...ሁሉም እንደተለመደውና እንደነበረ ነው። ለስላሳዋ የጠዋት ፀሀይ በዙሪያው ያሉትን ሕንፃዎች ጥላ ቁመት እያሳጠረች ቢሆንም ገና ለነድያኑ ሰፈር አልደረሰችም እሩቅ ናት። ስለዚህ ነድያኑ አሁንም በቅዝቃዜው እንደተጨበጡ፣ በብርዱ እንደተኮራመቱ ናቸው።

ግራ ክንዲ ላይ የተጋደመውን ጨቅላ ቀና ብላ አየችው። ፀጥ ብሏል። ስጋ ደዌ የመደመዳቸው ጣቶቿ ስሜት አልባ ስለሆኑ በመዳፏ ጀርባ ዳበሰችው። ሙቀቱ እንዳለ ነው። በወፍራም ድራቶ የተጠቀለለ በመሆኑ ከቅዝቃዜው ጥሩ መደበቂያ ሆኖታል። ተመስገን አለች በልቧ ከሌሊት ዋይታው ከእዚያ ጭንቀትና ጥበት አንፃር ያሁኑ ፀጥታ ከህመሙ ለመታገሱ ምልክት ነው በማለት።

ቆይ ይመጣታል አገረመረመች ለራሷ። የባለቤቷ የህፃኑ አባት ጥሷት ሌላ ቦታ ማደር አብግኗት። ህፃኑ መታመሙን በተለይ ሌሊት ማስቸገሩን እያወቀ እንዳሻት ትሁን ብሎ በግዴለሽነት ትቷት የትም ማደሩ አብግኗታል። በነተበውና አባራ በቃመ ቡትቶ የተጠቀለለውን ህፃን ፊቱን ገልጣ አየችው። መልሳ ሸፈነችውና ክንዲን ቀስብላ ካንገቱስር በመምዘዝ ቀና ብላ ቁጭ እያለች ሁለተኛ በማለት አገረመረመች፤ አጠገቧ ትንሽ ፈንጠር ብላ የተጋደመችው የእሷው ቢጤ ነዳይ ጓደኛዋ ማታ ሹክ ያለቻትን አስታውሳ። እስቲ የት ሄደ ይባላል የጮቄ ጥያቄ ነበር፤ ማታ ባሏ ከወትሮው ሰዓት በማሳለፍ ተስፋ ከቆረጠች በኋላ በጭውውታቸው መሃል የሰነዘረችው። ቧንቧ ውሀ ነው ብዩ እገምታለሁ! የጓደኛዋ አስተያየት ቧንቧ ውሀ ሌላ የነዳይ ማደሪያ ሰፈር አለ፤ ካስጋልቱ አደባባይ ትንሽ አለፍ ብሎ። ቧንቧ ውሃ

እዚያ ምን ይሰራል ከንፈሯን አሸራማ መልሳ ጠየቀቻት። የሚሰራውንም እሱ ያውቃል! አሽሙር አክለችበት። ጮቄ የጓደኛዋ የነገር አካሄድ ገብቷታል። ምን ማለትሽ ነው ቢሆንም ጠየቀቻት፤ በስቃይ የሚያቃስተውን ህፃን ዝም እንዲል አየወዘወዘች። አላውቅም ልትይ ነው ሴትየዋ የተገረመች መሰለች፤ በደረሰችው ድራቶ ስር በስጋ ደዌ የተጎዳ እጇን መዳፍ ሰዳ ብብቷን በሀይል እየፈተገች። ጣቶቿን በሙሉ በደዌው አጥታለች። ምኑን ነው የማውቀው ከቧንቧ ውሃዋ አይነ ስውር ጋር ፍቅር መጀመሩን...ጮቄ መጀመሪያ ሳቀች፤ ከዚያ ተገረመች፤ ከዚያ የቅናት ሾተል ሸነቆጣት፤ ቀጥሎተናደደች፤ በመጨረሻም አንጀቷ አረረ፤ ቀሽቷ ደበነ። ቆይ ይነጋል ብቻ ብላ አሰበች፤ ነገር በልቧ ጠነሰሰች፤ ቂም ቋጠረች... እንዳሰበችውም መንጋቱ አልቀረም ነጋ።

ከድሮው በተለየ፣ እጅግ ረጅም ሌሊት የነበረ ቢሆንም ነጋ... ወተቱ በቅጡ ያልተጠባለት ጡቷ አንደኛው ከምን አይነት ጨርቅ እንደተሰፋ ከማይታወቀው ቀሚሷ አንገትን አፈትሎ ይታያል። የጡቷ ሞላ ማለት በድህነት ጀርባ የተደበቀ ወጣትነቷን ያሳብቃል። መዳፍ ብቻ በሆነው እጇ ገፋ አድርጋ ወደ ጨርቁ አስገባችውና ጉልበቶቿን አቅፋ የተጎሳቆለ ፊቷን ደፋችበት።

ከጥቂት ደቂቃዎች በኋላ ጉልበቶቹ የሚነካኩ ብቻም ሳይሆኑ ሲራመድ የሚፋተጉ ሰውነቱ ነትቦ እንደሳሳ ዲራቶ ድቅቅ ብሎ የቀለለ፤ የደቀቀ ነዳይ አሰጋልቱን ይዞ ከወደ ቴሌ ብቅ አለ። የጮቁ ባል ነው።

እግሮቹ እንደልቡ ስለማያራምዱት አካሄዱ አዝጋሚ ነው። የሌሊት ልብሱን አጣጥፎ ተክሻው ላይ ተሸክሟል። እንደ ካፖርት ከረዘመበት፤ ግጥም ብሎ በብዙ ቁልፎች አንገቱ ድረስ ከተቆለፈውና ብዙ ቦታ ከተጣጣፈው ኮቱ ውስጥ የሚንቀሳቀሰው ደቃቃ ሰውነቱ ከአፋራም አይኖቹና ራሱን መሸከም እንዳቃተው ሁሉ ወደ አንድ ወገን ቀለስካለው አንገቱ ጋር ባአንድነት ሲታይ ሀዘን በልብ ያችራል።

ከነደያኑ ሰፈር ሲደርስ እያቅማማ ጉልበቶቿ ላይ ወደተደፋችው ጮቁ ተጠጋ። አንገቱን እያቅለሰለሰ አፋራም አይኖቹን አንዴ ሚስቱ አንዴ ህፃኑ ላይ አንከራተተ። ጮቁን ለማናገርም ሆነ ህፃኑን ገልጦ ለማየት መፍራቱ በግልፅ ያስታውቃል።

ሌሊት ሌሊት የህፃኑን የስቃይ ዋይታና እራታ ሊቋቋም ባለመቻሉ ነበር ለጮቁ ሳያመክር ሌላ ቦታ ሄዶ ያደረገው። ቢሆንም ሳይናገር በመሄዱ ጮቁ በነበልባላዊ ምላሷ እንደ ምትወርድበት ገምቷል። ስድብና እርግማኗ ማብቂያ የለውም። ከባሰባት ደግሞ ለዱላም አትመለስም። ብቻ እሷ ተናዳ ስትናገር መልስ አለመስጠት ነው። ሀሳቡን ቀይሮ መለስ አለና የሙጋድን የገብያ አዳራሽ ካጠረው ግንብ ስር ባለው ትልቅ ድንጋይላይ ጉልበቶቹ እንደ ተጋጠሙ እግሮቹን ግራና ቀኝ ልኮ ሲቀመጥ አሳለው። ጮቁ ቀና ብላ አይኖቿን ተከለችበት። ነበልባላዊ አይኖቿን ሊቋቋም ስላልቻለ አፋራምአይኖቹን አሸሸ። ቅልስልስ አይኖቹን ደፋ። እንደንጎለ የፍራሽ ጥጥ እየጠቀለለናወዲያወዲህ የተንጨባረረው ጸጉሯ አስፈሪ ፍጡር አስመስሏታል። እና የስድብ ናዳዋንወረደችበት... እ! አንተን ብሎ ወንድ!.. በጨኸቷ የነዳያኑን ሰፈር አመሰችው። በእንቅልፍ ዓለም የነበሩ፤ አልያም ነቅተው በየግላቸው የሃሳብ ስንክሳር ተጠምደውየነበሩት ነዳያን ሁሉ ተቀሰቀሱ። አንተን ብሎ ባለ ሁለት ሚስት! ጥምልምል!

እ... እኔኮ

ዝም በል ደሞ እኮ አፍ አለኝ ብለህ ትናገራለህ። እነዚህን እግሮችህን ነው የምሰባብርልህ። የተቀሰቀሱት ነዳያን ጣልቃ ሊገቡ የሚዳፈሩ አይደሉም። ጮቄ ያለገላጋይ ወረደችበት ባለቤቷን። ሁለቱ ሲጨቃጨቁና ጮቄ ከሌላ ሰው ጋር ስትጣላ ጣልቃ ለመግባት የሚሞክር ሶስተኛ ወገን ካለ እሱ የምሱ ተቋዳሽ ነው የሚሆነው። ራሷው ተናግራ ሲወጣላት ራሷ ዝም ትላለች። አለያ እሷን ሀይ ማለት እሳቱን የባሰ ማራገብ ብቻም ሳይሆን ወደ ጎረቤቱ እንዲዛመት መቆስቆስ ነው።

እኔ እዚህ ባንተ ዲቃላ መከራየን ሳይ አድራለሁ አንተ ባለሁለት ሚስት፣ ወግ ደረሰህና ትዝናናለህ።

የ- የምን ሁለተኛ ሚስት ነው የምትይው!

ቆይ ቧንቧ ውሃ አይደለም ያደርኸው

እረ አይደለም።

ታዲያ የት ነው

መናኸሪያ ነው አውቶቡስ ተራ። ውሸቱን ስለመሰላት ይብስ ተበሳጩች።

እዚያሥ ቢሆን ምን አባክ ልትፈጥር ነው ሄደህ ያደርኸው- እ የኛ ባለሁለተኛ ቤት! የማንን ጎፈሬ ስታበጥር ነው ያደርኸው እዚያ ደሞ አንተም ወንድ ሁነህ! ተራህን ታቅፈህት ትውላለህ።

እባክሽ ጮቅዬ እኔ እኮ...

ችግር ይጨቅጭቅህ! ስሜን አተጥራ፣ ሞት ወደግዛቱ ይጥራህ! ያዝ ልጅህን፣ ድንገት ብድግ ብላ ህጻኑን ከነድሪቶው አፋፍሳ አነሳችውና ወስዳ አስታቀፈችው። ባል ደንግጦ እንዴ ጮቄ እንዴ በእቅፍ ባለው ህጻን ላይ አይኖቹን አንከራተተ። ህጻኑ ድንገት በእሪታ፣ ስቃይ በተሞላው ወይታ ሰፈሩን ይባስ አመሰው። ባል በድንጋጤ ተጨማደደ በእቅፍ ያለውን ህጻን ወደ እራሱ አጥብቆ እያቀፈ። ጮቄ ስሜት አልሰጣትም።...

ሽንጧን ይዛ እየተውረገረገችበት፣ ቻለው፣ እኔ ስችለው ያደርኩትን። ወገኛ። ትታው መንገድ ቀጠለች እሱ በመጣበት አቅጣጫ።

ጮቄ! ሳግ እየተናነቀው ተማፀናት። የህፃኑን ዋይታ እየሰለለች ሃይሊን እያጣችና እየቀነሰች ብትመጣም አንዳች አይሰቀጥጣት፤ መንፈሱን የሚቧጥጥ ስሜት አስጨንቆታል አባትየውን።

እኔኮ የህጻኑን ለቅሶ ስለሚያሳቅቀኝ ነው እዚህ ያላደርሁት። እባክሽ ነይ ውሰጅልኝ። እኔ እንዴት አባቴ አድርገዋለሁ አላውቅበትመኮ! እባክሽ ሁለተኛ አይለመደኝም...የሰማችው ቢሆንም ምላሽ ነፍጋው መንገዷን ቀጠለች ጮቄ። እሱም ተስፋ ቆረጠአፉን እንደከፈተ ቀረ።

አንዳንድ ነዳያን በትዝብት ይሁን በሀዘኔታ፤ በግርምት ይሁን በማሽሚጠጥ... ባይገባውም ራሳቸውን ግራ ቀኝ አወዛወዙለት። በጮቄ ልብ ውስጥ ጥርጣሬውን የጠነሰሰችውም ጭምር ገና ድሮ ከእንቅልፏ ነቅታ ሁኔታውን በጥሞና ትከታተለው ነበር ለሱ እንዳዘነች ሁሉ በማስመሰል ከንፈሯን መጠጠችለት። እናም ምስኪኑና ደካማው አባዋራ ሆድ ብሶት በጸጥታ አነባ።

የህፃኑ የሲቃይ ዋይታና የልብ ምት እየቀነሰ ሄዶ ፀጥ ቢልም አባት አለተረጋጋም። እንደገና በሚሰቀጥጥ ጩኸቱ መንፈሱን እንዳያወከው ካደረበት ስጋት የተነሳ አጥብቆ አቅፎታል። ጮቄ እውነትም ጥላው የምተሄድ፤ የማትመለስ ከሆነ ምን እንደሚያደርግ ግራ ገብቶታል። ጡት አያጠባው፤ ጡጦ የለ፤ ጥሬ አይቆረጥምም...

ምን አባቴ ይሞክረው!... ጮቄ ትብክክናለች በበኩሏ- ፈጥና እየተራመደች። ገስግሳ ቴሌ አጠገብ እንደደረሰች ወደ ቀኝ ታጥፋ ወደ መድሀኒያለም ቤተ- ክርስቲያን የሚወስደውን ዳገት ተያያዘችው፤ ብቻዋን እያነበነበች።

ምናባቱንስ ታቅፎ ይዋል።እኔም መከራየን ሳይ ነው ያደርሁት። ደሞ እሱን ብሎ ባለ ሁለተኛ ሚስት! ወይ ጉድ ቆይ ብቻ- የአችን የቧንቧ ውሃ አይነ ስውር ላግኛት!

የመድኒያለም ዳገት የዋዛ አይደለም። ቢደክማትም ወደ ቤ/ክ መግቢያ ተቃረበች።

እለቱ ሰንበት ስላልሆነ ምዕዋት ፈልጋ አልነበረም ያቀናችው። ስለተበሳጨች ከነበረችበት አካባቢ ለመራቅ እንጅ። ጮቄ ቤ/ክኑ መግቢያ ስትደርስ መግቢያው ግራናቀኝ ግንቡን ተገን አድርገው ማደራያቸውን ካበጁች ነዳን ብዙዎቹ ነቅተው ከፊሉ ልብሳቸውን ሲሰፉ ከፊሉም ተባይ ይገድላሉ።

በሌላ በኩል ደግሞ የለመኑትን ምግብ ለቁርስ ሲያዘጋጁ ይታያሉ። በእዚህ ሁሉ ነገር መሃል የጮቁን አትኩሮት የሳቦ ነገር አለ። በግራ በኩል ባለው ቦታ አንድ ነዳይ እግሩን ዘርግቶ ግንቡን ተደግፎ የአንዷን ነዳይ ራስ ደረቱ ላይ አስደግፎ ጸጉሯን ይዳስስላታል። ጮቁ አተኩራ ተመለከተቻቸው። ጮቁም በንዴት የጋለው ሰውነቷ እየቀዘቀዘ ሲሄድ ተሰማት። አልተሳሳተችም ሴትዬዎ የቧንቧ ውሃዎ አይነስውር ሰውየው ደግሞ ሰሞኑን ከቧንቧ ውሃ ሚስት እንዳጨ የነገራትና ደሴ ላይ ከረጅም ጊዜ በፊት የምታውቀው ነዳይ ነው።...

ሰውየው ጮቁ እንዳያት ፈገግ አለና ሰላምታ አቅርቦ እንዳላስተዋውቃችሁ ትተዋወቃላችሁ አላት።

ሴትዬዎም የጮቁ ስም ሲጠራ ቀና ብላ ፊቷን በፈገግታ ሞልታ ሰላምታ አቀረበችላት። ጮቁም በፍጥነት የመልስ ጉዘዋን ጀመረች፤ ቁልቁለቱን እየተንደረደረች በልቧ እየተጸጸተች በንደኛዋ ከንቱና የድፍረት ወሬ እየተገረመች...

የጮቁን ተመልሳ መምጣት ሲያይ ባሏ ባለማመን አፈጠጠባት። ህፃኑ ግን ገና እሪታውን አቁሞ ፀጥ ቢልም እሱ ግን ግራ እንደገባው እንደተረበሸና ተስፋ እንደቆረቆረ ተጨብጦ ከተቀመጠበት አልተንቀሳቀሰም- ህፃኑን ደረቱ ላይ አጥብቆ እንደታቀፈ።

በቀጥታ ወደእሱ እየገሰገሰች አምጣ ልጅን ለራስህ ሳትሆን ለህፃኑ ትሆናለህ አለችው። ስሜቷ ተረጋግቶ ለስለስ ባለ አንደበቷ ፀፀቷንና እፍረቷን በሚያንፀባርቅ ቅላዬ።

አጠገቡ እንደደረሰች የት እንዳደርክ ኃላ ታስረዳለህ። አሁን ልጄን አምጣ መጀመሪያ ለራስህ ስትሆን እሱን ታቅፋለህ።

ትንፋሽ ሳያሰማ እንደ ፈዘዘ ህፃኑን ከእቅፋ ፈልቅቃ ወሰደችው። ከዚያም ወደ ደረቷ አስደግፋ አቀፈችው። ነገር ግን ህፃኑን ገና ደረቷ ላይ እንዳሳረፈችው ፍዝዝ ድንዝዝ ብላ ቀረች፤ ባሏ ላይም እንዳፈጠጠች። የታቀፈችው ህፃን ገላ ሙቀት የሚለግሳት የአካሏ ክፋይ ሳይሆን በጨርቅ የተጠቀለለ በረዶ እንደሆነ ሁሉ ከባድ ቀዝቃዜ አለበሳት። እንደደነዘች፤ እንደ ፈዘዘች የታቀፈችውን ነገር ወደፊት ዘርግታ አየችውና እሪታዋን አቀለጠችው።... በማለዳው ቅዝቃዜ ፈዝዝያለው የነደያኑ ሰፈር እንደገና በዋይታ ታመሰ።

መልመጃ

የሚከተሉትን ጥያቄዎች ትክክል ከሆነ እውነት ወይም ትክክል ካልሆነ ሀሰት በማለት መልሱ።

1. ጮቄ ከባሏ ጋር የተጣላችው በውሸት ወሬ ነው።
2. ጮቄ የአካል ጉዳት የለባትም።
3. የጮቄ ልጅ በምቹት ተይዟል።
4. ነዳይ ማለት በልመና የሚተዳደር ሰው ማለት ነው።

ለሚከተሉትን ጥያቄዎች ተስማሚውን መልስ በባዶው ቦታ ሙሉ።

1. ከታሪኩ ምን ምን ቁምነገሮች አገኛችሁ-----
2. በታሪኩ ውስጥ ስንት ባለታሪኮች አሉ-----
3. ታሪኩ የተሰራበት አገር የት ነው-----
4. ታሪኩ የቀረበው በምን መልኩ ነው-----

3.4 የዕይታ ጥበባት ታሪክ / የዋሻ ጥበብና ቀለም ቅብ መለየት

ከተማሪዎች የሚጠበቀው የመማር ውጤት

ይህን ትምህርት ተምራችሁ ካጠናቀቃችሁ በኋላ፡-

- የዕይታ ጥበብ ታሪክን በመረዳት የዘርፉን እንቅስቃሴና ውጤት በማህበረሰብ ውስጥ ባለው የአስተሳሰብ ለውጥና አጠቃላይ የዕድገት እንቅስቃሴ ላይ ያለው አዎንታዊ አስተዋዕድ ከፍተኛ መሆኑን በመረዳት ተሳታፊነትን ያዳብራሉ ።
- በአገራችን ውስጥ ያሉ ማህበረሰቦችና በዓለም ላይ ያሉ የተለያዩ ነገራትን በዕይታ ጥበብና የዕድገት ጥበብን ታሪክና ውጤቶችን ይገነዘባሉ።
- የተማሪዎችን የፈጠራ ችሎታ በማዳበርና የባህሪ ለውጥ በማዳበርና በማምጣት በራሱ የሚተማመን ብቁ ዜጋ ይሆናሉ ።
- ታሪካዊ የሆኑ ቅርሶችን አስፈላጊነት በማስገንዘብ ሙዚቃዎችን ይጎበኛሉ
- የዕይታ ጥበብና የዕድገት ጥበብ ውጤቶች ከታሪካዊ ፋይዳቸው አንፃር በሙዚየሞች ውስጥ ተቀምጠው የሚታዩትን ግልፅ የሆነ ገለፃ ያደርጋሉ ።

መምህር/ት ተማሪዎች የሀገራችንን የሥነ ጥበብ ሥራዎች በማን፣ መቼ እዴት ተሰሩ ለሚለው በተለያዩ የሀገሪቱ ክፍሎች ይገኛሉ። እነዚህ ሥራዎች የዓለም የጥበብ ሥራዎች አካል እንደመሆናቸው አጀማመሩም ተመሳሳይነት አለው። ለእነዚህ መርጃ የሚሆነው በቅድመ ታሪክ እይታ ጥበብ ሥራነት ከተመዘገቡት ሥራ መካከል በአዋሽ መልካ ቆንጠሮ ፣ በድሬድዋ አካባቢና በሲዳሞ ወናጎ በመባል በሚታወቀው ስፋራ በዋሻዎች ግድግዳ ላይ ተሰርተው የሚገኙት ሥዕሎች ይጠቀሳሉ ። እንዲሁም በተለያዩ ቦታዎች በየዘመናቱ በጥንታዊ ሰዓሊያን የዘመናዊው የዕይታጥበብ ዕውቀት በቀስሙ ሠዓሊያንና ቀራጊያን የተሰሩ ሥራዎች በየሙዚየሙ በየገዳማቱና ቤተ ክርስቲያናት በቅርስ አስባሳቢነት በሚታወቁ ታዋቂ ግለሰቦች ቤት ይገኛሉ።

መምህር/ት ተማሪዎ በየዘመኑ የታሰሩ የሥነ- ጥበብና የዕዳ ጥበብ ውጤቶችን በስዕል በፎቶ ግራፍ እንዲሁም እንዳለው ተጨባጭ ሁኔታ ለሥዕላዊ መግለጫ ወይም በገለፃ የተደገፈ ቪዲዮ ማሳየት ይገባል ።

ሙዚየሞች የሥነ ጥበብ ማሳያ ጋለሪዎች የስነ ጥበባዊ ይዘት ያላቸው ታሪካዊ ቦታዎች የዕደ ጥበብ ውጤቶችና የስነ ጥበብ ዓውደ- ርዕዮች ታዋቂ የሆኑ የስነ ጥበብና የዕደ ጥበብ ባለሙያዎችና ስራዎቻቸውን ለተማሪዎች ማስታወቅና ማሳወቅ።

የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተክርስቲያን ብዙ ሠዓሊያንንም ማፍራት ብቻ ሳይሆን በዓለማዊው ሥነ ሥዕልም ከፍተኛ ደረጃ ላይ ለደረሡ ሠዓሊያን መፍራት የበኩሏን አስተዋጽኦ አበርክታለች። ኢትዮጵያ ሀገራችን የምትኮራባቸው ስመጥር

ሠዓሊያን በተለያዩ ጊዜያት ሲጠየቁ ለእነርሱ የሥዕል መሠረት ቤተክርስቲያን መሆኑን በኩራት ይገልጻሉ።

ሥዕል:- ቤተ-ክርስቲያን ሥዕላት

ሥዕል:-የዋሻ ቤተ ክርስቲያን

መልመጃ አንድ

የሚከተሉትን ጥያቄዎች ትክክለኛ መልስ የያዘውን ፊደል ምረጡ።

1. በቅድመ ታሪክ በቅርስነት ከተመዘገቡት የዕይታ ጥበብ ሥራዎች

መካከል የትኞቹ ናቸው

ሀ/ በላሊበላ አካባቢ ለ/ በጎንደርና በአካባቢዎቹ ሐ/ በአዋሽ መልካ ቆንጦር፣ በድሬድዋ አካባቢ መ/ በሲዳሞ ወናጎ በመባል በሚታወቀው ስፋራ ሠ/ ሐ ና መ

2. በአካባቢ የሚገኙ ቅርሶች ፣ ሥዕሎች ፣ የዕደ ጥበብ ውጤቶች የትኞቹ ናቸው-ሀ/

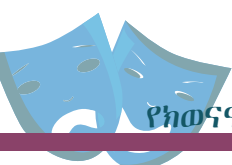
በብራናና በጨርቅ ላይ የተሰሩ የቀለም ቅብ ሥዕሎች

ለ/ የድንጋይና የእንጨት ቅርፃ ቅርጾች ሐ/ የጦር ሜዳ መሳሪያዎች ጦርና ጋሻ

መ/ ጥንታዊ ሱሪና ቀሚሶች ከእንጨት ከብረታ ብረትና ሽክላ ሠ-ሁሉም

3. ቅርስ ያልሆነው የቱ ነው

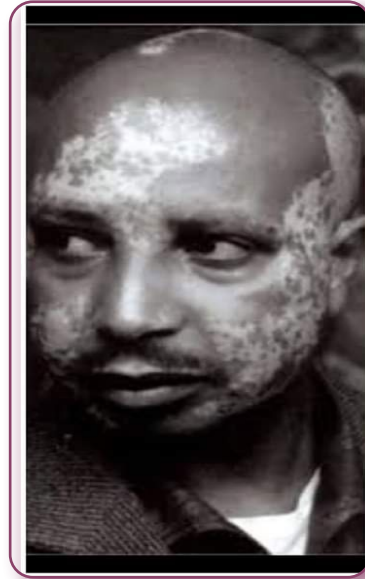
ሀ/ ጎራዴና ሾተል ለ/ ካባ፣ በርኖስ፣ ለምድ ሐ/ ሀእናለ መ/ ሁሉም

ለምሳሌ በ20ኛው ክ/ዘ ከተነሡ ሰዓሊያን መካከል አፈወርቅ ገብረኢየሱስ ፣ አገኘሁ ወርቅ እንግዳ፣ እምአእላፍ ህሩይ ፣ አለፈለገ ስላም፣ አፈወርቅ ተክሌ እንዲሁም ገብረ ክርስቶስ ደስታ/አባቱ የቤተክርስቲያን ቁስ ሆነው ብራና በመደጎስ እውቀት የነበራቸው/ የነበሩት ሠዓሊያን ለእዚህ ተጠቃሽ ናቸው።

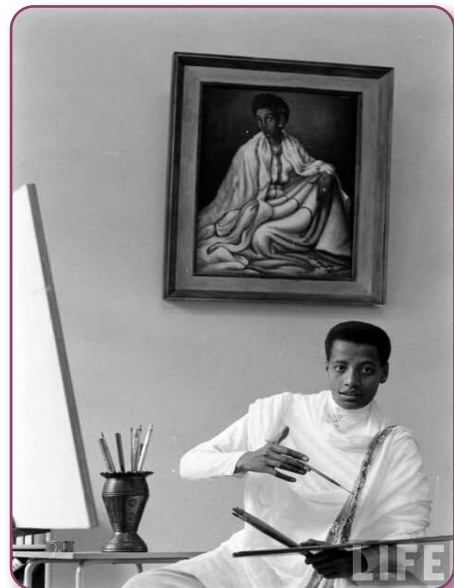
ስዕል1.1 ሰዓሊ አለ ፈለገ ስላም

ስዕል1.2 ሰዓሊ ገ/ክርስቶስ ደስታ

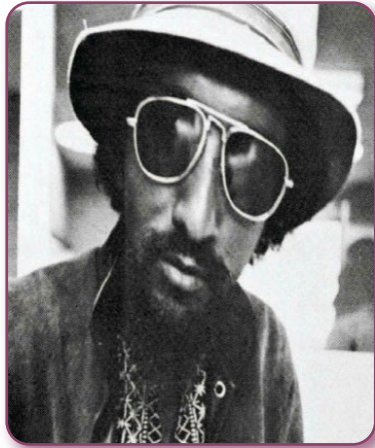

ስዕል1.3 ሰዓሊ እሸቱ ጥሩነህ

ስዕል1.4 እጅግ የተከበሩ የዓለም ሎሬት ሰዓሊ አፈወርቅ ተክሌ

ሰዓሊ እስክንድር በጎሲያን

የሰዓሊ እስክንድር በጎሲያን አካባቢ የሚገኙ ቅርሶች ፣ ሥዕሎች ፣ የዕደ ጥበብ ውጤቶች በተለያዩ ጊዜያት የተሰሩ የሀገር ቅርሶች ሥዕሎችና በቤታችሁ በሃይማኖት ቦታዎችና ሙዚየሞች ስለ ሚገኙ ቦታው ድረስ ሄዶ መመልከትና ማጥናት የሃገራችሁንና የአካባቢያችሁን የጥበብ ታሪክና የዕድገት ደረጃ ለመረዳት ያስችላችኋል።

በጉብኝታችሁ ወቅት ጥንታዊ የጦር ሜዳ መሳሪያዎች ጦርና ጋሻ ፣ ጎራዴና ሾተል ከአልባሳት ደግሞ ካባ፣ በርኖስ ፣ ላምድ ፣ እጅ ጠባብ ልዩ ልዩ የአሠፋፍ ዘዴ የሚታይባቸው ጥንታዊ ሱሪና ቀሚሶች ከእንጨት ከብረታ ብረትና ከሸክላ የተሰሩ ቁሳቁሶች በብራናና በጨርቅ ላይ የተሰሩ የቀለም ቅብ ሥዕሎች የድንጋይና የእንጨት ቅርፃ ቅርጾች ልትመለከቱ ትችላላችሁ እነዚህን ነገሮች በትኩረት በምታስተውሉበት ጊዜ በአብዛኛዎቹ ላይ የሥነ ጥበብ ሥራዎች ማለትም ዲዛይኖችና ሐረጎች ልዩ ልዩ ቅርፃ ቅርጾች አርፈውባቸው ለእይታ ውብና ማራኪ እንዲሆኑ ያደርጋቸዋል ።

ሥዕል:- በጉብኝታችሁ ወቅት ጥንታዊ የጦር ሜዳ መሳሪያዎች ጦርና ጋሻ

የምዕራፍ ሦስት ማጠቃለያ

በዚህ ምዕራፍ ማህበረሰብ የሚጠቀምባቸውን መዝሙራት በመዘመር፣ ማህበረሰብ የሚጠቀምባቸውን የውዝዋዜዎች አይነቶች እስመስሎ በመወዛወዝ/በመከወን/፣ ስለ የሀገረሰብ ተረትና ታሪኮች በትረካ መልክ በመተረክ መማርና ማስተማር እንደሚቻል እና የዕይታ ጥበባት በዋሻ ውስጥ እንደተጀመረና ስለዋሻ ውስጥ የቀለም ቅብ ስራዎች የትና በየት እንደሚገኙ ስለአንዳንድ የዕይታ ጥበብ ባለሙያዎች ከሞላ ጎደል ማወቅ የቻልንበት ምዕራፍ ነው።

የምዕራፍ ሦስት ማጠቃለያ ጥያቄዎች

ትክክል የሆነውን «እውነት» ትክክል ያልሆነውን ደግሞ «ሀሰት» በማለት በቃል መልሱ።

1. በ20 ኛው ክ.ዘ ከተነሡ ሥዐሊያን መካከል አፈወርቅ ገብረአብ ፣ አገኘሁ ወርቅ እንግዳ፣ እምአእላፍ ህሩይ ፣ አለፈለገ ስላም፣ አፈወርቅ ተክሌ እንዲሁም ገብረ ክርስቶስ ደስታ ናቸው።

2. የሀገራችንን የሥነ ጥበብ ሥራዎች የዓለም የጥበብ ሥራዎች አካል

እንደመሆናቸው አጀማመሩም ተመሳሳይነት አለው።

3. በጉብኝታችሁ ወቅት ጥንታዊ የጦር ሜዳ መሳሪያዎች ጦርና

ጋሻ ፣ የቀለም ቅብ ሥዕሎችና የድንጋይ፣ የእንጨት ቅርፃ ቅርጾች

ምዕራፍ ኦሪት

ሥነ ውበታዊ ዕሴት (ዋጋ)

ማስተዋወቅ

የምዕራፍ አራት መግቢያ

በዚህ በምዕራፍ አራት ላይ ትኩረት የተደረገው የአንድን ነገር በተለይ የውዝዋዝ የትያትርና የሙዚቃ ጥበባት መጠቀም ያለው ስነ-ውበታዊ ዋጋ /አሴት ምን እንደሆነ እና የሙዚቃ፣ የትያትር፣ የውዝዋዜ አንድነትና ልዩነት ላይ ትኩረት በማድረግ ለማስቀመጥ የተሞከረበት እና የዕይታ ጥበብና የዕደ ትበባት አስፈላጊነት፣ አካላዊ ጥቅሞችና የዕይታ ጥበባት ትምህርት የማስታወስ ችሎታ ያሻሽላል የሚሉት ላይ ትኩረት አድርጓል።

4.1 የሙዚቃ ጥበብ ሃሳብን ከውዝዋዜና ከቴያትር ጥበባት ሐሳብ ጋር ያለውን ልዩነትና አንድነት

ከተማሪዎች የሚጠበቀው የመማር ውጤት ይህን ትምህርት ተምራችሁ ካጠናቀቃችሁ በኋላ፦

- የክወና ጥበባት እንድነትና ልዩነት በውይይት ትረዳላችሁ።

4.1.1.የውዝዋዜ ሃሳብን ከሙዚቃና ከቲያትር ጥበባት ሐሳብ ጋር ያለውን ልዩነትና አንድነት

ከተማሪዎች የሚጠበቀው የመማር ውጤት ይህን ትምህርት ተምራችሁ ካጠናቀቃችሁ በኋላ፡-

- ሰለውዝዋዜ በሚገባ ትረዳላችሁ

ውዝዋዜ በማህበረሰቡ በጋራ በአንድ ስልተ ምት የሚደረግ የአካል እንቅስቃሴ ላይ ያተኮረ የሚገለገሉበት የጥበብ ሙያ ነው።

ልማዳዊ የሃገረሰብ ውዝዋዜ

በአካባቢ ውስጥ የሚከናወኑ ማህበረሰቡን በጋራ የሚያስማሙ፤ በጋራ የሚከወኑ የድርጊት (ክዋኔ) ናቸው።

መልመጃ

የሚከተሉትን ጥያቄዎች አረፍተ ነገሩ ትክክል ከሆነ እውነት ካልሆነ ደግሞ ሐሰት በማለት መልስ ስጡ።

1.ወዝዋዜ ልማዳዊ ክዋኔ ነው።

2.ወዝዋዜ ለክብረ በዓላትና ፌስቲቫሎች አድማቂና ስሜት መግለጫ ነው።

4.1.2.የቲያትር ሃሳብን ከሙዚቃና ከወዝዋዜ ጥበባት ሐሳብ ጋር ያለውን ልዩነትና አንድነት መወያየት

ከተማሪዎች የሚጠበቀው የመማር ውጤት ይህን ትምህርት ተምራችሁ ካጠናቀቃችሁ በኋላ፡-

- ስለክውን ጥበባት ተውቃላችሁ
- እደጥበባዊ ባህላችን ትረዳላችሁ
- ባህላዊ ምግቦቻችን ታውቃላችሁ።

በአንድ አገር ወይም አካባቢ ውስጥ የሚከናወኑ እና በውስጣቸው ባለው ይዘት እንዲሁም ማህበረሰቡን በጋራ የሚያስማሙ፣ በጋራ የሚከውኑ ከትውልድ ወደ ትውልድ በድርጊት (በክዋኔ) ወይም በመተወን የሚተላለፉ ናቸው። ሃገረሰባዊ ትውና ጥበባት ብለን በጥቅል ስም የምንጠራቸው ሃገረሰባዊ ሙዚቃዎችን፣ ሃገረሰባዊ ዳንሶችንና ሃገረሰባዊ ድራማዎችን የሚያጠናውን ሙያና የሚጠነቱትን ነገሮች ነው።

ዳንስ፣ ሙዚቃና ድራማ በክዋኔ ውስጥ ለየብቻቸው የቆሙ ሳይሆኑ አንዱ በአንዱ ውስጥ የሚገኙና እርስበርስ የተሳሰሩ ናቸው።

ለምሳሌ፡- ሃገረሰባዊውን ዘፈን ብናነሳ ዜማ፣ ግጥም፣ ምልልስ፣ ገፁ ባህርያትን፣ የቁጥር መመጣጠንን እና እስክስታን በአንድነት ሲከውኑ ታያላችሁ።

የመልመጃ ጥያቄዎች

የሚከተሉትን ጥያቄዎች ትክክለኛ መልስ የያዘውን ሆሄ ምረጡ።

1. ከሚከተሉት ውስጥ ከሃገረሰባዊ ክውን ጥበባት ውስጥ የማናገኘው የቱን ነው? ሀ. ሽለላ ለ. ስዕል ሐ. እስክሰታ መ. መልስ የለም
2. ከሚከተሉት አንዱ ሃገረሰባዊ ጥበብን አይገልፅም። ሀ. ታሪክን አይነግርም ለ. ሀዘንን ይገልጻል ሐ. ፈጠራን ያሳያል መ. ሁሉም መልስ ናቸው።
3. ሀገረሰባዊ ክውን ጥበባት የምንላቸው--- ሀ. ሙዚቃ ዳንስ እና ድራማን ይይዛሉ ለ. ባህላዊ ተግባራት ናቸው ሐ. ከተውልድ ወደ ትውልድ ይተላለፋሉ መ. ሁሉም መልስ ናቸው

ሀገረ ሰባዊ ልማዶች

በማህበረሰቡ ውስጥ ልማዳዊ በሆነ መንገድ በተደጋጋሚ የሚተገበሩ ክዋኔዎች ሲሆኑ ለማህበረሰቡ አካላዊ ስነ-ልቦናዊና መንፈሳዊ (እምነታዊ) ጠቀሜታን ያስገኛሉ። በእነዚህ ልማዶች ውስጥ የተለያዩ ክብረበዓላትና ፌስቲቫሎች፣ መዝናኛዎችና ጨዋታዎች፣ ሃገረሰባዊ መድሃኒቶች፣ እንዲሁም ሀገረሰባዊ እምነቶች ተካተው ይገኛሉ።

ለምሳሌ፡- ከሀገረሰባዊ ጨዋታዎች ብናይ፡ የትግል (መጣጣል) ጨዋታን፣ የዱላምክታን፣ ብይ ጨዋታን፣ ገበጣ ጨዋታን፣ የዝላይ ጨዋታን፣ ገና ጨዋታን... ወዘተ. መጥቀስ ይቻላል።

ሃገረሰባዊ እምነትን ስንመለከት፡ የተለያዩ ህልም አፈታቶችን፣ ከእድል ጋር የሚገናኙ እንደ የእጅ መዳፍ ማሳክክ፣ እግርን እንቅፋት ሲመታ፣ እና ምላስ ሲነከስ ሰው እያነሳኝ ነው ብሎ ማሰብን... ወዘተ. ይጠቀሳሉ።

ሃገረሰባዊ መድሃኒትን ብናይ ደግሞ፡ ከተለያዩ የእፅዋት ስራ-ስሮችና ቅጠላቅጠሎች የሚቀመሙና ለተለያዩ በሽታዎች እንደ ትኩሳት፣ ራስ ምታት፣ ምች፣ ጉንፋን ለመሳሰሉ በሽታዎችን ... ወዘተ. ለማዳን ይጠቅማሉ።

ተማሪዎች እናንተም ቤተሰቦቻችሁን በመጠየቅ የተለያዩ ባህላዊ ጨዋታዎችን፣ እምነቶችንና ባህላዊ መድሀኒቶችን ለክፍል ጓደኞቻችሁና ለመምህራችሁ ተናገሩ።

በአካባቢ ውስጥ የሚከናወኑ ማህበረሰቡን በጋራ የሚያስማሙ፣ በጋራ የሚከወኑ የድርጊት (ክዋኔ) ናቸው። ከእነዚህ በጥቂቱ ዜማዎች (ሙዚቃዎች) ፣ ባህላዊውዝዋዜዎች የአነጋገር ልሳኖች፣ ምሳሌያዊ አነጋገሮች ፣ የኑሮ ዘይቤዎች ፣ ፀጉር አሰራር ያመለክታል።

ልማዳዊ ክዋኔዎች

ልማዳዊ በሆነ መንገድ በማህበረሰቡ በየጊዜው የሚተገበሩ ክዋኔዎች የአንድነት ተግባራትን የሚፈጥሩ የጋራ እንቅስቃሴዎች ናቸው ። በእነዚህ ልማዶች ውስጥ አለማዊ መዝናኛዎች ስነ ስርአት መንፈሳዊ ክዋኔዎች የክብረ በዓላትና ፌስቲቫሎች፣ ጨዋታዎች (ገና፣ ነፃ፣ ትግል፣ ገበጣ) ፣ ባህላዊ የህመም ፈውስ መድሀኒቶች፣ እምነቶች፣ የስም አወጣጦች፣ ከብዙ በጥቂቱ ናቸው።

የመልመጃ ጥያቄዎች

የሚከተሉትን ጥያቄዎች አረፍተ ነገሩ ትክክል ከሆነ እውነት ካልሆነ ደግሞ ሃሰት በማለት መልሱ።

1. የዶሮ ወጥ የኢትዮጵያ ባህላዊ ምግብ አይደለም።
2. ባህላዊ መድሀኒቶች አብዛኛውን ጊዜ ከእጅዎቶች ይዘጋጃሉ።
3. ጥቁር መልበስ በአብዛኛው የአገራችን አካባቢ ደስታን የምንገልፅበት ልማዳችን ነው።
4. ጢያ ትክል ዲንጋይ በጉራጌ አካባቢ ይገኛል።

4.2. የዕይታና እደ ጥበባት አስፈላጊነት በማህበረሰብ ውስጥ

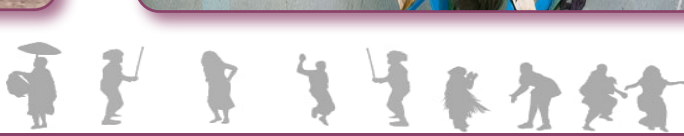
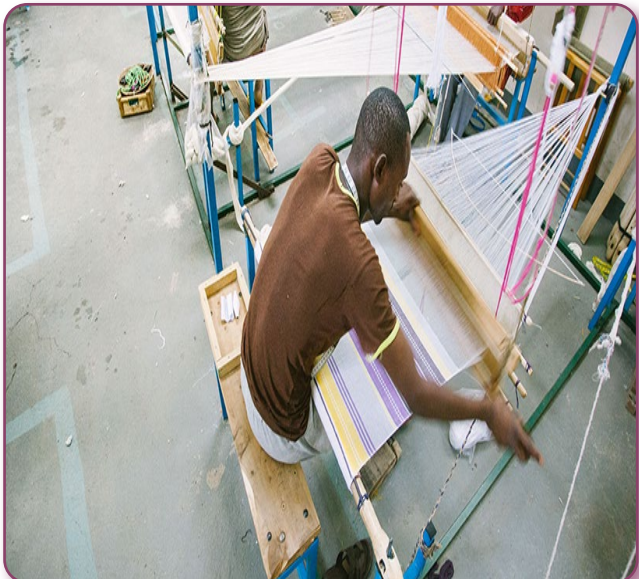
ከተማሪዎች የሚጠበቀው የመማር ውጤት
ይህን ትምህርት ተምራችሁ ካጠናቀቃችሁበ ጊዜ፦

- የዕይታና እደ-ጥበባት ልዩ ነትና አንድነት ትለያላችሁ።

የእይታ-ጥበባት እንቅስቃሴዎች ልምዶችን ሀሳቦችን ስሜቶችን በሚታይና በተጨማሪ መንግድ በማደረጃት የሚከወን ክንዋኔ በመሆኑ ለፈጠራና ለስነ-ምግባር አድናቆትን ከመስጠት ባሻገር የአስተሳሰብ አድማስን ያጎለብታል የማስተዋል ግንዛቤን ይጨምራል። በሁሉም የስርአተ ትምህርት ዘርፎች የትምህርቱ ሂደት በቀላሉ ሊረዱበት በሚያስችል መልኩ ዕንዲሆን ያደርጋል ፤ የቋንቋ እድገትና ለግል ማንነት ክብር የሚሰጠው ይሆናል የስሜት ህዋሳትን ፍላጎትና ደስታ ይሰጣል ማህበራዊ ክህሎቶችን ያስፋፋል።

ለምሳሌ፦ በዚህ ጥበብ ሀገራችን ውስጥ ከተላለፉት ድንቅ ቅርሶች መካከል የላሊበላ ውቅር አብያተ ክርስቲያን፣ አልነጃሽ መስጊድ፣ ፋሲለደስ ቤተመንግስት፣ አክሱም ሀውልትና የጢያ ትክል ድንጋይ ከብዙ በትቂቱ ይጠቀሳሉ።

ቅድመ ዕይታና ጥበባት ስዕላዊ መግለጫ

ተማሪዎች የሚከተሉትን የዕይታና እደ ጥበባት አሰፈላጊነት በማህበረሰብ ውስጥ ያልውን ፋይዳ መምህራችሁ የሚያደርጉላችሁን ገለጻ በንቃት ተከታተሉ።

በአዕምሯዊ የፈጠራ ጥበብን በመጠቀም ስሜትን ከሃሳብ ጋር በማጣመር በልሳንወይም በቃላት ሊገለፁ የሚችሉ ሃሳቦችን በእጅ ጥበብ ቁሶችን በመጠቀም ቅርፆችላይ የማስፈር ማንነት መግለጫ ነው።

በእደ ጥበብ ባህል ከሚጠቀሱት ባላዊ የሙዚቃ መሳሪያዎች ስራዎች ለምሳሌ ክ በቁሳዊ ባህል ውስጥ ከሚጠቃለሉት ውስጥ ሃገረሰባዊ የእጅ ስራ፣ ሃገረሰባዊ ብረታብረት ስራ፣ የሽክላ ስራ፣ ሽመና፣ የቆዳ ስራ፣ ሃገረሰባዊ ቤት አሰራር፣ ድንጋይ ጠረፍ፣ እንዲሁም የሃገረሰባዊ ምግብ አሰራር ዋና ዋናዎቹ ናቸው።

ሥዕል :-ተማሪዎች የዕይታጥበባት ሲሰሩ

4.2.1 አካላዊ ጥቅሞች

ጥሩ የዕይታ ጥበብ እና የእጅ ሥራዎች ክህሎቶችን ማዳበር አብዛኛዎቹ የዕይታ ጥበብ እና የእጅ ሥራዎች አእምሮ እና እጃችን ያካተቱ እንቅስቃሴዎች በመሆናቸው ጥሩ ክህሎቶችን ለማዳበር ይረዳሉ። በእርሳስ መንደፍ ብሩሽ ቀለም መቀባት ያሉ ቀላል እንቅስቃሴዎች ጡንቻዎችን ለማጠናከር እና አእምሮ እድገትን ለማሻሻል ጉልህ ሚና አለው።

4.2.2 የእይታ ጥበባት ትምህርት የማስታወስ ችሎታ ያሻሽላል

አንዳንድ ለጆች በአዳዲስ ቀለሞች እና ቅርጾች በኪነ ጥበብ እና እደ ጥበባት ይማራሉ። እንዲሁም ከተለያዩ ችሎታቸውን እና ዘይቤዎች ጋር ይተዋወቃል። እንደ ሽመና መማር፣ የሸክላ ሥራ፣ ወዘተ ያሉ እንቅስቃሴዎች ውስብስብንድፎችን በአዕምሯዊ እይታ ጥበብ በማስታወስ ይሰራሉ ቅርጾች ላይ የማስፈርማንነት መግለጫ ነው።

ሥዕል:- የዕይታ ጥበብ እና የእጅ ሥራዎች ክህሎቶችን ማዳበር

መልመጃ 1:

ቀጥሎ የተቀረቡትን ጥያቄዎች፣ በአዳመጣችሁት ገለፃ መሰረት፣ ትክክል የሆነውን «እውነት» ትክክል ያልሆነውን ደግሞ «ሀሰት» በማለት በቃል መልሱ።

- 1 የእደ ጥበብ ውጤቶች ለማህበረሰብ አገልግሎት አይውልም ።
- 2 የእደ ጥበብ ውጤቶች ሀገር በቀል ናቸው ።
- 3. የዕይታናእደጥበባት መማር አስፈላጊነት አለው።
- 4. በትምህርት ቤት ውስጥ የዕይታ ጥበብ እና የእደ ጥበብ ሥራዎች አንዱ አካላዊ ጥቅሞች ነው።
- 5 የዕይታ ጥበብ እና የእደ ጥበብ ሥራዎች አእምሮን ያነቃቃሉ።

ክፍል ሁለት:- ገልጻ

•የዕይታ-ጥበብ እውቀቶችንና እደጥበብ አሰራርና ቅርሶችን ማድነቅ ትማራላችሁ።

ሥዕል:- እደጥበብ እውቀቶችና ቅርሶች

መልምጃ 2

ለሚከተሉት ጥያቄዎች በቃል መልስ ሰጡ።

ሀ. እደጥበብ እውቀቶች የምንላቸው ጥቀሱ?

ለ. ስለቅርስ ጥቅሞች ወይም ዓይነቶች የምታውቁትን አብራሩ?

መልመጃ 3:-

ቀጥሎ በ«ሀ» ረድፍ በምንባቡ ላይ ያሉ አንቀጾች ቅደም ተከተል የቀረቡ ሲሆን በ«ለ» ረድፍ ከቀረቡት የአንቀጾቹ ዋና ዋና ሀሳቦች ጋር በማዛመድ መልሱ።

ሀ

ለ

1. የዕይታ -ጥበብ

ሀ. ሐውልቶች ባህላዊና ሃይማኖታዊ ትሪሚት ዋሻዎች፣ ሃይማኖታዊ ተቋማት.....ወዘተ

2. በእደ-ጥበብ

ለ. ሥዕል፣ ቅርጻቅርጽ፣ ህትመት.....ወዘተ

3. ባህልንና ቅርሶች

ሐ. ሸክላ ስራ፣ ሸመና፣ ስፌት

መልመጃ 4:-

ለሚከተሉት ጥያቄዎች ከተሰጡት አማራጮች መካከል ትክክለኛውን መልስ የያዘውን ሆሄበ መምረጥ መልሱ።

1 ቅርስ የሆነው የቱ ነው?

ሀ. ላሊበላ ለ. ሶፋ-መርዋሻ ሐ. አክሱም መ. ሁሉም

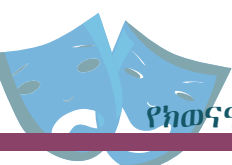
2 በዕይታ -ጥበብ የገለጸው ምን በማድረግ ነው?

ሀ. በሥዕል ለ. በቅርጽ ሐ. በፎቶ መ. ሁሉም

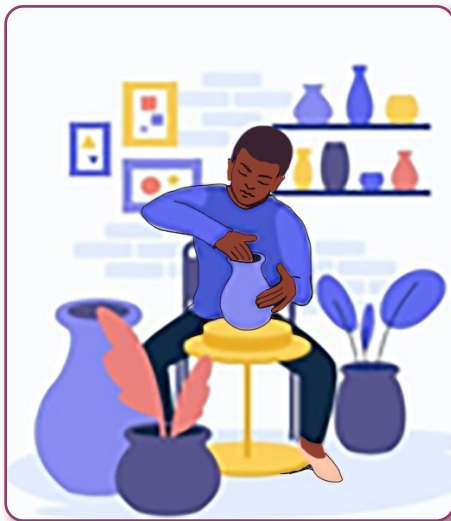
3 እደ-ጥበብ ለምንድን ነው በሀገራችን ትኩርት ያጣው?

ሀ. የግንዛቤ ጉለት ለ. በትምህርት ስላልታገዘ

ሐ. አድካሚነቱ ከገቢው ጋር አለመመጣጠን መ. ሁሉም

ክፍል ሦስት፡-የፈጠራ ችሎታችሁን የምታዳብሩብትን ዘዴ ታሳያላችሁ።

ሥዕል ፡-ተማሪዎች የእደ-ጥበብ ፈጠራ ሲሰሩ

ማጠቃለያ

በዚህ ምዕራፍ የሙዚቃ ጥበብ ሃሳብን ከውዝዋዜ እና ከትያትር ጥበባት ጋር ያለውን ዝምድና /አነድነት/እና ልዩነት ምን እንደሆነ በውይይት ያየንበትና ሦስቱንም የጥበብ ዘርፎች /ሙዚቃ፣ትያትር/ ውዝዋዜ/የማይነጣጠሉና የአንዱ መኖር ለአንደኛው ውበት እንደሚሆን የዕይታ ጥበብ በማህበረሰቡ ውስጥ አስፈላጊና አካላዊ ጥቅም የማስታወስ ችሎታን እንደሚያሻሽል በግልፅ ተቀምጧል።

ምዕራፍ አምስት

ጥምርታ ዝምድናና ትግበራ

ምዕራፍ አምስት መግቢያ

በዚህ ምዕራፍ በትኩረት የተገለጸውና በተግባር የተደገፈ አቀራረብ የሚታይበት ሲሆን በዋናነት ክ.ዕ.ጥ./የክወናና የዕይታ ትበባት/ክሌሎች ማህበራዊ ጉዳዮች ጋር ያለውን ጥምርታ፣ ዝምድናና ትግበራ ላይ የሚያተኩር ሲሆን ዝርዝር ይዘቶቹ የትራፊክ፣ የኤች አይቪ. የአደንዛዥ ዕዕ ወዘተ... የሚገልፁ /ድንበር ተሻጋሪ ዘርፈ ብዙ ጉዳዮችን ከመዝሙር /ከሙዚቃ/ ከውዝዋዜ፣ ከትያትር፣/ተውኔት/ እና የአካባቢው አቅጣጫ ማሳያ ምልክቶች/አርማ እና የተለጠፉ ማስታወቂያ ወይም ፖስተር፣ ቅድመ ዕይታ የንግድና ተዛማጅ ተዛማጅ ዘርፍ ያላቸው ድርጅቶች አርማዎች ስለ መንገድ ዳር የትራፊክ ጠቋሚ ምልክቶች በዝርዝር የተቀመጡበት ምዕራፍ ነው።

5.1. የትራፊክ፣ የኤች አይቪ ኤድስ፣ የአደንዛዥ ዕዕ፣ ወዘተ. የሚገልፁ/ድንበር ተሸጋሪ ዘርፍብዙ ጉዳዮችን/፣ መዝሙራትን ማጣመር

ከተማሪዎች የሚጠበቀው የመማር ውጤት ይህን ትምህርት ተምራችሁ ካጠናቀቃችሁ በኋላ፡-

- ከምንም በላይ ለጤንነታቸው ቅድሚያ መስጠትን ትራዳላችሁ።
- ራሳችሁን ካላስፈላጊ አደጋ ትጠብቃላችሁ።
- ወደአፍ የሚገቡና የማይገቡ ጎጂ ነገሮችን በሚገባ በማወቅ ትለያላችሁ።

የታፊክ አደጋ በአጋጣሚ በተወሰነ ቅፅበት ውስጥ ሊከሰት የሚችል ስለሆነ እራሳችሁን ከአደጋው ለመከላከል የትራፊክ ደህንነት መርሆችን በሚገባ ማክበር ይጠበቅብናል ከነዚህም ውስጥ፡

- መንገድ ስናቋርጥ ግራና ቀኝ መመልከት፣
- ተደርቦ በቆመ መኪና ተከልሎ ለመሻገር አለመሞከር፣
- በእግረኛ ማቋረጫ መሻገር፣
- መኪና ላይ ከጋላ አለመንጠልጠል የመሳሰሉት ናቸው።

መዝሙር

አሽከርክር ረጋ ብለህ

ሁሌም ረጋ ብለን በትዕግስት እንንዳ
 ሕይወት እንዳንቀጥፍ አካል እንዳንጎዳ x2
 ከባድ ሃላፊነት እንዳለብን አውቀን
 ሁልጊዜም ስንንዝ ይሁን ተጠንቅቀን
 መፍጠንና መቅደም አይደለም ችሎታ
 ትዕግስት እንላመድ ሲኖረን እርጋታ
 ሁሌም ረጋ ብለን በትዕግስት እንንዳ
 ሕይወት እንዳንቀጥፍ አካል እንዳንጎዳ x2
 ለእግረኛ ቅድሚያ እንስጥ በየመታጠፊያው
 አደጋው ይቀንስ የሰው ህይወት መጥፊያው
 ሴቶችና ህፃናት አረጋውይኑ
 በመኪና አደጋ ከማለቅ ይዳኑ
 አትቸኩል ረጋብለህ ረጋብለህ
 አትቸኩል ትደርሳለህ ዘና ብለህ x2
 ልጆችህን አስብ ትዳርህን አስብ
 ልጆችሽን አስቢ ትዳርሽን አስቢ x2
 ሁሌም ረጋ ብለን በትዕግስት እንንዳ
 ሕይወት እንዳንቀጥፍ አካል እንዳንጎዳ x2
 እያሸከረከርን እንዳንዘናጋ
 በቸልተኝነት ይደርሳል አደጋ

አይገኝምና ህይወት እንደዋዛ
 መቼም ይሁን የትም ለህግ እንገዛ
 ሁሌም ረጋ ብለን በትግስት እንንዳ
 ሕይወት እንዳንቀጥፍ አካል እንዳንጎዳ x2
 ከአልኮል ከአደንዛዥ ፊት ከሱስ ሁሉ ፀድተን
 ድካም እናስወግድ በቂ እንቅልፍ አግኝተን
 ፋታ ያጣ ሹፌር ሁሌም ይዘናጋል
 ሰላማዊ ኑሮን በድንገት ይናጋል
 አሽከርክር ረጋብለህ ረጋብለህ
 አትቸኩል ትደርሳለህ ዘና ብለህ x2
 ልጆችህን አስብ ትዳርህን አስብ
 ልጆችሽን አስብ ትዳርሽን አስብ x2

ግጥም ሞገስ ተካና ይልማ ገብረአብ
 ዜማ ሞገስ ተካ

ሁ ሌም ረጋ ብ ለን በ ትግስት እ ን ንዳ ሕይ ወት እንዳንቀ ጥፍ አ ካል እ ን ዳን ጎዳ

5

1.ከ ባድ ሃ ላሬ ነት እንዳለ ብን አ ው ቀን ሁል ጊዜ ም ስን ንዝ ይ ሁንተ ጠን ቅ ቀን
 2.መፍ ጠንና መቅ ደም አይ ደለም ች ሎ ታ ትግ ስት እ ን ላመ ድ ሲኖረን እ ር ጋታ
 3 እያ ሽ ከ ረ ከር ንእ ንዳ ን ዘ ና ጋ በ ቸ ል ተ ኝ ነ ት ይ ደ ርሳ ል አ ደ ጋ
 4 አይ ገ ኝ ምና ህይ ወት እን ደ ዋ ዛ መቼ ም ይሁን የት ም ለ ህግ እ ን ገ ዛ

1. ለ እግረ ኛ ቅድሚያ እን ስጥ በየመታ ጠሬ ያው አደ ጋው ይቀንስ የሰው ህይወት መጥ ፊያው

2. ሴቶችና ህፃናት አረጋው ያኑ በመኪና አደጋ ከማለቅ ይዳኑ

3. ከአልኮሎል አደን ዛጃ ሰፊ ከሱስ ሁሉ ፀድቀን ድካም እናስወግድ በቀኝ ንቅልፍ አግኝተን

4. ታያጣሹ ፊርታ ሴም ይዘናጋል ሰላማዊ ኑሮን በድንገት ይናጋል

አሽ ከርክሮ ረጋብ ለሀረጋብ ለሀ አትቸኩል ትደርሳለህ ዘና ለሀሀ ዘና ለሀሀ

17
 ልጆችህን አስብ ትዳርህን አስብ
 ልጆችሽን አስቢ ትዳርሽን አስቢ

ኤች አይቪ ኤድስ

የሰውነትን በሽታ መከላከያ በተለይ የነጭ ደም ሴሎችን (ህዋሳትን) በማጥቃት በቀላሉ ሰውነት ለበሽታ እንዲጋለጥ የሚያደርግ ቫይረስ ነው። ኤች አይ ቪ የሚያጠቃው የሰውነት የነጭ የደም ሴሎችን የሰውነት የበሽታ የመከላከያ ተቋማትን ነው። ኤች አይ ቪ ቫይረሱ ከሰውነት ከወጣ በኋላ በጣም ደካማ ከመሆኑ የተነሳ ብዙ አይቆይም ወዲያውኑ ይሞታል። በዚያ የተነሳ ነው ኤች አይቪ ከማንም ሰው ጋር በምናደርጋቸው የዕለት-ተዕለት እንቅስቃሴዎች ለምሳሌ፣ እንደ እጅ መጨባበጥ፣ መተቃቅፍ እና መሳሪያ ሊያስተላልፉ እንደማይችሉና በተጨማሪም ኤች አይቪ በመጸዳጃ ቤት መቀመጫ፣ በበር መቸፈቻ፣ በብርጭቆ መጠጫ፣ በምግብ ወይም በማንኛውም አይነት እንስሳ እንደ ቢንቢ ንክሻ በመሳሰሉት ሊተላለፍ አይችልም።

ጤንነትን ከሚያዛቡት ዋናው በአላስፈላጊ ሱስ መጠመድ ነው። ሱስ በሁለት መንገድ ልንጠቃ እንችላለን።

በአፍ ወደ አካላችን የሚገቡ ዕዎች በከፍተኛ ደረጃ አዕምሮን በመቀየር ጭንቀት፣ ጊዜያዊ ደስታ፣ የስሜት መታወክ ፣ የአዕምሮን መረጃ በማዛባት የመሳሰሉትን ከመፍጠራቸው ባሻገር የተክለ ሰውነት ቁመናን ያበላሻሉ። ይህን ተጠቃሚ ሰው በነርቭ፣ በጭንቀት፣ ሃይለኛ ራስ ምታት፣ በአጠቃላይ ራስን ለመግዛትም ሆነ ለመቆጣጠር አያስችልም ከሰውነት ጉዳት አልፎ በህይወት ላይ የሞት አደጋ ያስከትላል፤ ቤተሰብ ይበትናል ፣ ከስራ ላይና ከትምህርት ላይ መገለልን ያስከትላል ፣ በርካታ ማህበራዊ ቀውሶችን ያስከትላል።

የዕውቀት ተጠቃሚ የሚያሳያቸው ባህሪያት ድካም፣ እንቅልፍ ማጣት፣ ግልፍተኝነት፣ ከቤተሰብ መራቅ፣ የአመጋገብ መዛባት፣ ገለልተኝነት፣ ገንዘብ ማባከን፣ ትኩረት ማነስ፣ የማስተዋል ችግር፣ ተስፋ መቁረጥ፣ ጎልተው ይታይባቸዋል።

በዚህ በሽታ የተጠቁ ሰዎች አስፈላጊው ህክምና ከተደረገላቸው ወደቀድሞው ጤንነታቸው ይመለሳሉ።

ባለፍ የማይገቡ ሱሶች፦

- ቁማር፣ አላስፈላጊ የገንዘብ፣ የሃብት ብክነትን ከሚያስከትሉት ዋናዎቹ ናቸው።
- ማህበራዊ ድህረ ገፅ በዚህ ሱስ ከሚያስከትሉት የጤና ችግር መጨነቅ፣ ድባቱ፣ የትምህርት መከታተል መቀነስ፣ ጠቃሚ የሆኑ ዕውቀቶችን ለማግኘት ምንባብን ማቋረጥ ናቸው።

ቅድመ ጥንቃቄ

እረጋ ብሎ ማሸከርከር ፣ ከኤች-አይቪ መከላከል ፣ ጠንቅና እያለሳለሰ ስውን ከሰው በታች ከሚያደርገው ሱስ ፣ መጠበቅ ቤተሰብን ከችግር ንብረትን ከውድመት የሀገር ኤኮኖሚን ከክስረት ማዳን ነው።

መልመጃ

1. ከዚህ በታች ለተሰጡት ጥያቄዎች ትክክለኛው መልስ የያዘውን ሆሄ ምረጡ።

1. የትራፊክ አደጋን ከማያስከትሉት አንዱ ያልሆነው

ሀ. መረጋጋት ለ. ፍጥነት ሐ. ግራናቀኝ አለመመልከት መ. መንገድ መጣስ

2. አፍ የማይገባ ሱስ ከሚያስከትላቸው ጉዳቶች

ሀ. የጊዜ ብክነት ለ. አንድ ቦታ መጠመድ ሐ. ጭንቀት መ ሁሉም

3. ሱስ የአእምሮ መዛባትን ያስከትላል ስንል

ሀ. አለማሰብን ለ. መቆጣጠርን ሐ. መተውን መ. መ/የ

4. ኤች አይቪ በሽታ ይበልጥ የሚያጠቃው የሰውነት ክፍል የሆነው ይቱ ነው

ሀ. አጥንት ለ. ነጭ የደምሴል ሐ. ልብ መ. አይን

ከዚህ በታች ለቀረቡት ጥያቄዎች አረፍተ ነገሩ ትክክል ከሆነ እውነት ካልሆነ ሐሰት በማለት መልስ ስጡ

1. ረጋ ማለት የአዋቂነትና የብስለት ውጤት ነው።
2. ወደ አፍ የሚገባ ሱስ የፊት ገፅታን ከሚያበላሹት አንዱና ዋነኛው ነው።
3. በእግረኛ ዜብራ መንገድ ማቋረጥ ህግን ማክበር ነው።

5.1.1 የትራፊክ፣ የኤችአይቪ፣ የአደንዛዥ ዕፅ፣ ወዘተ... የሚገልፁ/ድንበር ተሸጋሪ ዘርፍ ብዙጉዲዮችን/ውዝዋዜ ማጣመር

ውዝዋዜ መድረክ ላይ ለሚከወኑ አስተማሪ በሆኑ መድረኮች ከሙዚቃው ጎን ለጎን መልእክቶች በከካል እንቅስቃሴ የሚገለፅበት ነው።

አላማ

በውዝዋዜ ጤንነትን ሊጎዱ ከሚችሉ ነገሮችን በቅድሚያ መጠንቀቅ እንዳለብን ገላጭ መሆኑን ማሳወቅ።

ከተማሪዎች የሚጠበቀው የመማር ውጤት

ይህን ትምህርት ተምራችሁ ካጠናቀቃችሁ በኋላ፦

- ለጤንነታችሁ ቅድሚያ መስጠትን ትረዳላችሁ
- ስለትራፊክ አደጋ መከላከል የተዘጋጀ መዝሙር ላይ ያለውን ውዝዋዜ ትሰራላችሁ።
- ሰለሱስ ጎጂነት ገላጭ የሆኑ አስተማሪ ውዝዋዜዎችን በጋራ ትሰራላችሁ።

የውዝዋዜ መልእክት ገላጭነት

ውዝዋዜ የሀገር መልካም ገፅታን ገላጭ ከሆኑት ከባህል ክፍሎች መካከል አነዱ ነው ከዚህም አልፎ ለምሳሌ ስለ አንድነት ፣ትምህርት ፣ማንበብና መጻፍ ፣ብሄርብሄረሰቦች ስለግብርና ወዘተ በመሳሰሉት መልእክት ገላጭ ነው።

5.1.2 የትራፊክ፣የኤቪ፣የአደንዛዥሮዕ፣ወዘተ... የሚገልፁ/ድንበር ተሸጋሪ ዘርፍ ብዙ ጉዲዮችን/ተውኔት ማጣመር

ከተማሪዎች የሚጠበቀው የመማር ውጤት

ይህን ትምህርት ተምራችሁ ካጠናቀቃችሁ በኋላ፦

- ታሪኩን ታነባላችሁ።
- የተረዳችሁትን ታብራራላችሁ።
- የገፁ ባህርያትን ማንነት ትገልጻላችሁ።
- ታሪኩን አስፋፍታችሁ ትፅፋላችሁ።
- ቃሉ ተውኔቱን በአእምሮችሁ በመያዝመድረክ ላይ ታቀርባላችሁ።

እሳትና ውሃ

በዚህ አጭር ተውኔት ውስጥ በተለያዩ አይነት አስተሳሰብና አመለካከት የሚጓዙ አገር አፍራሽ፣ ክፍተት ጠጋኝና አገርን አራማጅ ገፁ ባህርያት በሀገራቸውና በህዝባቸው ላይ ሲነሱና ለችግሩም ሆነ ለመፍትሄው የራሳቸውን አሻራና የታሪክ ጠባሳ ሲያኖሩ ይታያል።

ገፁ ባህርያቱም፡-

አሸብር፡ ውሸት ነጋሪ

አብላላው፡ ወሬን ከወዲያወዲህ የሚረጭበለው፣ የዘረኝነት መንፈስ የተጠናወተው

መርምር፡ ታገስ ተመለስ የሚል ውሸትና እውነቱን የሚያስረዳ

ምንግዴ፡ ምንም ቢፈጠር የማይገዳት አስመሳይና በነፈሰው አብራ የምትነፍስ እና

ደኛው፡ አቅጣጫ አመለካኝ መሪ ሆነው ቀርበዋል። ዘመኑ አሁን ያለንበት ሲሆን ቦታው ኢትዮጵያ ነው።

አሸብር ወሬ አነፍነፎ ስላጣ የውሸት ወሬ በመፍጠር መራገብ ጀምሯል።

አሸብር፡ አንዷን አህያ የዳብን አካባቢ ነዋሪዎች ከሲገት አካባቢ ነው የመጣች በማለት ለአምስት ቀናት ያለማቋረጥ ሶስት መቶ ኩንታል ስለጫኗት አረፋ ደፍቃ ሞተች።

አብላላው፡ ይህማ ፖስት መደረግ አለበት።

በለው፡ የእነሱ አህያ እየፈነጠዘች የኛን አህያ በግፍ ገደሏት፤ ወይኔ ሰውየው እውነታቸውን ነው ወንድ አጡብና በቁም ሞተናል!

ምን ግዴ፡ ይኸው የፈራሁት አልቀረም ነገ ደግሞ እኛን ያሸክሙናል ተው ያገሬ ወጣት ተነስ።

መርምር፡ አገራችን እኮ መሪ አላት የምን ግንፍል ግንፍል ነው ተረጋጉ ሳታጣሩ እሳት አትጫሩ።

አሸብር: እሱም ተላላኪ ከሀዲ ነው እንዳትሰሙት። ከፈለጋችሁ ከአሁን በፊት ከዳብን መሪ ጋር ተቃቅፎ የተነሳው ፎቶ ይሄውላችሁ።

አብላላው: አያችሁት ይህን ጉድ እስቲ ፎቶውን ተመልከቱት ተቃቅፈው እየደለቱ።

በለው: ይህ ጉዳይ ዘርን መሰረት ያደረገ ጥቃት ነው።

ምንግዴ: አያችሁት ሲዝት!

መርምር: ተው ይህ ጉዳይ ይጣራ?

አሸብር: አያችሁት ሲከላከልላቸው።

በለው: በቃ! ይበቃል ከዚህ በላይ ከመደፈር መሞት ይሻላል።

ምንግዴ: እና! ሞክረና! ባለጌ ደሞ ይዝታል እንዴ።

በለው: ይኸው አንዲን አህያ ሶስት አርገን ብድር መልሰናል።

ምንግዴ: እንዲያ ነው ነገሩ እንመጣልሃለን በተወለድንበት ትገነዛለህ።

አሸብር: እዩት ምንግዴን መጣን እያለች ነው።

በለው: እና ማን ይፈራል ታዲያ ኑና ይለይልና።

አሸብር: የነምንግዴ ማህበረሰብ ሰላሳ የበለውን ዘሮች ገደለ። (የውሽት ፎቶ ይለጥፋል።)

በለው: ዝመት ህዝቤ ሆይ! ሚስትህ እየተደፈረች፣ ወንድሞችህ እየታረዱ፣ ልጆችህ እየሞቱ ነው።

አሸብር: የእነ በለው ብሄረሰብ የእነ ምንግዴን ዘር መቶ መቶ ገድለው ተበቅለዋል። (ፎቶይለጥፋል)

መርምር: ይህ ፎቶ የአሁን አይደለም። በድሮ ጊዜ ሌላ አገር የተፈጠረ ነው።

አሸብር: ውሽት አያችሁት ዘር ለማጥፋት አብሮ ሲደራጅ።

ምንግዴ: ጀግና ከሆናችሁ ይህ ፊላችሁ ኑና ቅበሩ።

አሽብር: እግዙ ተጨራረሱ ተመልከቱ አካባቢው ሁሉ በሬሳ ተሞልቷል።

ዳኘው: ተው የአገሬ ህዝቦች ለውጣችን የከነከናቸው የሚሰጡንን የአልቂት ሃሰብ ተው ለጥፋት አትመቻቹ።

አሽብር: እሱ የእነምንግዴ ዘር ስለሆነ አዘናግቶ የነበለው ዘር ለማስጨረስ ነው።

በለው: አዎ ነቅተንበታል ጎበዝ እንዳታመነቱ አናት አናቱን ምቱ።

ምንግዴ: ተው ባክህ ወንበዴ የኔን ብሄር መቸም አታውቀውም እሽ።

መርምር: ካሁን በፊት የተፈጠረውን አስቡ ሌላ የጋራ ጠላት እየመጣብን ነው።

አብላላው: ሰበር ዜና የእነ በለውን ማህበረሰብ የሚረዱ የውጭ ሃይሎች መኖራቸው ተረጋገጠ።

ዳኘው: ይች የፀጋ ምደር ይኸ ለምለም አፈር፤

አላስከፋን ብሎ ባይፀናብን ችግር።

አገር እንዳንመራ፤

ሰርተን እንዳንኮራ።

ተንኮል ጋርደውብን፤

እውነቱ ጠፍቶብን።

እሾሁን አንስተን፤

በራችንን ከፍተን፤

ለባዕዳን ሰጥተን፤

ባፈር ስንጫወት አቧራው በኖብን መች እኛ እናያለን፤

ጉድፍ እንደሚያወጣ እፍእፍ ስንባባል ጠፍተን እናልቃለን።

አለ ገጣሚው! ሰዎች በአህያ የጀመርነው የጎጠኝነት ችግር ከእንስሳት በታች እንድናስብ አድርጎናል። በራችንን አጥረን አእምሮችንን አጥረን በሰፈር እንድንደራጅ አርጎናል።

መርምር: ልክ ነው ይህ ችግር ከሰፈር አልፎ የአገር ችግር ሆኗል።
የተፈጠረውን ችግር ለሆዳቸው ያደረጉ አወቅንልህ ባዮች ያልበላነውን እያስከፈሉን ነው።

ዳኘው: ከዛሬ ጀምሮ የእነ አሸብር አይነት ተደብቀው የሚያጋድሉ ሆድ አምላኪዎች አገራችንን ሲበድሉ እያየን መታገስ የለብንም።

በለው: ታሪክ ዳቦ ሆኖ አያውቅም እርምጃ ያስፈልጋል። ባለፈ ታሪክ ስንመራ አንኖርም።

መርምር: ታሪክማ ሊመራን ይገባል! ያለፈ ማንነታችን የነገ መንገዳችንን ያሳየናል። ካልሆነ ውሃ በሌለበት እሳት አውራ ነኝ ሊል ይችላል።

አሸብር: አገንብሱ ለጫናችሁ እየተባልን መሆኑ ነው?

መርምር: ማንም ማንም ላይ አይጫንም ሁሉም በአገሩ እኩል መብት አለው ያ ማለት ግን አጥፊ በዘር ተሸፍኖ ይኑር ማለት አይደለም።

ምንግዴ: እኔ ምን አገባኝ ታዲያ ማንም ጫነ ተጫነ ዋናው ይመቸኝ። ዳኘው: ካሁን በኋላ አገርን አስቀድመን በህግ ጥላ ስር የመኖር ግዴታ አለብን። በለው: የቱ ህግ? ድንቁም ህግ አለ! ህግ ቢኖርማ...

መርምር: አዎ የህግ ክፍተት ሊኖር ይችላል፤ ካሁን በኋላ ግን ክፍተቱን የሚሞላ የሚዲያም ሆነ ሌሎች ጉዳዮች የያዘ አዲስ ህግ መውጣቱን ሰምቻለሁ ከአሁን በፊት ለነበረው ጥፋታችሁ ካሳ ይሆን ዘንድ ግን ሁላችሁም ተንበርክካችሁ ይቅርታ ጠይቁናሰላም አውርዱ።

(ሁሉም በመፀፀት ይቅርታ ይጠይቃሉ)

ዳኘው: (በደስታ እየሳቀ) አሁን ሉላችሁም የሚሆን ዜና አለኝ የመጣብንን ችግር በጥበብና በትዕግስታ አልፈነዋል፤ ጠላቶቻችንም አፍረዋል። መስማማታችን ያመጣውን ለውጥ ተከተሉኝና ላሳያችሁ። (ይከተሉታል፤ ሰላማችንና አንድነታችን ለእድገታችን፤ አገር ከምንም ነገር በላይ ነው የሚል ፅሁፍ ያለበትና በአረንጓዴ፣ ቢጫ፣ ቀይ የተለበጠ አዲስ ነገር ያሳያቸዋል። ሁሉም በደስታ ይተቃቀፋሉ)።

የኢትዮጵያ ብሄራዊ መዝሙር ይዘመራል።

መልመጃ አንድ

የሚከተሉትን ጥያቄዎች ትክክል ከሆነ እውነት ስህተት ደግሞ ከሆነ ሃሰት በማለት መልሱ።

1. አብላላው ጥሩ ስነምግባር አለው።
2. መርምር ከአገር ዘርን ያስቀድማል።
3. አገር ከምንም ነገር በላይ ነው።
4. አሸብር ለሆዱ ያደረ በጥባጭ ነው።
5. ምንግዴ መወላወል አይታይባትም።
6. ዳኘው ጥበባዊ መሪ ነው።

5.1.3 አካባቢው አቅጣጫ ማሳያ ምልክቶች /አርማ እና የተለጠፋ እና የተለጠፋ ማስታወቂያ / ፖስተር

ከተማሪዎች የሚጠበቀው የመማር ውጤት ይህን ትምህርት-ተምራችሁ ካጠናቀቃችሁ በኋላ፡-

- የክወናና ዕይታጥበብ የትራፊክና የመንገድ ዳር አቅጣጫ ጠቋሚ ምልክቶች ትለያላችሁ።
- የክወናና ዕይታጥበብ ታዋቂ የሆኑ የሀገር ውስጥ የንግድና የአገልግሎት ሰጪ ምልክት አርማዎች ይተዋወቃሉ።
- የክወናና ዕይታጥበብ የተለመዱ ምልክቶችና አርማዎች ታውቃላችሁ።
- የክወናና ዕይታጥበብ የተለያዩ ፋሽን ልብሶች ማስታወቂያ ፖስተር የምግብና የመጠጥ መለያ አርማና ፖስተሮች ይለያሉ።

ቅድመ ዕይታ ስዕላዊ መግለጫ

ሥዕል:-መረጃ ጠቋሚ ምልክቶች

አንዳንድ የተለመዱ ምልክቶችና አርማዎች የሚከተሉት ናቸው

- የልብ ምልክት- ፍቅርን፣ ርህራሄን ይወክላል።
- የእርግብ ምልክት - ሰላምን ፍቅርን እና መረጋጋትን ይወክላል ።
- የሪቫን ምልክት- ሞትን እና ጥፋትን ይወክላል ።
- የዛፍ ምልክት - እድገትን፣ ተፈጥሮን ፣ መረጋጋትን ዘላለማዊ ሕይወትን ይወክላል ።
- የጉጉት ምልክት - ጥበብንና ብልህነትን ይወክላል።
- የቢራ ቢሮ ምልክት- መውደድን ፣ ውበትን እና ለውጥን ይወክላል ።
- የውሻ ምልክት - ታማኝነትን ፣ ጥበቃን ፣ ዳኝነትን ይወክላል ።
- የአንበሳ ምልክት - ድፍረትን፣ መሪነትን ፣ ንጉሳዊነትን ይወክላል ።
- የቀበሮ ምልክት - ተንኮልና ብልህነትን ይወክላል ።

መልመጃ 1

ለሚከተሉት ጥያቄዎች በቃል መልስ ሰጡ።

ሀ/የጉጉት ምልክት መገለጫ ጥቀሱ?

ለ/የሪቫን ምልክት ውክልና ግለጹ?

ሐ/የዛፍ ምልክት ውክልና ግለጹ?

መ/ የልብ ምልክት ውክልና ግለጹ?

በግራፊክ ዲዛይን እና በእውነተኛው ዓለም ውስጥ ጥቅም ላይ የዋሉ የተለመዱ ምልክቶች፦

የቀስት ምልክቶች - አቅጣጫዎችን ለመወከል ያገለግላል

ደመና ፣ ዝናብ፣ በረዶ እና የፀሐይ ምልክቶች - የአየር ሁኔታን ለመወከል ያገለግላሉ
የኃይል፣ የዲስክ፣ የዋይ ፋይ እና የብሉቱዝ ምልክቶች - ቴክኖሎጂን ለመወከል ያገለግላሉ።

የተሸከርካሪ ወንበር ፣ መረጃ ፣ የመታጠቢያ ቤት እና የማጨስ መከልከልን የሚያመለክቱ ምልክቶች - ለሕዝብ ቦታዎች በተገኙ የተለያዩ ምልክቶች ላይ ጥቅም ላይ ውሏል።

መልመጃ 2

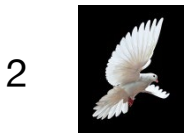
ቀጥሎ በ «ሀ» ረድፍ የቀረቡ ምልክቶች ሲሆን በ«ለ» ረድፍ ከቀረቡት የየመልክቶች ዋና ዋና ሀሳቦች ጋር በማዛመድ መልሱ።

« ሀ »

« ለ »

ሀ/ አቅጣጫዎችን ለመወከል ያገለግላል

ለ/ ይህም ሰላምን ፍቅርን እና መረጋጋትን ይወክላል

ሐ/ መኪና ማቆም ክልክል ነው

5.2. - የንግድና ተዛማች ዘርፍ ያላቸው ዳርጅቶች እና አርማዎቻቸው

እነዚህን የእንስሳት ባህሪን ተከትለው የሰው ልጆች ለድርጅት አርማዎችን የንግድ ምልክቶች አድርጎ ሲጠቀሙባቸው ቆይቷል ። የንግድ ዘርፉ ያመረተውን ምርት የሚሰጠውን አገልግሎት ለደንበኞቹ ለማቅረብ ለማስተዋወቅ የንግድ ምልክት አርማዎችና መለያ ስሞችን የተጠቀማሉ ። ይህን ሀሳብ ግልፅ ለማድረግ በሀገራችን ብሎም በከተማችን የተለያዩ ምርትና የምርት መለያ አርማዎች ፤ ምልክቶች ከዚህ ባችታ እንመለከታለን ።

መልመጃ 3:-

ለሚከተሉት ጥያቄዎች ከተሰጡት አማራጮች መካከል ትክክለኛውን መልስ የያዘውን ሆኔ በመምረጥ መልሱ።

1- ታማኝነትን፣ ጥበቃን፣ ዳኝነትን የሚወክለው የቱነው?

ሀ ጅብ ለ አንብሳ ሐ ውሻ መ ላም

2 በዕይታ -ጥበብየተገለጸው መውዳድን፣ ውበትን እና ለውጥን የሚወክለው ማን ነው?

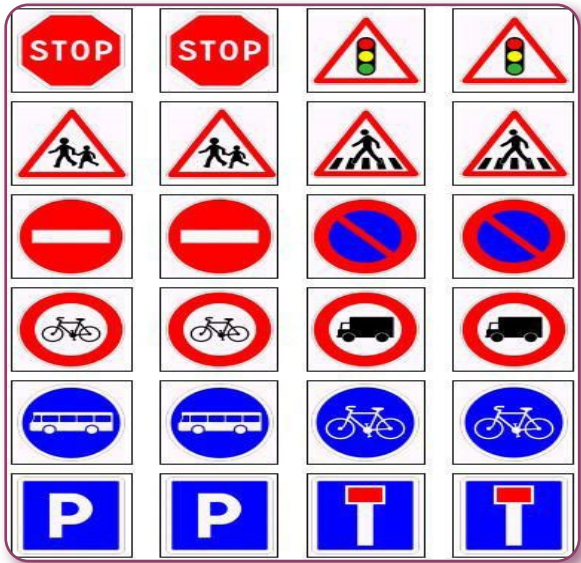
ሀ የአንብሳ ለ የበረሮ ሐ የውሻ መ የቢራ ቢሮ

3- ድፍረትን፣ መሪነትን ፣ ንጉሳዊነትን የሚወክለው የቱ ነው?

ሀ- የቀበረሮ ለ- የአንብሳሐ- የቢራ ቢሮ መ- የጉጉት

5.2.1. የትራፊክና የመንገድ ዳር አቅጣጫ ጠቋሚ ምልክቶች

የትራፊክ እና የመንገድ ዳር አቅጣጫ ጠቋሚ ምልክቶችን ስንመለከት ሁለት ወይም ሦስት ቀለማት ያልበለጡ በመጠቀም ለማህበረሰቡ በቀላሉ መረጃ እና ጥቆማ ይስጣሉ። በአብዛኛው ጊዜ የመንገድ ዳር የትራፊክ ምልክቶችን በቀላሉ ማየትና ማስተዋል ይገባል። ምልክቶችም አለምአቀፋዊ ናቸው።

ሥዕል :-የትራፊክ እና የመንገድ ዳር አቅጣጫ ጠቋሚ ምልክቶች

መልመጃ 4

ቀጥሎ የተቀረቡትን ጥያቄዎች፣ ባዳመጣችሁት ገለጻመሰረት፣ ትክክል የሆነውን «አውነት» ትክክል ያልሆነውን ደግሞ «ሀሰት» በማለት በቃል መልሱ።

- 1 ጠቋሚ ምልክቶች ቀላልና ግልፅ መሆን አለበት?
- 2 መለያ አርማዎች በልዩ ሁኔታ አጉልቶ የሚያሳይ ዲዛይን መምረጥ ያስፈልጋል።

- 3 ትኩረት ሳቢ ምልክቶችን ቅርፆችንና ቀለሞችን መጠቀም አያስፈልግም።
- 4 አይን ግቡ የሆኑ የቀለም ምርጫዎችና ምጣኔዎችን መግባት ይኖርበታል።
- 5 የዕይታ ጥበብ እና የእደ ጥበብ ሥራዎች አእምሮን ያነቃቃሉ።

አቅጣጫ፣ ጠቋሚ መረጃ ሰጪ ምልክቶች

በተለያዩ አገልግሎት ሰጪ ተቋማት ሰንሄድ የምንመለከታቸው አቅጣጫ፣ ጠቋሚ መረጃ ሰጪ ምልክቶች አሉ ። እነሱም በት/ቤት ፣ በሆስፒታል፣ በሆቴሎች ፣ የህዝብ አገልግሎት ሰጪ ተቋማት ውስጥ የምናገኛቸው ምልክቶች ባለ አንድና ባለ 3 ቀለማት ምልክቶች ናቸው ።

ለምሳሌ :-የመፅዳጃ ቤት ጠቋሚ ምልክቶች ፣ የአደጋ ጊዜ መውጫ

ምልክቶችና ጠቋሚ ምልክቶችን ቀስቶችን እናገኛለን

ሥዕል:-የመፀዳጃ ቤት እና የአደጋ ጊዜ መውጫ ምልክት

5.2.2 ፖስተር

ፖስተር ማለት የአንድ ፊልም ለማስታወቂያ የሚውል ከፊልም ወይም የምርት መለያ ማስታወቂያ ውስጥ ተመርጦ የወጣ ሳቢና አንጊ የምስልና የፀሐፍ መግለጫ ያለው የንግድ መሳቢያ ጥበባዊ ዘርፍ ነው ። በአለም ላይ የተለያዩ የፊልምና የምርት አገልግሎት አርማዎችን ፖስተሮችን እናገኛለን ። ለምሳሌ የኮስሞቲክስ ማስታወቂያ ፖስተር የተለያዩ ፋሽን ልብሶች ማስታወቂያ ፖስተር የምግብና የመጠጥ መለያ አርማና ፖስተሮች ዘወትር የምናውቃቸው ናቸው።

ሥዕል:-ፓስተር

•ተማሪዎች እንዴት ጥሩ ፖስተሮችን መስራት እንደምትችሉ መምህራችሁ በቀድሞተከተል ያሳዩላችሁ።

የምዕራፍ አምስት ማጠቃለያ

በዚህ ምዕራፍ በዋናነት ጥመርታ ላይ ትኩረት በማድረግ የትራፊክ፣ የኤች አይቪ. የአደንዛዥ ዕፅ ወዘተ... የሚገልፁ /ድንበር ተሻጋሪ ዘርፈ ብዙ ጉዳዮችን ከመዝሙር /ከሙዚቃ/ ከውዝዋዜ፣ ከትያትር፣/ተውኔት/ እና ከፖስተር ጋር በማጣመር በእያንዳንዱ የጥበብ ዘርፍ እነዚህ ድንበር ተሻጋሪ ዘርፈ ብዙ ጉዳዮችን መከላከልና ማህበረሰቡን እንዴት ማስተማር እንደሚቻልና ስለ መንገድ ዳር የትራፊክ ጠቋሚ ምልክቶች በዝርዝር ለማወቅ የቻልንበት ምዕራፍ ነው።

የመልመጃ ጥያቄዎች

የሚከተሉትን ጥያቄዎች ትክክለኛ መልስ ምረጡ።

1. ልማዳዊ የሆነ ውዝዋዜ ክዋኔ የቱ ነው?

ሀ. ቀረርቶ ለ. ንድፍ ሐ. እስክሰታ መ. ዳንስ

2 አይመጣምን ትተሽ ይመጣልን ያገር።

ሀ. ዘይቤ ለ. ምሳሌያዊ አነጋገር ሐ. ቅርፅ መ. ገላጭቃል

3 የክብረ በዓላትና ፌስቲቫሎች ገላጭ ያልሆነው የቱ ነው?

ሀ. በጋራ መሰባሰብ ለ. አብሮ መብላት ሐ. ግለኝነት መ. የማህበር ስራ

ከዚህ በታች ለተጠየቁት ጥያቄዎች አረፍተ ነገሩ ትክክል ከሆነ እውነት ካልሆነ ደግሞ ሐሰት በማለት መልስ ስጡ።

1. የጥልፍ ስራ በልብስ ላይ ብቻ ያተኮረ ነው።
2. የዶሮወጥ በበዓላት እንደዚሁም አስፈላጊ በሆነ የክብር በአል ላይ የሚቀርብ የምግብ አይነት ነው ።
3. የብረታ ብረት ስራ ሞፈር፣ ማረሻ፣ ቀምበርን ያጠቃልላል።

ዋቢ መጻሕፍት

- Basic Music Theory: How to read write and understand written music/ Jonathan harnum
- The complet idiotis guide to Music theory / Michael miller
- The College Board: Music Theory course
- Music Theory Fundamentals High-Yield Music Theory, vol. 1
Mark Feezell LearnMusicTheory.net
- ሰለሞን ኃይለማርያም / በስብስብ ላይ የተጻፉ ክራቶችን መለየት (ያልታተመ)
- SOLOMON HAILEMARIAM / Staff,Ledger Lines and Clefs / August 2020
- መሰረታዊ የውዝዋዜ ፅንሰ ሃሳብ በውቀቱ ስዩም። ወንዞች እስኪሞሉ እና ሌሎች አጫጭር ላብ ወለዶች። አዲስ አበባ ፖፕሌሽን ሚዲያ ሴንተር፣ 1998 ዓ.ም።
- ቤቶች ድራማ 2011 ዓ.ም።
- ዘራሁን አስፋው። የስነ-ጽሁፍ መሰረታዊያን። አዲስ አበባ፣ ንግድ ማተሚያ ቤት፣1992 ዓ.ም።
- ጳውሎስ አእምሮ። የፊልም አዘገጃጀት ዘዴ። አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ፣ 2010 ዓ.ም።
- ፋንታሁን እንግዳ። የተውኔት አፃፍ ዘዴ። አዲስ አበባ፣ ብርሀንና ሰላም ማተሚያ ድርጅት፣ 1992 ዓ.ም።
- Todd Debreceni. Special make up effects for stage and screen, Making and applying prosthetics. Focal Elsevier press, 2009.
- VISUAL AND PERFORING ARTS JUNIOR (GRADE 3-7) SYLLABUS 2015-2022
- Art to day
- understanding art
- Teaching Art to young children 2002 Rout ledge Falmer
- Foundation of Art and Design 2008
- Art Education 1996

አዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር ትምህርት ቢሮ

2014 ዓ.ም/2021